

Intervju:
Emeritus
Ivan Mimica
STR. 8-9

Epohalni
obzor
bioetike
STR. 11-14

Od Splita
do CERN-a
i Caltecha
STR. 16-17

god III.
broj 27.
7. ožujka
A.D. 2012.
www.unist.hr

universitas

list Sveučilišta u Splitu

Filmski doktorski studij Bele Tarra na Sveučilištu u Splitu

Ivan Pavić, rektor

Svi su mediji objavili da Bela Tarr, jedan od najutjecajnijih filmskih stvaraoca današnjice, pokreće doktorski studij na Splitskom sveučilištu. Najbolji znak da smo na pragu još jednog značajnog događaja u splitskoj akademskoj zajednici, jest odluka Bele Tarra da sam obavijesti javnost o našim dugotrajnim razgovorima, pregovorima i dogovorima.

Međunarodna afirmacija splitske akademske zajednice

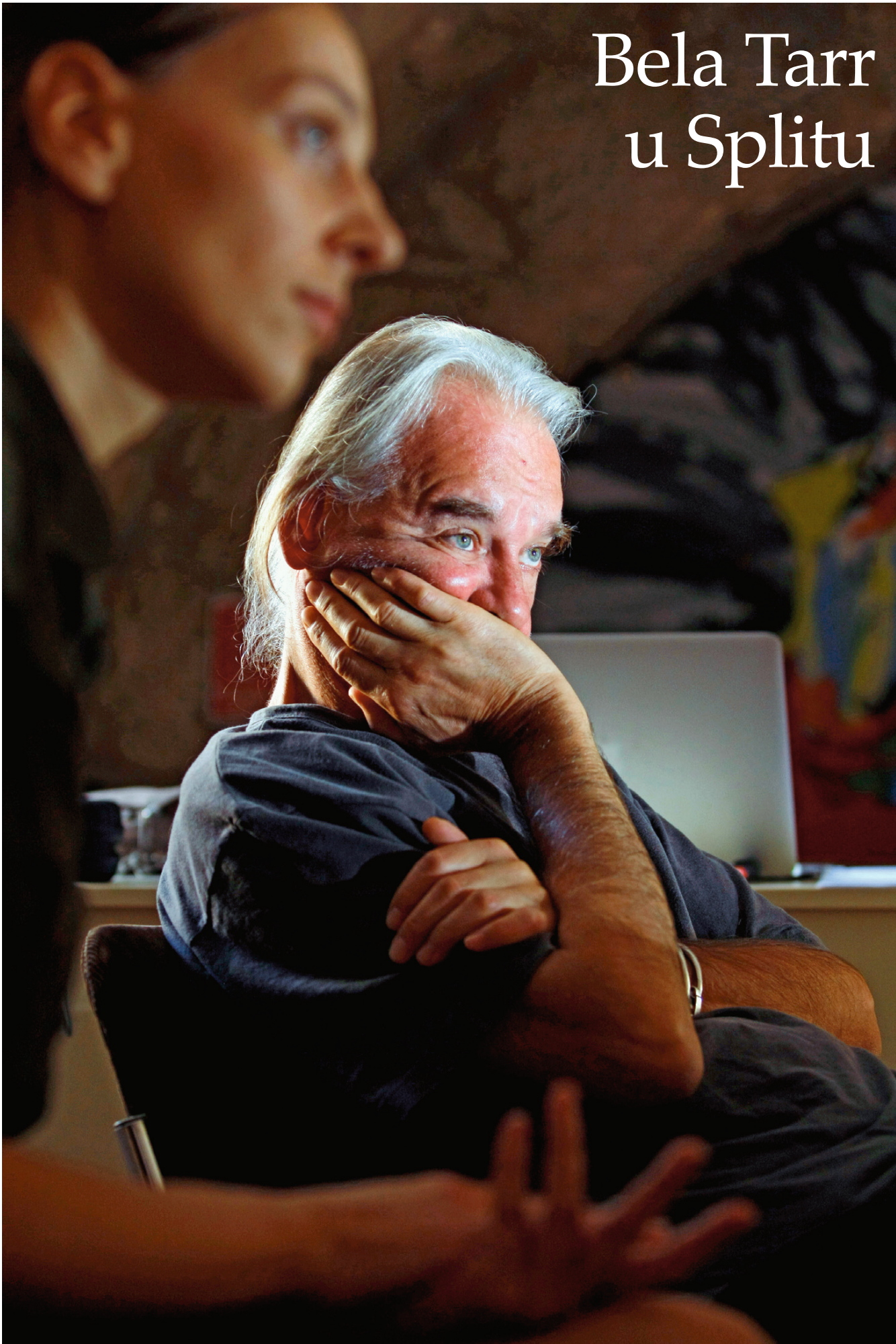
Od naših motiva na prvo bih mjesto stavio činjenicu da na našoj Umjetničkoj akademiji postoji preddiplomski i diplomski studij filma i da 'sebično' procjenjujemo kako će Tarrova inicijativa najveću razvojnu korist donijeti baš našoj Akademiji. Naravno, ne samo njoj, nego i cijelom našem Sveučilištu, Gradu i široj društvenoj zajednici. Bez povezivanja sa svijetom i inozemnim sveučilištima, bez razmjene nastavnika i studenata kao ključne odrednice međunarodne suradnje, gotovo da nije moguća opstojnost današnjeg sveučilišta. Doktorski studij Bele Tarra značit će veliki iskorak u međunarodnoj afirmaciji našega Sveučilišta, jer će nam iz velikoga svijeta doći ne samo Bela Tarr, te nastavnici i gosti koje će on dovesti - među kojima je mnogo oskarovaca - nego i većina studenata! Naravno da će to pridonositi ne samo našoj afirmaciji u svijetu nego i podizanju kriterija kvalitete kod kuće. Ako tome dodamo da Tarrov program koincidira s našim kontinuiranim naporima da na Sveučilištu organiziramo i stalno unapređujemo sve studije lijepih umjetnosti, bit će jasno koliki je naš motivacijski raspon da učinimo sve što je u našoj moći kako bi ovaj projekt krenuo, uspio i opstao na duge staze.

Split zasluženo dolazi na svjetsku filma

Filmska industrija proizvodno integrira sve vrste umjetnosti, izaziva najveću moguću medijsku pažnju, donosi golem profit i još uvijek bitno utječe na vizualnu kulturu. Na svim tim planovima Split može imati neprocjenjivu korist od dokorskog filmskog studija Bele Tarra na našem Sveučilištu. A Split to i zaslužuje, i sa svoje strane može doprinijeti afirmaciji Tarrove stvaralačke ambicije. Split to zaslužuje ne samo na temelju dva milenija urbanog kontinuiteta nego napose po svojim dosezima u svijetu filma. Široj javnosti je nedovoljno poznato da je hrvatska filmska kultura začeta u Splitu, da je Josip Hala, koji je zaslužan za razvoj filma u Zagrebu bio šegrt Splićanina Josipa Bepa Karamana. Karaman je prvo ugostio pokretno kino, već 1907 otvorio vlastiti kinematograf i odmah potom i sam počeo snimati filmove! Od tada je filmski Split postigao vrhunske rezultate na svim poljima: pedagoškom, stvaralačko eksperimentalnom, redateljskom i scenarističkom, glumačkom, publicističkom, produkcijskom... da bi u ovom mileniju taj trend na najbolji način bio nastavljen na prikazivačko festivalskom te na znanstveno istraživačkom i visoko obrazovnom planu. Doktorski studij Bele Tarra, kojim će Split i formalno doći na svjetsku mapu filmskih centara, treba smatrati krunom stogodišnje povijesti filma u Hrvatskoj u kojoj je Split stalno prednjačio, a svi su izgledi da će, uz pomoć cijele države, Zagreba osobito, prednjačiti i dalje.

Razvojni zamah Sveučilišta u Splitu

Split je u svojoj bližoj povijesti imao niz svijetlih točaka i događaja, kako kulturnog i obrazovnog, tako gospodarskog i političkog karaktera. U najnovijem vremenu, premda će se činiti neskromnim, bitna odrednica njegovih pozitivnih pomaka je razvoj Sveučilišta. Kada se činilo da nenadoknadivo zaostajemo za svijetom, osnovani su novi fakulteti, pokrenuti atraktivni studijski programi, zaposleni brojni znanstvenici, započeta gradnja Kampusa, utrostručen broj studenata... Uvjerenja sam da je upravo razvojni zamah Sveučilišta u Splitu u posljednjih deset godina najzaslužniji i za ovu šansu koja se Splitu pruža da se na svjetskoj sceni profilira kao jedan od relevantnih centara filmske umjetnosti.

Bela Tarr
u Splitu

universitas ♦ list Sveučilišta u Splitu ♦ urednički kolegij ♦ Ivana Akrap-Antić ♦ Petar Bačić ♦ Darija Bralić ♦ Tomislav Čizmić-Marović ♦ Ire-na Drmić-Hofman ♦ Toni Gamulin ♦ Jure Jerić ♦ Suzana Kačić - Bartulović ♦ Snježana Knezić ♦ Lena Malešević-Perović ♦ Ante Mihovilović ♦ Jelena Mrkonjić ♦ Sandro Nižetić ♦ Ivan Perković (Zagreb) ♦ Leida Rizvan Sikimić ♦ Ivan Romić ♦ Sagita Mirjam Sunara ♦ Petra Šimundić ♦ Stipe Vudrag ♦ Antonija Žaja ♦ fotografije ♦ cropix ♦ art direktor ♦ Žarko Tičinović ♦ glavni urednik Duško Čizmić Marović ♦ izdavač ♦ Sveučilište u Splitu ♦ za izdavača ♦ prof.dr.sc. Ivan Pavić, rektor ♦ adresa redakcije ♦ Livanjska 5/IV ♦ tel 021/558 263 ♦ fax 021/558 262 ♦ universitas@unist.hr ♦ www.unist.hr/universitas

DUJE KLARIĆ/CROPIX

sveučilišni život

Predstavite se predavanjem na Festivalu znanosti!

Kao i prošle godine, na studentska predavanja može se prijaviti bilo koji student ili studentica Sveučilišta u Splitu, predstaviti vlastite ideje i popularizirati znanost na svoj način

Već drugu godinu zaredom, u sklopu Festivala znanosti 2012. u Splitu, u kinote- ci „Zlatna vrata“ održat će se projekt nazvan „Studentska predavanja“ u sklopu kojih studenti Sveučilišta u Spli- tu imaju mogućnost pred- staviti javnosti dio znanos- ti kojom se svakodnevno susreću na svojim fakulteti- ma. Često se pokazuje kako studenti imaju vrlo mašto- vite i zanimljive ideje veza- ne za znanstvenu tematiku i upravo zbog toga im želimo omogućiti da izađu pred jav- nost i predstave svoje ideje te tako populariziraju znanost na svoj način.

Cijeli projekt je zamišljen tako da studenti prije samog držanja predavanja imaju mogućnost sudjelovanja u raznim radionicama koje su ove godine osmislili studenti PMF-a Natalija Dunić i Ivan Dević, a u svrhu stvaranja boljeg i zanimljivijeg preda- vanja kojeg će kraju studenti održati pred širom publikom. Namjera radionica je da kroz njih studenti što više nauče o

tome na koji način da održe predavanje za širu publiku, koje dijelove predavanja da izbjegavaju a koje da naglase i sl. Prošle godine, pored isku- snih i svjetski poznatih preda- vača, na Festivalu znanosti predavanja je održalo i šeste- ro studenata s raznih split- skih fakulteta. Posjetitelji

su tada, između ostalog, mo- gli čuti pravu istinu o apoka- liptičnim scenarijima, zani- mljivostima iz svijeta foren- zike, na koji način znamo od čega se sastoji Sunce... Sva predavanja su pratila prak- tični pokusi, razne animaci- je i simulacije. Kao i prošle godine, na Studentska pre-

davanja se može prijaviti bi- lo koji student ili studentica Sveučilišta u Splitu. Mjesta za prijavu još uvijek ima, a zainteresirani studenti mo- gu prijaviti svoje sudjelova- nje na mailove natdun@pm- fst.hr i ivadev@pmfst.hr.

*Natalija Dunić
i Ivan Dević*

Kako su nastala naša prezimena?

Na tribini Sveučilišne knjiž- nice 23. veljače dr.sc. Domagoj Vidović s Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje u Zagrebu održao je predavanje 'Pogled u dalmatinska prezimena'

Domagoj Vidović, rođen u Metkoviću 1979., doktorirao je na temu Antroponimija i topo- nimija Začabljja. Predmet nje- gova užeg zanimanja je ono- mastika na rubnim hrvatskim prostorima Donje Hercegovine i Neretvanske krajine, te akcen- tologija. Uz znanstveni rad Vi- dović se bavi i prevođenjem ses- peranta, a redovito objavljuje i popularnoznanstvene članke o podrijetlu neretvanskih i brač- kih rodova.

Na predavanju je bilo riječi o podjelama prezimena. Po mo- tivaciji se razlikuju prezime- na nastala od osobnih imena: kršćanskih (npr.: Ivanišević), narodnih (npr. Ljubić), musli- manskih (npr. Mustapić), rom- manskih nekršćanskih (npr. Eterović); od nadimaka (npr: od biljaka Kušelj, Troskot.. od životinja Srdelić, Kaleb), od na- ziva zanimanja: (npr: Ribarević, Tabak kožar), prema podrijet- lu: Arbanas (Albanac), Diklan (< Diklo), Ramljak (< Rama). Druga je podjela išla po jezično- me sustavu iz kojega je prezime poteklo: prezimena hrvatskoga

Domagoj Vidović

postanja (npr. Kljajić, Bekavac, Kovač); dalmatskoga (npr. Če- prnić < Čepnja 'Ciprijan'); no- vijega romanskog (npr. Cambi < cambiare 'mijenjati novac'), turskoga: Gelo (došljak), Topić (jednoruk), Žaja (kovrčavac), albanskoga postanja: Šagolj (pregača), Kapor (kikaš), Gjer- gja (Juraj); vlašškoga Vodano- vić (< voda 'gazda'), Sentić (< sfant 'svet'); mađarskoga (De- ak (dak); njemačkoga postanja: Šlaus (prepredenjak), Štambuk (<Stammbuch 'spomenar')

U drugom djelu predavanja dan je kratak prikaz nastanka i današnje učestalosti prezime- na u većim dalmatinskim gra- dovima s posebnim osvrtom na splitska. (S.K)

Jean-Louis Franc i Paul Pasteur

Sveučilišnoj knjižnici donacija iz Francuske

Sveučilišni profesori iz Francuske, Le Havre, Jean Lo- uis Franc i Paul Pasteur, donirali su Sveučilišnoj knjižnici u Splitu većinu vlastite znanstvene biblioteke. Donacija sadrži 8146 knjiga, časopisa i brošura. Donacija je teška - doslovno, po carinskim podacima - cca 3.300 kg i tran- sportirana je u 179 kutija! Akademsku i širu javnost Uni- versitas će upoznati sa sadržajem i značajem donacije.

'Kako do novih antibiotika'

Udruga Alumni Kemijsko-tehnološkog fakulteta u Splitu organizirala je 29. veljače na KTF-u predavanje "Kako do novih antibiotika?" koje je održala dr. sc. Maja Pavela-Vrančić, redovita profesorica PMF-a u Splitu. Ka- ko je istaknuto, otpornost mikroorganizama na antibio- tike rastući je problem današnjice. Svjetska zdravstve- na organizacija (WHO) pozvala je znanstvenu zajednicu na istraživanja koja bi pridonijela razvoju novih strate- gija u potrazi za djelotvornijim antibioticima. Prirodni peptidi koje nalazimo kod mnogih bakterija, gljivica i morskih organizama, biološki su aktivni i farmakološ- ki značajni spojevi širokog spektra djelovanja. Sintezu prirodnih peptida, uključujući antibiotike poput penici- lina i cefalosporina, kataliziraju multimerni enzimski sustavi neribosomskih peptid-sintetaza (NRPS). Repro- gramiranjem NRPS moguća je priprava novih biološki aktivnih peptidnih proizvoda odabranog sastava s po- boljšanim terapijskim svojstvima.

SVEUČILIŠTE U SPLITU SVEUČILIŠNI STUDIJSKI CENTAR ZA FORENZIČNE ZNANOSTI

djelomično PONIŠTAVA natječaje za izbor:

I. objavljen u Narodnim novinama br. 141 od 15. 12. 2010. i to pod točkom 2. koja glasi:

"jednog nastavnika u naslovno znanstveno-nastavno zvanje docenta za područje društvenih znanosti, polje pravo, grana kazneno pravo, kazneno procesno pravo, kriminologija i viktimologija",

II. objavljen u Narodnim novinama br. 113 od 5. 10. 2011. i to dijelove koji glase:

"– za izbor jednog suradnika u naslovno nastavno zvanje viši preda- vač za znanstveno područje: društvene znanosti, znanstveno polje: pravo, znanstvena grana: kazneno pravo, kazneno procesno pravo, kriminologija i viktimologija,

– za izbor jednog suradnika u naslovno suradničko zvanje asistent za znanstveno područje: društvene znanosti, znanstveno polje: pravo, znanstvena grana: kazneno pravo, kazneno procesno pravo, krimino- logija i viktimologija",

III. objavljen u Narodnim novinama br. 128 od 11.11.2011. i to pod točkama koje glase:

"1. jednog nastavnika u znanstveno-nastavnom zvanju docenta i na radnom mjestu docenta u kumulativnom radnom odnosu za jedan sat dnevno u području prirodnih znanosti, polje biologije, grana genetika, evolucija i filogenija, na Katedri za forenzičnu genetiku i biologiju,

2. jednog nastavnika u znanstveno-nastavnom zvanju docenta i na radnom mjestu docenta u kumulativnom radnom odnosu za dva sata rada dnevno u području biomedicine i zdravstva, polje kliničke medicinske znanosti, grana sudska medicina, na Katedri za biomed- icinske znanosti u forenzici,

7. jednog suradnika u znanstveno-nastavnom zvanju izvanredni profesor i na radnom mjestu izvanrednog profesora u kumulativnom radnom odnosu za jedan sat rada dnevno u području biomedicine i zdravstva, polje temeljne medicinske znanosti, na Katedri za forenzič- nu kemiju i toksikologiju."

te raspisuje

NATJEČAJ

za izbor:

1. jednog nastavnika u znanstveno-nastavnom zvanju i na radnom mjestu docent, izvanredni ili redoviti profesor u kumulativnom radnom odnosu za dva sata rada dnevno u znanstveno područje: Biomedicina i zdravstvo, znanstveno polje: Kliničke medicinske znanosti, znanstvena grana: Sudska medicina, na Katedri za biomedicinske znanosti u foren- zici.

2. jednog nastavnika u znanstveno-nastavnom zvanju i na radnom mjestu docent u kumulativnom radnom odnosu za dva sata rada dnev- no u znanstveno područje: Biomedicina i zdravstvo, znanstveno polje: Kliničke medicinske znanosti, znanstvena grana: Psihijatrija, na Katedri za biomedicinske znanosti u forenzici.

3. jednog nastavnika u znanstveno-nastavnom zvanju i na radnom mjestu docent u kumulativnom radnom odnosu za jedan sat rada dnevno u znanstveno područje: Biomedicina i zdravstvo, znanstveno polje: Temeljne medicinske znanosti, znanstvena grana: Genetika, genomika i proteomika čovjeka, na Katedri za forenzičnu genetiku i biologiju.

4. jednog nastavnika u naslovno znanstveno-nastavno zvanje redoviti profesor za znanstveno područje: Biomedicina i zdravstvo, znanstveno polje: Veterinarska medicina, znanstvena grana: Temeljne i pretkliničke veterinarske znanosti, na Katedri za forenzičnu genetiku i biologiju.

5. jednog nastavnika u naslovno znanstveno-nastavno zvanje docent za znanstveno područje: Društvene znanosti, znanstveno polje: Pravo, znanstvena grana: Kazneno pravo, kazneno procesno pravo, kriminolo- gija i viktimologija, za predmet: Kazneno procesno pravo.

6. jednog suradnika u naslovno nastavno zvanje viši predavač za znan- stveno područje: Društvene znanosti, znanstveno polje: Sigurnosne i obrambene znanosti, na Katedri za sigurnost i nacionalnu sigurnost.

7. jednog suradnika u naslovno suradničko zvanje asistent za znan- stveno područje: Društvene znanosti, znanstveno polje: Sigurnosne i obrambene znanosti, na Katedri za sigurnost i nacionalnu sigurnost. Pristupnici su dužni ispunjavati uvjete propisane Zakonom o znanstve- noj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 46/07 i 45/09), Pravilnikom o organizaciji i radu Sveučilišnog studijskog centra za forenzične znanosti te uvjete Rektorskog zbora.

Uz prijavu pristupnici prilažu u tiskanom obliku: životopis, preslik do- movnice, preslik diplome o odgovarajućoj stručnoj spremi odnosno akademskom stupnju, prikaz znanstvene, nastavne odnosno stručne djelatnosti, popis radova i separate radova. Pristupnici koji imaju izbor u odgovarajuće zvanje trebaju dostaviti potvrdu visokog učilišta o provedenom postupku izbora u originalu ili ovjerenom presliku. Na natječaju mogu ravnopravno sudjelovati kandidati oba spola. Prijave s potrebnom dokumentacijom i dokazima o ispunjavanju uvjeta podnose se u roku od osam dana od objave ovog natječaja na adresu: Sveučilište u Splitu, Sveučilišni studijski centar za forenzične znanosti, Ruđera Boškovića 31, 21 000 Split.

Deset godina splitske talijanistike

Odsjek za talijanski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu proslavio je jubilarnu, desetu godišnjicu svog osnivanja prezentacijom novog broja časopisa Zbornik radova Filozofskog fakulteta koji je posvećen talijanistici i u kojem su predstavljeni radovi nastavnika, diplomiranih studenata i vanjskih suradnika Odsjeka

PROF. DR. SC. MARINA
MARASOVIĆ-ALUJEVIĆ

PRIGODNA RIJEČ PROČELNICE
ODSJeka TALIJANISTIKE

Još kao dekanica Visoke učiteljske škole, čiji je Filozofski fakultet pravni sljednik, uputila sam Senatu Sveučilišta u Splitu službeni zahtjev za osnivanjem Filozofskog fakulteta u Splitu, a u dugu bitku uključili su se mnogi naši profesori. Rezultat je spajanje Visoke učiteljske škole i Sveučilišnog Odjela humanističkih znanosti u Filozofski fakultet koji je grad Split i zaslužio.

Organizatori Europskog lingvističkog kongresa

Odsjek za talijanski jezik i književnost osnovan je pri Sveučilišnom Odjelu prvenstveno zalaganjem profesorice emerite Ljerke Šimunković. Od brojčanostnog početnog kadra danas je na Odsjeku zaposleno 16 nastavnika koji su usavršavali svoje znanje u Italiji i svojim radovima sudjelovali na međunarodnim kongresima u dvadeset europskih gradova. Međunarodni kontakti rezultirali su zrelošću za organizi-

Marina Marasovic - Alujevic i Renata Relja, glavna urednica Zbornika

ranjem znanstvenih kongresa, pa je Odsjek za talijanski jezik i književnost bio organizator i suorganizator brojnih međunarodnih znanstvenih skupova na kojima je sudjelovao velik broj eminentnih hrvatskih i talijanskih profesora. Upravo smo prihvatili i zadaću organizacije Europskog lingvističkog kongresa na kojemu će sudjelovati više od 500 sudionika iz 50 zema-

lja iz cijelog svijeta. Velika nam je čast to što je Split jednoglasno odabran kao domaćin, jer su se dosadašnji skupovi održavali u svim značajnim sveučilišnim gradovima zemalja EU-a.

Vrijedne stipendije i važni međunarodni kontakti

Međunarodni kontakti i mobilnost nisu se samo ogra-

ničili na nastavnike. Sklopljeni su bilateralni Erasmus ugovori o razmjeni profesora i studenata sa sveučilištima u Trstu, Chietiju, Grazu, Saint-Etienneu, Cataniji, Varšavi i Ljubljani, a našim studentima omogućene su i stipendije za boravak u Italiji kako bi usavršili znanje jezika koje su stekli na Fakultetu. Ostvarenja je vrlo plodna suradnja s

odsjecima talijanistike na sveučilištima u zemlji i inozemstvu, konzulatom Republike Italije u Splitu, Talijanskim institutom za kulturu u Zagrebu čije su nam donacije omogućile ugošćavanje eminentnih talijanskih profesora iz jezika i književnosti kao što su Pietro Trifone, Enzo Caffarelli, Aldo Costantini i drugi. Naši su profesori članovi međunarodnog uredništva prestižnih talijanskih časopisa i dobitnici visokih priznanja. Kako bismo svojim studentima olakšali studiranje, objavili smo brojne knjige, kao i sveučilišne udžbenike i priručnike. Angažman profesora proširen je i na vođenje i sudjelovanje u nastavi specijalističkog poslijediplomskog studija za koji Fakultet uskoro očekuje dopusnicu i humanističkog doktorskog studija koji upravo kreće s nastavom.

Natječaj za financiranje studentskih projekata

Studentski zbor Sveučilišta u Splitu raspisao je natječaj za financiranje studentskih programa pri Sveučilištu u Splitu za 2012. godinu. Ukupan iznos sredstava raspisanog natječaja: 500 tisuća kuna. Natječaj je trajao od 17. veljače do 2. ožujka 2012. godine. Pravo sudjelovanja u natječaju imali su studenti Sveučilišta u Splitu, udruge s djelovanjem na području Sveučilišta kao i podružnice Studentskog zbora Sveučilišta u Splitu. Više informacija na stranici <http://www.szst.hr/vijesti/283-sz-natjecaj>.

Newton International Fellowships

Objavljen je natječaj za stipendiju Britanske akademije i Royal Societyja Newton International Fellowships na koji se mogu prijaviti postdoktorski mlađi istraživači u području društvenih, humanističkih, prirodnih i fizikalnih znanosti. Rok za prijavu je 16. travnja 2012. godine, a zainteresirani se mogu prijaviti preko internetske stranice <https://e-gap.royalsociety.org> Više informacija nalazi se na web stranici www.newtonfellowships.org

Debata: probleme rješavati riječima, argumentima i logikom

Piše:
NADA NIGOJEVIĆ

Splitska debatna unija je udruga studenata Sveučilišta u Splitu sastavljena od studenata Pravnog, Ekonomskog i drugih fakulteta. Njen je cilj mlade naučiti probleme rješavati riječima, argumentima i logikom. Debata, argumentirano raspravljanje na zadanu temu spada u najraširenije studentske sportove na svijetu.

Zašto biti član unije?

Postoji više vrsta debate, a u Splitskoj debatnoj uniji bavimo se britanskom parlamentarnom debatnom, tj. simulacijom britanskog parlamenta. Zašto biti član uni-

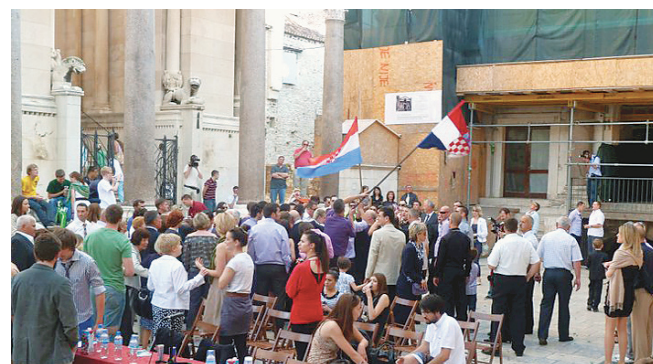
Osim što nam osigurava uvjerljivost potrebnu za pobjedu u raspravi, vještina debatiranja oslobađa nas straha od javnog nastupa. No, što je još važnije, ona nas uči kako sagledati svaku situaciju iz više perspektiva i prihvatiti tuđe mišljenje

je? Zato što ćete postati samouvjereni i znati svakoga uvjeriti u svoje mišljenje. Također, upoznate ćete druge debatante iz cijelog svijeta, ponajviše na europskim i svjetskim debatnim prvenstvima koja se svake godine održavaju u drugoj državi. Ove su godine to bili Irska i Filipini. Članovi našeg debatnog kluba sudjelovali su na svjetskom debatnom prvenstvu u Manili i polučili odlične rezultate; bili su drugi najbolji govornici među svim hrvatskim timovima, bolji je bio samo tim iskusnih zagrebačkih debata-

nata koji je nastupio i u finalu. Splitsku debatnu uniju je predstavljao dvočlani tim, Sven Šipos i Nikola Sunjka, dok je Damir Barbir, predsjednik unije, koji iza sebe ima zavidnu sudačku karijeru, bio jedan od sudaca.

Splitski turnir u svibnju

Prošlogodišnji splitski turnir ostao će dugo zapamćen po događajima koji su ga obilježili; bilo je svega: pira, baklji, nadobudnih znatiželjnika, a umalo i tuče izazvane nera-

Peristil: kaos nakon debate na temu Gay pridea

zumijevanjem teme finala koja je glasila "Gay Pride should be held with the consent of the local community" ("Gay Pride bi se trebao podržati odlukom lokalne zajednice"). Ove godine, od 18. do 20. svibnja, bit će održan dvostruko veći i posrećeniji turnir, Split Union 2012., za koji smo financijsku

pomoć za sada dobili jedino od Studentskog zbora. Očekujemo mnogo gostiju iz brojnih zemalja (Austrija, Bosna i Hercegovina, Srbija, Makedonija, Grčka, Švedska, Danska, Norveška, Velika Britanija, Irska, ...) a najavljeno je i sudjelovanje najprestižnijih sudaca u svijetu debate, jedan od njih

je i Art Ward, "debate coach" na "Eton" koledžu kojeg su pohađali članovi kraljevske obitelji. Svi su pozvani prisustvovati u velikom finalu koje će se održati na Prokurativama; oni zainteresirani i za osobno sudjelovanje mogu se javiti na mail splitska.debatna.unija@gmail.com i na broj mobitela 095/871-63-82. Sastanci se održavaju u prostorijama Pravnog fakulteta svakog utorka u 18h. Slike sa sastanaka i izlazaka možete pogledati na facebook stranicama Splitske debatne unije. Tijekom proteklih nekoliko mjeseci, debatnoj sam uniji stekla nove prijatelje i kontakte za koje se nadam da će potrajati za cijeli život. Ukoliko i sami želite postati dio Splitske debatne unije - kontaktirajte nas!

in memoriam

Tihomir Radić 1935. – 2012.

Teorijski, stručni i praktični doprinos ideji socijaldemokracije

Tihomir Radić rođen je 1935. godine u Vrgorcu, gdje je stekao osnovnu naobrazbu. Maturirao je u Splitu 1953., a diplomirao na zagrebačkom Pravu 1957. Iduće je četiri godine proveo u Širokom Brijegu, najprije kao sudac, a potom kao predsjednik Općinskog suda. Slijedila je vojska, pa sudovanje u Imotskom do 1964. Sa željom da pridone se napretku izrazito nerazvijenog rodnoga kraja, vratio se u Vrgorac kao tajnik Općinske skupštine i voditelj upravnih službi. Upravo na tim će se dužnostima začeti naročiti interes za ekonomsku stranu društvenog progressa. U Splitu završava stručni ekonomski studij, potom poslijediplomski na zagrebačkoj Ekonomiji. Magistrira 1976., a 1986. doktorira s temom "Homologiranje tržišta socijalističke samoupravne proizvodnje". U Splitu – u koji je sa suprugom stigao 1966. – prolazi širok spektar gospodarskih organizacija: vodi pravne službe "Jugoregistra" (današnji Hrvatski registar brodova), "Jadrantransa" i "Transjuga" (danas "Trast"). U lipnju 1980. zasniva radni odnos na Ekonomskom fakultetu, na kojem će ostati sve do listopada 2002., kad je umirovljen u svojstvu profesora marketinga. Na Ekonomiji će provesti i tri iduće godine u zvanju naslovnog profesora marketinga.

Stručno je ostao angažiran i dalje, poglavito kao predsjednik udruge RUM Cromar Split, regionalne strukovne organizacije poznate po zalaganju za društveno odgovoran i primjeren razvoj tržišne ekonomije. Nakon prestanka rada na Ekonomskom fakultetu u Splitu 2005. godine, Radićeva znanstvena aktivnost osobito se očituje u sudjelovanju na nizu biennialnih kongresa marketinga – od Pule 2001. do Osijeka 2009. godine.

Tihomir Radić autor je brojnih znanstvenih i stručnih radova i nekoliko knjiga, među kojima je najveću pažnju zaslužio izazvala knjiga "Agora demokracije", u kojoj se argumentirano otva-

ra pitanje razvoja tržišta kao nukleusa stvarnog društvenog progressa u procesu istinskog ozbiljenja "socijalnoga kapitalizma." Riječ je o Radićevu stavu da je tržišno utemeljeni "socijalni kapitalizam" jedini put i način uspješnog prevladavanja krajnje surovog i razornog "buržuijskoga kapitalizma" koji se, po autorovu sudu, sasvim pogrešno naziva liberalnim kapitalizmom. U tom je kontekstu Tihomir Radić neprestano upozoravao na povijesnu važnost ideje samoupravljanja, bez kojega nije moguća ni osvijestena regulacija tržišnih odnosa ni socijalna pravda. Daleko od svakog ekonomističkog redukcionizma, Radić se čitav život zalagao za cjelovito sagledavanje svih bitnih aspekata života i razvoja ljudske zajednice. Odatle i njegovo aktivno sudjelovanje u radu simpozija "Mediterranski korijeni filozofije", na kojemu je uporno afirmirao filozofsku utemeljenost tržišta koja se kroz pojam i metaforu "agore" nalazi u temelju mediteranske duhovnosti.

Riječju, od dolaska u Split 1966. godine, Tihomir Radić do kraja se života kontinuirano bavio ekonomijom, djelujući na različitim ekonomskim područjima i razinama. Nakon 14 godina rukovodećih poslova u gospodarskim subjektima na praktičnim pitanjima razvoja, svoje najplodnije godine posvetio je znanstvenoj i stručno-istraživačkoj djelatnosti složenih tržišnih procesa, tranzicije i globalizacije. U četvrt stoljeća svoje sveučilišne karijere dao je golem doprinos edukaciji mladih naraštaja.

Čitav život dosljedno braneći temeljne ideje socijaldemokracije, Tihomir Radić dao im je i vlastiti teoretski, stručni i praktični doprinos. Na tim je idejama zasnivao i svoj javni i politički angažman koji je karakterizirala nadstranačka širina pogleda i cjeloživotna lojalnost idejnom krugu socijaldemokratskih simpatizera te političkom krugu SDP-ovih aktivista.

Otišao naš ekonomski filozof

Poštovana gospođo Gordana, članovi ožalošćene obitelji, kolegice i kolege, dragi prijatelji,

Okupili smo se da i na Fakultetu odamo posljednju počast prof. dr. sc. Tihomiru Radiću, kojega smo jučer ispratili na vječni počinak u njegovu voljenom Vrgorcu. Okupili smo se da još jednom prizovemo sjećanja na dragoga kolegu, profesora, mentora, znanstvenika, strukovnog i društvenog aktivista. Okupili smo se da u dubokoj tuzi i sućuti s njegovom obitelji podijelimo neka osobna sjećanja, da mu zahvalimo na dobru koje je činio, da spomenemo njegova znanstvena i stručna dostignuća, da ponovno istaknemo njegovu humanost.

Sve nas je duboko potresla smrt prof. dr. sc. Tihomira Radića, našeg dragog Tihe. Nadali smo se da će pobijediti tešku bolest. Nadali smo se da – unatoč zlim slutnjama – kraj jednog iznimnog života nije tako blizu pa nas je njegov odlazak iznenadio i duboko ganuo.

Prof. dr. sc. Tihomira Radića pamtit ćemo kao iznimnog humanista, intelektualca i znanstvenika koji nije znao za kompromis između svojih ideja i stavova, nerijetko različitih od onih prevladavajućih. Usudio bih se reći da je i vlastito formalno napredovanje žrtvovao u ime dosljednosti svojim stavovima. Izučavao je i predavao marketing, zagovarao je tržišno gospodarstvo u socijalizmu, borio se protiv neoliberalnog u kapitalizmu, ali uvijek na sebi svojstven način, uvijek na istoj liniji i dosljedan sebi, uvijek imajući dobrobit čovjeka i čovječanstva na prvome mjestu, a demokraciju je u svojem viđenju uzdizao na pijedestal smješten na agori.

Iako je već desetljeće bio u mirovini, on nije mirovao. Njegov nemirni duh neprestano je tražio prostor da promisli i ponudi nešto dobro

svijetu u kojem živimo, sve dok teška bolest nije prekinula njegova nastojanja.

Trag njegove iznimne osobnosti ostat će duboko utisnut u sjećanje njegovih kolega s Fakulteta, generacija studenata kojima je bio profesor i mentor, te nas koji smo bili više od kolega, nas njegovih prijatelja.

U godinama zajedničkog života na našem fakultetu nerazmrsivo su se ispreplele niti naših privatnih i službenih života, pa ni u ovoj prilici ne mogu propustiti da ti se obratim ne samo kao dekan, nego i osobno. Jer naša veza bila je i osobna, u najboljem smislu te riječi. Bio si mentor mojoj Deni, moj je sin bio tvoj student, i tvoje pohvale za moga Igora donijele su mi mnogo roditeljske radosti. Dragi Tiho, opraštam se s tobom i u njihovo ime.

Dugujem ti veliku osobnu zahvalnost i za tvoj interes koji si posvećivao mojim knjigama, literaturi koja je iz sfere izvan tvog znanstvenog interesa, ali koju si čitao s obavezujućom pažnjom i poticajnim interesom. Raspitivao si se i za moje posljednje knjige. Nadao sam se da ću ti ih uručiti na tradicionalnom božićnom okupljanju na Fakultetu, ali ovaj put ti nisi došao. Slutio sam... Ali čak ni moj sebični interes da me još jednom pohvališ i potakneš nije mi bio dovoljan da te sam potražim... "Nisam imao vremena..." Tek odavde, u suočenju s vječnošću, slutim koliko smo svakodnevno u zabludi o tome što je uistinu važno.

Nas dvojica imali smo običaj pozdravljati se riječima "i ovom prigodom", kao nekom lozinkom koja je skrivala dubinu naše osobne veze. Tim istim riječima još jednom želim izraziti duboku sućut poštovanoj i dragoj gospođi Gordani Radić i ostalim članovima Tihine obitelji.

Dragi Tiho, neka u tvoj vječni san dopru riječi naših posljednjih pozdrava.

Neka ti je vječna slava!

Željko Garača

Karakterna čvrstina i ljudska osjetljivost

Kad si nas, tvoje kolege i prijatelje, davne godine doveo u svoj zavičaj, s mnogo si nam priča i detalja, veseo i ozaren srećom, govorio o svojoj rodnoj kući, o Vrgorcu i njegovoj povijesti. Osjetio sam tada da se na tom kamenitom bespuću ljudi radaju tvrdog i postojanog karaktera i da ovdje svaka riječ ima svoju cijenu. Od tada mi je jasno da je takav prostor i na tebe utisnuo biljeg karakterne čvrstine i postojanosti. Od tada si za mene bio i ostao "stijena vrgoračka".

Dugo smo zajedno radili na Fakultetu, i uvijek sam ti zavidio kako se rado studenti okupljaju oko tebe. Plijenio si njihovu pažnju jer si tu mladost volio: osjećao si se odgovornim za njihovu budućnost i kao čovjek i kao pedagog i za njih si uvijek imao samo lijepu riječ. Velik je bio tvoj doprinos pripremanju te mladosti za život... Tako su godine prolazile, a ti si, s njima, uvijek ostao mlad i svjež. Oni će te takvog i pamtiti, a ja ti još jednom zahvaljujem za tvoj doprinos izgradnji naših mladih ljudi.

Kao znanstvenik, do kraja života nisi prestajao ni čitati ni pisati. A ja sam se neprestano navraćao na stranice tvoje "Agore", no tvoj sam poruku razumio tek kad sam došao u Vrgorac: tek na tom križanju svjetova istinu agore razumio sam kao vječnu komunikaciju koja znači održivost svijeta – jednako tako i njegove vrijedne prošlosti kao i budućnosti. Nestajali su mnogi slavni gradovi svijeta, rušile su se akropole, no "agora" kroz

čitavo to burno vrijeme ostaje vječna istina koju si prozreo. Hvala ti za tvoj veliki znanstveni doprinos.

Ništa nije bilo tako sveto u tvom životu kao istina i ljubav. A to je imalo svoju cijenu jer je trebalo ostati svoj i nepokolebljiv. Živio si skromno, upravo dosljedno svom naukovanju i svojim idealima. Mnoge si oluje prebrodio nesalomljiv i postojan jer je tvoja ljubav bio i ostao samo čovjek. Tako si ostao prepoznatljiv i za one koji su te voljeli i cijenili, i za one na drugoj strani. Hvala ti za tvoje vrline i nadljudsku osjetljivost za ljude. Te su vrline bile i tvoja stranka i tvoja politika.

Znali smo da se već dulje vrijeme boriš s raznim zdravstvenim nedaćama. I da si zbog tih nedaća još jače prionuo na različite aktivnosti. Ako si i pored sve svoje hrabrosti i upornosti izgubio bitku sa životom, bitku sa smrću si dobio: ostao si s nama i u nama kao živa memorija. Ti živiš u svojim studentima, u sjećanju svojih kolega i prijatelja, tvoje Gordane i tvoje cijenjene rodbine. Pasoš za dugo putovanje kroz vrijeme sjećanja stekao si do brotom, nepokolebljivošću karaktera i uspjesima u svemu čega si se prihvaćao, ponajviše u svojem znanstvenom i pedagoškom radu na našem fakultetu, kojem si posvetio svoje najbolje životne snage.

Adio, stari druže moj, "stijeno vrgoračka".

Ivo Šimunović

PROMOCIJE NA EKONOMSKOM FAKULTETU

RIJEČ DEKANA

Željko Garača
v.d. dekana

Poštovani kolegice i kolege promoventi, dragi roditelji, prijatelji i gosti,...

... poštovani supromotori, dragi profesori i kolegice iz studentske referade!

Promocija je izuzetan događaj za Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu koji rječitno svjedoči o tome u čemu je glavna snaga našega fakulteta. Ma koliko snažan bio doprinos naših nastavnika znanstvenoj i stručnoj ekonomskoj misli, ma koliko da su objavljeno knjige i drugih znanstvenih radova u zemlji i inozemstvu, naša glavna snaga ste vi. Jer u vašem današnjem uspjehu i u vašim postignućima koja su tek pred vama, zrcale se nastavni i pedagoški rezultati koje je naša institucija postigla u visokom obrazovanju.

Stigli smo do kraja jedne etape vašeg obrazovanja i svi dijelimo zadovoljstvo što smo taj dio posla uspješno obavili.

Poštovani akademski građani, dragi gosti!

Znanost i struka su potvrda ljudskog uma na djelu. Njihovo je značenje ogromno jer se ni jedan ozbiljan korak u bilo kojoj sferi društvenog djelovanja ne može poduzeti niti realizirati bez njihova doprinosa. Stoga je ulaganje u znanost i stručnost imperativ, kao što je imperativ i stvaranje kadra koji će u znanosti i struci djelovati.

To danas vrijedi za svaku državu podjednako, neovisno o strukturi njezina gospodarskog, društvenog i političkog sustava. Ovo vrijedi za gospodarstva u razvitku kao što je hrvatsko, posebice u ovim kriznim vremenima.

Naša domovina, a posebno primorski kraj, oduvijek su pripadali europskom i mediteranskom gospodarskom i civilizacijskom krugu.

No da bi Hrvatska mogla zadržati mjesto koje joj u Europi s pravom pripada, preduvjet je, između ostalog, ostvarenje europskih standarda u gospodarstvu, pravne države i ljudskih vrednota demokratskog društva. Da bismo mogli pratiti razvitak znanstvenih i stručnih dostignuća razvijenog svijeta, potreban je adekvatan kadar i tu mi vidimo vašu ulogu.

U primjeni ekonomskih znanja vi se trebate zauzimati za znanstvenu i stručnu istinu i svojim istraživanjima, svojim radom u javnim službama, u poduzećima i ma gdje se radno potvrdili, trebate pridonositi razvitku društva u najširem smislu te riječi.

Dragi naši studenti, poštovani roditelji i prijatelji,

put ka znanju je dugačak i tegoban, a danas se može reći i beskrajn, cjeloživotan. On traži mnogo napora i odricanja, ali zato svaki rezultat izuzetno veseli. Znanje afirmira osobu kao znalca i promiče općedruštveni razvitak, a na osobnom planu svaki je doseg poticajan za nova pregnuća i stvaranja.

Zivimo u društvu koje karakteriziraju mnoge promjene s nadom u bolje sutra. No, bez obzira na sve dileme i teškoće u našem razvoju, oslanjanje na znanje je ključni izbor. Ovo vam govorim jer vjerujem u kriterij znanja, u izazov znanja i u snagu znanja za ostvarivanje boljeg sutra.

Sve vam ovo govorim iz uvjerenja da današnji čin uručjenja svjedodžbi nije kraj vaših osobnih i stručnih ambicija.

Ekonomski fakultet u Splitu uvijek će biti vaša institucija i mjesto gdje na razne načine možete nastaviti usvajanjem novih znanja. To će vam biti toliko lakše u ovim suvremenim prostorima u kojima su uvjeti za kontakt s nastavnicima, sa strukom neusporedivo povoljniji nego ikad ranije.

Veliki dio vas je to već prepoznao i nastavio svoje obrazovanje na diplomskim studijima našeg fakulteta, a vjerujem da se neki neće ni tu zaustaviti.

Poštovani kolegice i kolege promoventi,

iza vas je jedno od životnih raskrižja. Bilo kojim putem krenuli dalje, ma koji smjer svoje profesionalne budućnosti odabrali, ja vam u svoje ime, u ime svojih kolega supromotora, u ime svih nastavnika i zaposlenika Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Splitu želim mnogo uspjeha i čestitam vam na zaslužnom uspjehu.

Promocija je trenutak kada se ponosimo rezultatima naših studenata i kada im čestitamo na njihovim postignućima. To je i vrijeme kada se zahvaljujemo onima koji su omogućili ovaj dan.

Hvala vam što ste nam omogućili da sudjelujemo u vašem uspjehu kao vaši profesori, suradnici, mentori i službe Fakulteta. Hvala vam za zajednički uspjeh

promovirani

sveučilišni prvostupnici

Na studiju Poslovna ekonomija promovirano je ukupno 220 prvostupnica i prvostupnika, od toga na smjeru

- Financijski management 94,
- Računovodstvo i revizija 51,
- Poduzetništvo 28,
- Management 8,
- Informatički management 15,
- Marketing 24.

Na studiju Ekonomija i turizam promovirano je ukupno 52 prvostupnica i prvostupnika, od toga na smjeru

- Ekonomija 18,
- Turizam 34

magistri i magistricice

Na studiju Poslovne ekonomije promovirano je ukupno 230 magistrica i magistara, od toga na smjeru

- Financijski management 94,
- Računovodstvo i revizija 82
- Management 14,
- Informatički management 20,
- Marketing 20

Na studiju Ekonomija i turizam promovirano je ukupno 70 magistrica i magistara, od toga na smjeru

- Ekonomija 32,
- Turizam 38

promovirani

stručni prvostupnici i prvostupnice

Na studiju Management malog poduzeća i Turističko poslovanje promovirano je ukupno 262 prvostupnica i prvostupnika, od toga na smjeru

- Financije 102,
- Management 58,
- Marketing 21,
- Turističko poslovanje 81

Na studiju Razlikovni program promovirano je ukupno 51 magistrica i magistara, od toga na smjeru

- Management malog poduzeća 37
- Turističko poslovanje 14

stručne specijalistice i specijalisti

- Računovodstvo 102,
- Upravljanje porezima 83,
- Upravljanje projektima 78

promovirani

Diplomanti i diplomantice dodiplomskog sveučilišnog studija (stari program)

- 146 diplomanata i diplomantica.

Diplomanti i diplomantice dodiplomskog stručnog studija (stari program)

- 88 diplomanata i diplomantica.

Tijekom siječnja i veljače 2012. na Ekonomskom je fakultetu promovirano ukupno 1382 studenata, od toga na sveučilišnim studijima njih 806, a na stručnim 576 studenata.

Humboldtova struja

Humboldtizam
i rangiranje
sveučilištaPiše:
JURE JERIĆ,
LONDON

Čini se da je Humboldtova filozofija obrazovanja postala passé, štoviše, da je neoliberalizam odavno pokopao ideju humanističkog obrazovanja. Zapravo, upitno je koliko je izvorna ideja o "Teoriji čovjekova obrazovanja" ikada i zaživjela. Barem u suvremenijim koncepcijama obrazovanja kada je mogućnost edukacije neusporedivo raširenija nego ikada. (Ne bez iznimaka, zbog galopirajućih školarina, ali to je zasebna priča.) Međutim, neosporno je da germanistički humanist u svojoj kratkoj knjižnici skicira zasigurno zanimljive, potencijalno plodonosne, ali - u okruženju današnjih apsurdna obrazovanosti i obrazovanja - nerijetko neprimjenjive ideje.

Sazrijevanje 'u slobodi i samoći'

Inače, 'humboldtizam' bi se trebao nalaziti u osnovnoj ideji sveučilišta, a svrha mu je da studentima omogućujući sazrijevanje "u slobodi i samoći" slijedeći primjer svojih profesora i uključujući se u znanstvena istraživanja. Takav pristup pak uključuje da sveučilišni profesori i predavači moraju sami biti u prvom redu znanstvenici za čiji su izbor i napredovanje mjerodavna njihova znanstvena postignuća. Razmišljajući o obrazovanju gotovo je nemoguće pobjeći od pravog teatra apsurdna koji se očituje na cijelom nizu primjera. Dovoljno je krenuti od činjenice kako se obrazovanje stalno nalazi u nekoj reformi, a kvantifikacija znanja postala je ultimatom pri vrednovanju naučenih vještina i znanja. O reformama prečesto čitamo, ali vrlo rijetko se u medijima otvara pitanje validnosti, primjerice, PISA testova kojima se uspoređuje znanje pučkoškola cijelog svijeta. I u našem ministarstvu s nestrpljenjem se iščekivalo što će donijeti rang-ljestvica, stručnjaci su brže-bolje krenuli s poluobjašnjenjima 'porazne situacije hrvatskoga obrazovnog sustava', ali rijetki su se zapitali što taj plasman uistinu znači.

Koliko vrijede prva mjesta na rang-listama

Nakon što su prošle godine na jesen objavljeni rezultati, Južna Koreja našla se na vrhu, a kako sam na seminaru iz statistike sjedio do djevojke koja dolazi upravo iz te zemlje, zamorne brojeve statističke regresije želio sam provjeriti iz prve ruke i ostao – šokiran. Na moju čestitku kako se njezina domovina plasirala vrlo visoko, Jen mi je samo odgovorila kako to ništa ne znači. "U našim se školama dake tjera da uče napamet, u školu dolaze sa strahom ukoliko nisu sve naučili. Vrlo malo je kreativnosti, svi su orijentirani samo ne usvaja-

nja enciklopedijskih znanja", rekla mi je Jen, koja je u južnokorejskom sustavu očigledno briljirala, dok je ove godine ipak nisam susreo na drugoj godini fakulteta. Najvjerojatnije nije položila sve ispite pa je izgubila mogućnost studiranja, a nekoć je bila top učenica. Apсурно, ali istinito.

Kriteriji vrednovanja visokog obrazovanja

Nameće se etimološko pitanje definicije obrazovanja i edukacije, kako bismo zatim mogli ocjenjivati koliko je izvedba uspješna. Drugim riječima, Humboldt je obrazovanje definirao kao humanističku izgradnju ličnosti kroz edukaciju, dok suvremena sveučilišta, ponovno kvantificirana na top 100 svjetskim ljestvicama, nude primjenjive vještine prije svega, a tek zatim znanje. Još je Adorno polovicom 20. stoljeća dijagnosticirao stanje 'teorije poluobrazovanosti', odnosno fragmentiranost, partikularizaciju i univerzalnu raspoloživost znanja kao dominantnu paradigmu. Međutim, sva uspješna sveučilišta današnjice ne odustaju od ovakve ideje, štoviše, potpuno su je unaprijedili i komercijalizirali promovirajući se kao institucijama za usvajanje znanja za tržište rada. Ali čemu uopće služi obrazovanje ako nas ne priprema za svijet odraslih? Je li uspješno obrazovanje ono koje prođuholjuje, ali ne osposobljava ili je pak izučavanje filozofije i intelektualna nadogradnja zadatak svakog pojedinca u njegovo/njezino slobodno vrijeme?

Humboldt na (hrvatskom) tržištu

Tržište je donijelo i više nego jasnu presudu, a to potvrđuju i primjeri prema kojima studenti engleske književnosti završavaju na Londonskoj burzi ili pak diplomirani povjesničari postaju najplaćeniji odvjetnici. Njihova je tajna što su usvojili vještine, za kojima poslodavci, barem na razvijenom Zapadu najviše čeznu. Vode se logikom ako je pojedinac dovoljno sposoban da ima odlične ocjene iz geografije ili biologije, bit će jednako dobar bankar, novinar, menadžer ili konzultant. Odnosno, odličan student odlično će izvršavati posao za koji je plaćen. Situacija u Hrvatskoj podsjeća na relikte neuspjelog 'humboltizma' u kombinaciji s nesavladanim vještinama. Ovo zasigurno zaslužuje širu razradu također identificirajući prednosti hrvatskoga sustava visokog obrazovanja, ali barem naglašava potrebu da se Humboldtovu učenju unese dašak suvremenosti kako studenti ne bi postali samo bu-

U borbi za vodu
postaje 'Divlji'?

Uz iznimno zanimljivo predavanje Amera Smailbegovića o temi obnovljivih izvora energije, u novom znanstvenom kafiću fakultetski kolege i prijatelji dirljivo su se oprostili od Milorada Bibića Mosora

Piše:
MARIJANA PULJAK

Udruga bivših studenata Fakulteta elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje u Splitu, Alumni FESB, organizirala je 23. veljače još jedan znanstveni kafić u kavani Lvxor. Tema je ovaj put bila „Izazovi obnovljive energije“, a gost predavač Amer Smailbegović, dr. sci. geofizike, dipl. ing. geologije, Zeničanin koji već desetak godina živi i radi u Americi.

Preduvjeti i posljedice globalizacije

Zanimljiva tema i intrigantan predavač napunili su kavanu Lvxor znatiželjnicima koji su htjeli čuti odgovore na pitanja koji su to sve obnovljivi izvori energije i što je sve potrebno za njihovo iskorištavanje, kako se financiraju istraživanja, koje su sve dozvole potrebne i kako državni aparat utječe na istraživanja, kakvo je stanje u SAD-u te je li naša birokracija najkompliciranija na svijetu.

Na početku predavanja, dr. Smailbegović je publici podijelio obične olovke i upitao ih znaju li kako napraviti olovku. Na primjeru jednog tako jednostavnog proizvoda pokazao je efekt globalizaci-

Amer Smailbegović

je, sirovine koje dolaze sa svih strana koje se na kraju sastavljaju u dalekim istočnim zemljama.

Moderna tehnologija i moderni život su usko vezani za, naizgled neprekidni, priljev i iskorištenje sirovina, cirkulaciju kapitala i jeftinu energiju. Održavanje modernoga životnog standarda zahtjeva konstantna i ozbiljna ulaganja u pronalaženje novih resursa i tehnologija, ali sa

sobom povlači i niz drugih promjena i reakcija - počev od utjecaja na okoliš, sve do rasta birokracije i političkih malverzacija.

Naši geotermalni izvori energije nenačeti

Na primjerima iskorištavanja i potrage za obnovljivim izvorima energije u zapadnoj hemisferi, predavanje je ukazalo na niz neočekivanih posljedica i apsurdna s kojima

Međunarodna suradnja
za znanost budućnosti

Sjedinjavanje znanstvenih grupa iz različitih zemalja kao ključan korak prema vrhunskoj znanosti jedan je od važnijih ciljeva Erasmus programa, unutar kojega su znanstvenici sa splitskog PMF-a prošlog tjedna na splitskom MedILS-u ugostili renomiranog znanstvenika i predavača Alessandra Tossija, s čijom grupom imaju razvijenu znanstveno-nastavnu suradnju

Prof. dr. sc. Davor Juretić sa suradnicima (s lijeva na desno): Dr. sc. Juraj Simunić, Mario Novković (PhD), Irena Bitunjac (administrativni voditelj doktorskog studija iz biofizike), Nada Ilić (PhD)

u Zapad opet

Oproštaj od Mosora u znanstvenom kafiću

Prije samog predavanja, predstavnici Udruge su se oprostili od svog člana, bivšeg studenta FESB-a - Milorada Bibića Mosora. Usprkos tome što je za svoj životni poziv odabrao novinarstvo, bio je vrlo ponosan na svoju titulu diplomiranog inženjera elektrotehnike, te se uvijek, kada je bio u mogućnosti, s radošću i veseljem (a kako bi drukčije i moglo biti, kada je o njemu riječ?) odazivao pozivima na druženje sa svojim starim i novim kolegama. Već na samom fakultetu je postao suradnik studentskog lista FESB, a bio je aktivan i kao košarkaški trener studentskim ekipama na tadašnjim elektrijadama, susretima studenata fakulteta elektrotehnike s područja bivše Jugoslavije. Nekoliko anegdota iz Mosorovih studentskih dana ispričao je doktor elektroenergetskih znanosti, Stipe Fuštar, nekadašnji profesor na FESB-u, kolega i Mosorov dugogodišnji prijatelj koji već dva desetljeća živi i radi u Americi.

se moramo suočavati. Vidjeli smo tako da je birokracija i u Americi također raširena i da nije jednostavno pokrenuti bilo koje istraživanje obnovljivog izvora energije. Vođa, koja je potrebna pri iskorištavanju geotermalnih izvora energije, postaje sve cjenjeniji resurs, a Zapad se skoro ponovno vraća u vrijeme Divljeg zapada, vodeći sada borbe za vodu. Malverzacijama na burzi vrijednost istraživačkih fir-

mi može rasti ili padati, doslovno na zahtjev. Nove tehnologije promoviraju i nove materijale, nove sirovine, čije iskorištavanje postaje također veliki biznis. Na području Hrvatske iskorištavanje geotermalnih izvora energije je još u začetku. Dr. Smailbegović već 10 godina vodi istraživačke tvrtke u SAD-u koje se bave pronalaženjem mineralnih i energetskih resursa diljem svijeta,

ta, aplikacijama novih tehnologija u istraživanju istih, te unaprjeđenju metoda očuvanja i popravka životne sredine i održivog razvoja. Neke od zanimljivosti iz njegove karijere su to da je radio za NASA-u, na kontroli letova Space Shuttlea, u okviru robotskih misija na Mjesecu i Marsu. Radio je i na filmovima Armageddon i Deep Impact. Prestižni dnevnik USA Today ga je 1997. izabrao za studenta go-

radnja nosti

PIŠE:
NADA ILIĆ

U okviru Erasmus programa za mobilnost profesora, Doktorski studij biofizike sa splitskog Prirodoslovno-matematičkog fakulteta od 27. veljače do 2. ožujka na MedILS-u organizirao je interdisciplinarne seminare o peptidnim antibioticima i pisanju znanstvenih radova. Radi se o nastavku dugogodišnje suradnje s renomiranim znanstvenikom i nastavnikom sa Tršćanskog sveučilišta, profesorom Alessandro Tossijem, u nas poznatim po suradnji s grupom prof. Juretića na sintezi i testiranju potpuno nove klase antibiotika, nazvane **adaptanti**. Profesor Alessandro Tossi je već u više navrata gostovao u Splitu i u svrhu znanstvene suradnje, ali i kao cijenjeni zastavnik. Mladi znanstvenici iz grupe profesora Davora Jureti-

Seminari koje je profesor Tossi održao prilagođeni su širokoj akademskoj publici i nose naslove:

- Molecular and functional diversity and modes of action of peptides in host defence;
- Modes of action of antimicrobial and host defence peptides (1. i 2. dio);
- Anatomy of a scientific publication;
- First encounters with scientific writing – the poster and thesis.

ća, kao i studenti diplomskog i doktorskog studija biofizike na PMF-u u Splitu zauzvrat su posjetili Tossijev laboratorij, gdje su imali prilike naučiti nove tehnike iz biofizike, bioinformatike i biokemije organskih molekula (peptida) s terapeutskim potencijalom. Tako je i za ovaj ljetni semestar dogovoren posjet dvaju studenata biofizike Tossijevom laboratoriju u Trstu koristeći upravo beneficije Erasmus programa.

Erasmus – korak prema vrhunskoj znanosti

U današnje vrijeme velikog sjedinjenja Europe, pokazuje se sve veća potreba za povezivanjem i u znanosti. Zbog ogromnog razvoja znanosti tijekom proteklih stotinjak godina došlo je do fenomena uske specijalizacije pojedinih znanstvenika u svom području, pa težnja za kvalitetnim znanstvenim istraživanjima

i objavom radova u vrhunskim svjetskim časopisima potiče udruživanje vrhunskih znanstvenika različitih specijalizacija u multidisciplinarnu grupu. Sjedinjavanje znanstvenih grupa iz različitih zemalja sljedeći je korak prema vrhunskoj znanosti sa svrhom razvijanja ideja i razmjene iskustava, znanja i kadrova. Ovaj je trend prepoznat i od Europske unije, koja je znanstvenicima ponudila i pomoć u obliku **Erasmus programa**. Erasmus program naglašava prednosti mobilnosti i obrazovanja za budućnost kroz Program cjeloživotnog obrazovanja. Sveučilište u Splitu ima potpisanih čak preko 100 ugovora o suradnji dok PMF ima sklopljeno šest ugovora i to dva sa Italijom (Trst i Genova), dva sa Slovenijom (Ljubljana i Maribor) te po jedan sa Francuskom (Toulouse) i Poljskom (Wroclaw).

Pony express

Najviše obrazovanje i vrhunski sport u SAD-u – zajedno ?!?

PIŠE:
IVAN DAMJANOV, SAD*

Pretpostavljam da skoro svi Hrvati koje zanima košarka znaju tko je Jeremy Lin. Za one koji ne znaju dovoljno je reći da se radi o 23 godine starom američkom košarkašu kineskog podrijetla. U NBA ligu je dospio prije dvije godine sa sveučilišta Harvard. Lin je donedavno sjedio na klupi za rezerve newyorških Knicksa. Igrom slučaja uspio je nedavno zaigrati u prvoj petorki te u nekoliko igara preporučiti Knickse koji su ga do tada ignorirali.

Linomanija – ne samo u SAD-u

Kako su u SAD-u vrhunski košarkaši kineskog podrijetla jako rijetki, Lin je postao senzacija diljem svijeta. Preko noći postao je čuven na Tajvanu (odakle su mu došli roditelji), kao i u Kini i među milijunima Kineza u drugim dijelovima svijeta. Predviđa se da će "linomanija" bitno pridonijeti razvoju košarke u Kini, što je samo po sebi razumljivo. Upitajte se samo kako su košarka i tenis postali popularni sportovi u nas i koliko su tome pridonijeli sportaši kao što su Nikola Pilić, Goran Ivanišević ili Dražen Petrović.

Činjenicu da su vrhunski košarkaši Amerike rijetko kineskog podrijetla nije jednostavno razjasniti. Pojavile su se brojne hipoteze i "tumačenja" od kojih vjerojatno niti jedno nije točno. Kao sveučilišnog profesora moram priznati da me je najviše zaintrigiralo tumačenje o strogim Linovim roditeljima koji su ga usmjerili na sport i akademsko obrazovanje. Isto tako moram priznati da sam prije nekoliko mjeseci sa zanimanjem pročitao knjigu Amy Chua, profesorice na Pravnom fakultetu Sveučilišta Yale, u kojoj je ona opisala svoj strogi pristup odgoju svojih djevojčica.

Kineske majke tigrice

Wall Stret Journal je prokomentirao knjigu cinički uspoređujući strogu profesoricu kineskog podrijetla s majkom tigricom. Ako posjetite Google i ukuca-te "Chinese tiger mother book", kao što sam to ja učinio danas, vidjet ćete da je knjiga izazvala ogromno zanimanje i da se barem 50 milijuna Google citata bavi tim pojmom.

Istina, Jeremy Lin ima na Googlu 156 milijuna citata. Ipak vrijedno je paznje da je i knjiga o obrazovanju došla na listu bestselera New York Times i da je, sudeći po pisanju američke štampe, dosta uzburkala duhove. Mnogi novinari su primijetili da se mnogi američki roditelji pitaju je li "laissez faire" pristup školovanju djece O.K., ili bi bilo bolje da postanu stroži u odgoju svoje djece, da ih "guraju" da budu dobri đaci, i da ih usmjeravaju u sveučilišnu

izobrazbu. Za naše čitatelje naveo bih da su američki roditelji mnogo blaži od hrvatskih roditelja (barem kako ih se ja sjećam), i da se u prosjeku mnogo manje bave odgojem svoje djece no naši ljudi.

Posljedice toga roditeljskog nemara nažalost nisu sasvim nezanimarive. Uzmite samo jedan primjer: Prema službenim statistikama oko 40% Amerikanaca koji se upišu na sveučilište ne dobiju sveučilišnu diplomu nakon 4 godine studija. Kako je u SAD-u sveučilišno školovanje dosta skupo, i danas u prosjeku iznosi oko 25,000 dolara po godini studija, studenti koji ne diplomiraju ili odustanu od studija su ogroman problem za cijelo društvo, a o troškovima da ne govorimo. Američko društvo jednostavno ne zna koga kriviti ili kako riješiti taj problem.

Statistike u korist američkih Kineza

Možda bi američki Kinezi mogli pomoći da se problem riješi. Statistike navode da 8,1% svih Amerikanaca ne završi obaveznih 12 godina osnovnog školovanja, u usporedbi s 3,4% Amerikanaca kineskog podrijetla. Statistike govore da 27% Amerikanaca ima fakultetsko obrazovanje. Ako pogledate Amerikance kineskog podrijetla vidjet ćete da ih 51% ima sveučilišnu diplomu. Iako je samo 1% svih Amerikanaca kineskog podrijetla, 4% svih američkih nobelovaca su kineske krvi, tj. četiri puta više no što bi se to očekivalo s obzirom na populacijske podatke. Iz vlastitog iskustva mogu reći da među mojim studentima medicine ima znatno više od 1% onih koji su kineskog podrijetla. Na mome sveučilištu Kinezi čine barem jednu trećinu svi postdiplomskih studenata koji rade doktorat iz biomedicinskih znanosti. Mislim da su to podaci koji govore sami za sebe.

I Harvard i NBA. Kako?

No vratimo se na Jeremy Lina. Pred njim je bez sumnje fenomenalna sportska karijera, zagarantirani financijski uspjeh i svjetska slava. Ono što ga uzdiže iznad svih ostalih, barem u mojim očima, nije njegovo podrijetlo, već činjenica da Jeremy u svome džepu ima diplomu Harvarda, najuglednijeg američkog sveučilišta. Prestanimo se pitati kako to da je jedan Kinez dospio na vrh rang-liste igrača NBA lige. Možda bi bilo bolje i poučnije da pokušamo doznati kako je u isto vrijeme uspio diplomirati s Harvarda u četiri godine.

**sveučilišni profesor patologije na Medicinskom fakultetu Sveučilišta Kansas, Kansas City u državi Kansas, SAD.*

obljetnice

Prvih 10 splitske

Gledajući objektivno, napravilo se mnogo, više od planiranog i očekivanog, i to u uvjetima ograničenih financija i znatno reduciranog odobravanja novih radnih mjesta. Odsjek za hrvatski jezik i književnost danas je najrazvijeniji odsjek na našem fakultetu. Odsjek je, uz ostalo, osnovao Kroatiku – školu hrvatskog jezika za strance i inicirao niz kvalitetnih znanstvenih projekata

RAZGOVARALA:

SUZANA KAČIĆ – BARTULOVIĆ

Odsjek za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta u Splitu proslavio je desetu godišnjicu postojanja. Značenje obljetnice prepoznato je i na Filozofskom fakultetu, kao i na splitskom Sveučilištu u cjelini, što je bio povod za razgovor s jednim od glavnih inicijatora osnivanja splitskog Filozofskog fakulteta, profesorom emeritusom dr. sc. Ivanom Mimicom, ujedno, uz dr. sc. Joška Božanića i dr. sc. Šimu Pilića, najzaslužnijim za ovu lijepu obljetnicu.

Uz čestitke i pohvale što splitska Kroatistika postaje jezgra koje potiče život i promišljanja o dimenzijama i vizijama razvoja ne samo Filozofskog fakulteta nego i društveno-humanističke zajednice u cjelini, molim vas da nas podsjetite na razloge vaše osobne motiviranosti za ovaj projekt, kao i okolnosti samog osnutka.

Split je grad tehničko-prirodnih znanosti, grad sporta i grad estrade, a visoka kultura i humanističke znanosti bile su zapostavljene. Istodobno je ova regija dala nezaobilazna imena hrvatskog pera i u prošlosti i u suvremenoj književnosti. Sa svojim primorsko-zagorskim i otočnim krugom, Split je hrvatskoj književnosti dao niz velikana od Marka Marulića, Petra Hektorovića i Hanibala Lucića preko Luke Botića, Dinka Šimunovića, Milana Begovića, Vladimira Nazora, Ante Tresića Pavičića do Tina Ujevića, Drage Ivaniševića, Josipa Pupačića, Slobodana Novaka, Jure Kaštelana, Ranka Marinkovića, Jure Franičevića Pločara, Tonča Petrasova Marovića i mnogih drugih uglednih stvaralaca. Profesori humanističke i društvene usmjerenosti na Fakultetu prirodoslovno-matematičkih znanosti i odgojnih područja predložili su 1996. godine da se taj fakultet transformira, da promijeni naziv u Pedagoški fakultet u Splitu. Tako bi se taj fakultet imenom ujednačio s drugim istovjetnim fakultetima u Hrvatskoj i omogućio osnivanje novih, humanističkih studija u svom okviru. Taj prijedlog, na žalost, nije prihvaćen. Moralo se ići na ustrojavanje nove visokoškolske institucije pa je Vijeće Zavoda za društveno-humanističke znanosti našeg fakulteta u listopadu 1997. zaključilo da se izradi elaborat o osnivanju Fakulteta huma-

Emeritus Mimica s Universitasovom urednicom

nističkih znanosti Sveučilišta u Splitu.

Povjerenstvo za izradu elaborata činili ste vi, Joško Božanić i Šime Pilić. Najviše podrške osigurala vam je tadašnja Visoka učiteljska škola.

Da, jer smo mi radili na Visokoj učiteljskoj školi, ona je već prešla u instituciju sa četverogodišnjim trajanjem, a mi smo bili kadrovi koji su nekad radili na studiju kroatistike. Naime, 1978. nesretnom ili nespretnom odlukom ukinut je Studij hrvatskog jezika i književnosti u Splitu, ukinuti su bili strani jezici, povijest, a s poviješću je bila vezana i geografija pa je usput i ona ukinuta. To je bila politička odluka, stvarala se mreža institucija u Hrvatskoj i netko je zamislio da bi Splitu bilo dovoljno ako se razvija kao prirodoslovno-matematički centar, a da mu ova duhovna komponenta nije nužna. Jedan od članova koji je sudjelovao u tom planiranju sedamdesetih godina, kasnije je nama kad smo se susreli priznao: „Evo umjesto pozdrava - mea culpa, mea maxima culpa!“ Čim smo izradili projekt, ostvarili smo brojne kontakte i obavili mnoge razgovore. No, taj prijedlog na našem fakultetu tada nije prihvaćen, ali mi nismo odustajali. Tako je taj proces trajao duže, gotovo četiri godine, jer je najprije trebalo na našem Sveučilištu uvjeriti većinu.

Kako je krenula završna realizacija vaše inicijative osnivanja

Fakulteta humanističkih znanosti u Splitu?

Javna kampanja za osnivanje Fakulteta humanističkih znanosti u Splitu počela je mojim intervjuom kao predsjednikom Povjerenstva u Slobodnoj Dalmaciji 16. rujna 1998. godine. Na sjednici Senata Sveučilišta u rujnu 1999. u glasovanju elaborat nije dobio potrebnu kvalificiranu većinu. Predstavnik Filozofskog fakulteta u Zadru tada je izjavio kako je njihov stav da „... u Splitu nije potrebno ustrojivati studije koji već postoje u Zadru“. Nakon toga slijedile su druge brojne javne akcije putem medija koje su problem vraćanja humanističkih studija u grad pod Marjanom dovele u fokus kulturne i znanstvene javnosti ne samo u Splitu i Dalmaciji, nego i šire u Hrvatskoj. Kulturni radnici, pisci i brojni građani pokazali su izuzetan interes i nepodijeljeno odobravanje tog projekta, ali je bilo i nerazumijevanja pojedinih članica Sveučilišta. Na sljedećoj sjednici u listopadu 1999. elaborat je većinom glasova ipak prihvaćen. Daljnja procedura verifikacije elaborata, prihvaćanja studijskih programa i odobrenje upisa studenata tijekom 2000. godine u Ministarstvu znanosti i tehnologije tekla je vrlo sporo. Vjerovali smo da će ministar Kraljević, kad je već izgubljena 2000. godina, ubrzati proceduru i na temelju pozitivnih recenzija koje je pribavilo splitsko Sveučili-

šte dati dopusnicu za upis 2001./2002. akad. god. Početkom 2001. on je obećao rektoru i Senatu da će Split dobiti dopusnicu. Još početkom travnja kad se oglašava Vodič za studente Sveučilišta u Splitu za predstojeću akad. god. s utvrđenim kriterijima i upisnim kvotama, dopusnice nije bilo na vidiku, ali je Rektorat na prijedlog Povjerenstva u novom vodiču oglosio i upis na Humanističke znanosti u Splitu, s napomenom da je dobivanje dopusnice u proceduri.

Slijedila je priča oko dobivanja dopusnice slična scenariju za filmski triler, Marulićevi dani...

U tom iščekivanju i neizvjesnosti, u Splitu su, kao i proteklih godina, od 21. do 29. travnja održavani Marulićevi dani. Obilježavala se 500. obljetnica prvog tiskanja „Judite“. Članovi Povjerenstva došli su na ideju da se napiše tekst apela Ministarstvu znanosti za ministra prof. dr. Kraljevića da konačno odobri početak rada Odjela za humanističke znanosti u Splitu. Među sudionicima skupa bio je velik broj vrlo uglednih marulologa, akademika i književnika. Tekst apela pročitao je sudionicima skupa i oni su ga svi ili gotovo svi potpisali. U tekstu apela, među ostalim, pisalo je: „Mi ovdje okupljeni sudionici međunarodnog znanstvenog skupa 'Marko Marulić – otac hrvatske književnosti' u povodu obilježavanja 500 godina od početka hrvatske umjetničke književnosti... saznajemo da Ministarstvo znanosti nije još uvijek odobrilo osnivanje Studija humanističkih znanosti u Splitu. Stoga mi ovdje potpisani sudionici znanstvenog skupa izražavamo potporu ovoj inicijativi da u ovom gradu u kojemu je rođena hrvatska književnost bude moguće studirati hrvatski jezik i književnost.“

Apel je odmah upućen Ministarstvu. Svakim danom neizvjesnost se povećavala,

nije se znalo hoće li suglasnost stići i hoće li stići na vrijeme.

Pismo potpore osnutku Fakulteta humanističkih znanosti uputili su splitskom Sveučilištu i Povjerenstvu za izradu elaborata brojne ugledne školske, kulturne i znanstvene udruge i ustanove, je li bilo i oporbe?

Pismo su potpisali književni krug Marulianum, Centar za proučavanje Marka Marulića i njegova humanističkog kruga, Hrvatska akademska udruga, Matica hrvatska, Društvo prevoditelja i drugi. Ali bilo je i onih koji su odustali u zadnji trenutak. Potporu osnivanja Fakulteta dalo je u studenom 1998. godine i Poglavarstvo grada Splita te prosljedilo materijal Gradskom vijeću pa je i ono dalo potporu. Iz naših struktura vlasti najviše razumijevanja i pomoći nam je pružao i bio uz nas dr. Ivo Šimunović, tada predsjednik Gradskog vijeća, a uz njega, član Povjerenstva u ime znanstvene zajednice bio je akademik, sada pokojni, Ivo Petrinović. Vođena je promišljena akcija da se ljudima objasni što znače ti studiji i ako ih grad izgubi, kakve će biti negativne posljedice za kulturu i duhovne vrijednosti. Negdje oko 10. svibnja u novinama je ministar Kraljević izjavljivao da ne može, a onda je krajem svibnja ipak potpisao suglasnost o osnivanju Studija hrvatskog jezika i književnosti, engleskog jezika i književnosti te talijanskog jezika i književnosti na sveučilišnom Odjelu humanističkih znanosti. Odobren je upis u prvu godinu.

Kakosu splitska javnost i Sveučilište reagirali na tu odluku?

Slobodna Dalmacija u svom broju od 1. lipnja donijela je na prvoj stranici naslov: Odlukom ministarstva znanosti RH Splitu humanistički studij. Rektor Sveučilišta Ivo Babić tim povodom je izrazio zadovoljstvo što je napokon udovoljeno opravdanom zahtjevu da se Splitu otvore

“

‘Podržavam inicijativu da se hrvatski jezik uvede kao samostalni kolegij i na druge sastavnice Sveučilišta; naime, ne samo da se izražavamo na svom jeziku, nego pomoću njega formiramo i misli, i on bi trebao uvijek biti u središtu naše pažnje’

Književni krug Split

Književni krug Split je udruga kulturnih radnika, znanstvenika, književnika i ostalih umjetnika osnovana u svrhu proučavanja i objavljivanja hrvatske kulturne pisane baštine, poticanja stvaralačkog rada na području književnosti, znanosti i umjetnosti. U okviru svoje nakladane djelatnosti izdaje djela relevantna za znanost, kulturu, književnost i umjetnost, među njima pisane spomenike civilizacije i duhovnosti u Hrvata. Predsjednik udruge je akademik Nenad Cambi; potpredsjednici su prof. dr. Ivan Mimica i prof. dr. Ivo Grabovac.

Pročelnica Odsjeka kroatistike Gordana Galić-Kakkonen, Ivan Mimica i Joško Božanić

e Kroatistike

Prof. dr. Ivan Mimica i dalje aktivno sudjeluje u znanstvenoistraživačkom radu, izvođenju i organizaciji nastave, izdavačkoj produkciji i u kulturnom i javnom životu svoje sredine.

Biografija

Prof. emeritus dr. sc. Ivan Mimica rodio se 15. listopada 1931. u Mimicama, pokraj Omiša, gdje je završio osnovnu školu. Nižu gimnaziju polazio u Omišu i Zadru, a učiteljsku školu u Šibeniku. Na Višoj pedagoškoj školi u Splitu diplomirao je dvopredmetnu studijsku grupu hrvatski jezik–povijest 1956. god., a zatim 1962. na Filozofskom fakultetu u Sarajevu studijsku grupu Jugoslavenske književnosti i hrvatski jezik. Na Filozofskom fakultetu u Zadru 1983. stekao je doktorat iz društveno-humanističkih znanosti, znanstvenog područja filologija. 1997. stekao je zvanje redovitog profesora. Od 1963. do 1973. godine, u pet uzastopnih mandata obnašao je dužnost dekana, odnosno direktora Pedagoške akademije u Splitu. Za osobite uspjehe u odgoju i obrazovanju, u razvoju i usavršavanju nastavničkih studija i Pedagoške akademije dodijeljena mu je Nagrada grada Splita za 1970. godinu. Glavni je pokretač i promicatelj osnivanja Filozofskoga fakulteta u Splitu te jedan od pokretača i osnivača Književnoga kruga Split. U toj uglednoj instituciji uređuje znanstvenu knjižnicu. Od proljeća 2001. godine obnašao je dužnost predstojnika Odsjeka za kroatistiku na Odjelu humanističkih studija Sveučilišta u Splitu, a 2003. odlukom Senata Sveučilišta u Splitu nositelj je počasnog zvanja „professor emeritus“.

humanistički studiji. I neke druge dnevne novine su o tom pisale. Za splitsku kulturnu javnost to je bila udarna vijest. Interes za upis na te studije bio je vrlo velik, na 135 mjesta za redoviti studij javilo se 450 kandidata, i to najvećim dijelom s odličnim i vrlo dobrim uspjehom.

Svečano otvaranje novog Odjela za humanističke znanosti upriličeno je 3. listopada 2001. godine u Radovanovoj ulici, sadašnjoj zgradi Filozofskog fakulteta. Taj datum vraćanja humanističkih studija u Splitu doista je povijesni datum za splitsku humanističku znanost i kulturu. Koliko ste zadovoljni ostvarenim?

Vjerojatno se moglo napraviti i više i bolje. Ali gledajući objektivno, napravilo se mnogo, više od planiranog i očekivanog, i to u uvjetima ograničenih financija i znat-

no reduciranog odobravanja novih radnih mjesta. Odsjek za hrvatski jezik i književnost danas je najrazvijeniji odsjek na našem fakultetu. Odsjek je, uz ostalo, osnovao Kroatiku – školu hrvatskog jezika za strance i inicirao niz kvalitetnih znanstvenih projekata. Naš Filozofski fakultet danas ima oko 1300 do 1500 studenata. Jedan je od najvažnijih fakulteta splitskog Sveučilišta, s privlačnim i atraktivnim studijima za mnoge mlade ljude. Uspjeli smo od 2001. do 2005. godine, uz ova tri studija, otvoriti još studij povijesti, filozofije, povijesti umjetnosti, sociologije, a poslije, kad je formiran Filozofski fakultet, od 2005. godine studij pedagogije.

Obljetnice su uvijek prigoda da se spomenu neki zaslužni ljudi, koga biste vi istaknuli?

Kad bi se navelo sve one koji su pomogli osnivanju i stasanju Humanističkih studija u Splitu, trebalo bi poprilično prostora, i uvijek bi se nekoga propustilo spomenuti. Ako ipak treba istaknuti one najzaslužnije, onda su to moji pouzdani i vrsni suradnici iz Povjerenstva, prof. dr. Joško Božanić i prof. dr. Šime Pilić, te voditeljice anglistike i talijanistike prof. dr. Mirjana Bonačić i prof. dr. Ljerkica Šimunković. Od vanjskih pomagača iz strukture splitske vlasti za Fakultet humanističkih znanosti u Splitu najviše i najustrajnije je se zalagao prof. dr. Ivo Šimunović, tadašnji predsjednik Gradskog vijeća.

Poslije 47 godina staža imate najveće iskustvo da nam kao vrstan profesor metodike možete odgovoriti na dva pitanja, prvo, koliko ste zadovoljni bolonjskim načinom studiranja i drugo, da možete čarobnim štapićem nešto promijeniti u sadašnjoj organizaciji studija, što bi to bilo?

Što se tiče bolonjskog procesa, ja ne mogu procjenjivati, ali imam dojam da je onima koji su ga planirali više stalo da dobiju stručnjake koji će izvršavati određene zadatke nego intelektualce koji će promišljati budućnost, koji će zanovijetati. Nastavnički bi studiji, po mom sudu, trebali biti koncipirani pet plus nula. U tom slučaju bi se moglo imati više kolegija. Sad su pretežito jedno-semestralni kolegiji, a vi u jednosemestralnom kolegiju studenta u najboljem slučaju možete vidjeti, ostvariti kontakt s njim, 12-13 puta,

kod onih koji redovito dolaze na sat, jer jedan semestar traje 15 tjedana. Tako vi formativno ne možete utjecati na te mlade ljude, buduće intelektualce, što otvara problem odabira znanstvenih nasljednika i ljudi kojima će se usaditi neke radne navike, etikerada, moralne kriterije. Ja znam da su oni već prilično formirani, ali još uvijek mogu usvojiti od profesora, kojima je stalo da prenose i druge općeljudske vrijednosti, a ne samo golo znanje, činjenice. Jer činjenice se, ako nisu dirnule čovjeka, izgube. Zapravo, zaboravljanje je strategija preživljavanja. Kad ne bismo zaboravljali, teško bismo život izdržali, npr. kad nas netko naljuti, trajno bismo to pamtili... Tako zaboravljamo, na žalost, i ovo što bismo trebali trajno zapamtiti. Intelektualno mentorstvo u neskladu je s vremenom, pristupom, jer studenti jure samo da skupe bodove. Malo interesa pokazuju za produbljivanje, za raspravu o nekim zanimljivijim temama. Sjećam se, bilo je generacija u kojima bi me, kad bi završilo predavanje, studenti molili da ostanemo još malo, pitali bi, razgovaralo se, a to je i mene motiviralo da takvim studentima pružim više.

Razina pismenosti i čitateljskih navika danas je sve manja. Koliko se slažete s inicijativom o hrvatskom jeziku kao samostalnom kolegiju na ostalim sastavnicama splitskog Sveučilišta?

Nije dobro da budući studenti poslije mature, ako ne studiraju hrvatski jezik i

“**Ako treba istaknuti najzaslužnije za osnivanje i stasanje Humanističkih studija u Splitu, onda su to prof. dr. Joško Božanić i prof. dr. Šime Pilić, te voditeljice anglistike i talijanistike prof. dr. Mirjana Bonačić i prof. dr. Ljerkica Šimunković**

književnost, gube kontakt s materinskim jezikom i književnosti. Toni je dobro jer svi će oni biti intelektualci. Mi se ne izražavamo samo na svom jeziku, nego na svom jeziku formiramo misli. Prema tome, trebao bi biti u središtu naše pažnje uvijek, ali i zbog drugih razloga, intelektualnih, kulturnih, itd. Javni diskurs rasprave kod nas je dosta nizak, što se tiče govornništva, snage uvjerenosti, oblikovanja misli, retorička razina je vrlo loša i mislim da je potrebno ići s takvim kolegijem jer to svima nama treba. I ovima koji će raditi u gospodarstvu, jer moraju biti uvjerljivi iznoseći neke svoje projekte i obrazlagati ih, a potreban nam je

i u svakodnevnoj komunikaciji. Danas dolaze generacije koje su emocionalno gluhe. Mislim da bi trebalo uvesti dvosemestralni kolegij i to kroz dvije godine, tako da oni usvoje znanje, da to postane dio intelektualnog habitusa, a ne da nauče lekcijski pa zaborave. Nama je raditi ono što treba da se napravi, a sad koliko će od toga biti, to ćemo vidjeti. Nesmiemo prestati nastojati. Ja sam odgojio više od 40 generacija studenata i znam koliko je važan ovaj poziv, slažem se s profesorom dr. Viherom koji se uvijek bojaio najveće prosvjetarske opasnosti: „Najgore je ako osposobljavamo nesposobne da bi oni onesposobljavali sposobne!“

Što biste poručili studentima? Što bolje iskoristiti vrijeme na studiju. Što više čitati i udubljivati se u vrijedne knjige, i stručne i beletrističke. Elektronički mediji su važni i bez njih ne možemo. Ali još uvijek je stara dobra knjiga najeminentnije kulturno dobro, i najviše potiče intelektualni i duhovni razvoj. Svaki bi student, ako to već nije napravio, morao ustrojiti svoju malu biblioteku. Nastavničko zvanje za koje se većina njih sprema nije obično zvanje, već životni poziv. Hrvatski filozof Albert Bazala (predsjednik JAZU) davno je rekao: Učiteljstvo može biti umjetnost, a ako to nije, jedva je nešto više od običnog zanata. Pri tomu mi pada na pamet i ova mudra misao: Učenik zapita učitelja: „Kako da budem velik čovjek?“ Učitelj mu odgovori: „A zašto velik? Zar nije dovoljno samo čovjek?“

“**Imam dojam da je onima koji su planirali bolonjski proces više stalo da dobiju stručnjake koji će izvršavati određene zadatke nego intelektualce koji će promišljati budućnost**

medicina

Nalazimo li se pred erom pametnih lijekova?

Opći ciljevi personalizirane medicine:

- Identificirati genetičke razlike među ljudima koje utječu na odgovor na lijekove
- Razviti genetičke testove koje predviđaju individualni odgovor na lijek
- Prilagoditi individualnu terapiju u cilju povećavanja efikasnosti i smanjenja nuspojava na lijek

Dodatni ciljevi:

- Izbor optimalne terapije i reduciranje broja “pokušaja i pogrešaka”
- Smanjenje broja štetnih nuspojava pri uzimanju nekog lijeka
- Poboljšati izbor i namjenu ciljanih lijekova
- Smanjiti vrijeme, troškove i pogreške kliničkih ispitivanja lijekova
- Pronaći pouzdane tumorske markere koji bi rano otkrivali bolest

Piše:
IRENA DRMIĆ HOFMAN

Još od otkrića cjelokupnog ljudskog genoma 2003. godine, ritam otkrića, razvoj novih lijekova i primjena u kliničkoj praksi onog što znamo omogućilo je snažan zamah personalizirane medicine. Primjena ovog koncepta jedan je od najvažnijih ciljeva suvremenog zdravstva, a odluke o liječenju nekog pacijenta zasnivaju se na specifičnoj kliničkoj informaciji jedin-stvenoj za svakog pacijenta (geni, genetika, proteini, me-tabolizam pacijenta), kao i na informacijama o načinu živo-ta i okolišu pacijenta.

Individualni tretman za sva-kog pacijenta

Personalizirana medicina koristi napredak u razumije-vanju molekularnih meha-nizama bolesti i podrazumi-jeva mogućnost prilagodbe liječenja za svakog pacijenta individualno, kao što je indi-vidualna i sama pojava bole-sti. Jedan od ciljeva persona-lizirane medicine je identifi-ciranje promjena u strukturi gena kao i promjena u izražaj-u gena (ili proteina) o kojima ovisi odgovor na terapiju. To će omogućiti precizna pred-viđanja za svakog pojedinog pacijenta, te preciznije dija-gnostičke testove i ciljane ter-apije. Dijagnostika se danas zasniva na kliničkom pregle-du i simptomima, dok će no-va paradigma liječenja sva-kako dodatno

Personalizirana medicina predstavlja brzorastuće područje medicine koje obećava puno veću preciznost i efikasnost u odnosu na tradicionalnu medicinu, a temelji se na individualnim razlikama među pacijentima. Krajnji je njen cilj pronalaženje sklonosti pobolijevanju i preventivno djelovanje u suzbijanju bolesti

uključivati i određivanje molekularnog profila kako bi se utvrdio podtip bolesti koji se ne može utvrditi običnim kliničkim pregledom. Nove molekularne metode i tehnike mogu također pružiti liječ-nicima informaciju o prognozi/ishodu bolesti, što bi pomoglo u boljem donošenju odluka u liječenju pacijenata, odnosno o izboru pravog lijeka na koji će pacijent odgovoriti.

Ciljana terapija

Nadajmo se da će u buduć-nosti sve više bolesti (npr. tu-mora) biti liječeno ciljanom terapijom koja će poštediti zdrave stanice i uništavati samo bolesne stanice. Ovo će svakako dovesti do poboljša-nja kvalitete života zbog ma-njeg broja popratnih pojava, boljeg preživljenja, uz manje sekundarnih komplikacija. Rano otkrivanje bolesti će se i dalje zasnivati na procjeni ri-zika u velikim skupinama pa-cijenata, te omogućiti znatno ranije otkrivanje nekih bolesti negoli je to moguće s danas do-stupnim tehnikama. Očekuje se uvođenje novih oblika pre-gleda za procjene rizika (npr. odrediti tko je nositelj odre-dene genetičke varijacije ko-ja povećava rizik za nasta-nak raka). Također, iako je prava prevencija prije poja-ve simptoma bolesti, bolja procjena rizika omogućit

će ljudima određene izbore ko-ji bi mogli sniziti njihov rizik za razvoj neke bolesti.

Farmaceutska industrija pokazala se iznimno uspješ-nom u razvoju novih lijeko-va koji uništavaju tumorske stanice. No, često nakon ini-cijalnog pozitivnog odgovora, tumorske stanice mutiraju i evoluiraju kako bi izbjegle i po-ništile djelovanje terapije. Ka-ko bi se doista riješili tumor-skih stanica u tijelu, nije do-voljno imati na raspolaganju efikasne lijekove koji ciljaju određene putove koji kontro-liraju rast tumora, također je neophodno razviti način pra-ćenja samih tumorskih stani-ca, kako bi terapija mogla biti prilagođena i usklađena ovi-sno o tome kako tumor evolu-ira. Na ovaj način, moglo bi biti moguće upotrijebiti čitav niz metoda liječenja koji bi omo-gučili bolji ishod za pacijenta.

Praksa u SAD-u i Hrvatskoj

Nešto od navedenog već je zaživjelo, pa tako deseci bolni-ca u SAD-u provode genetičko testiranje pacijenata kako bi se odredila vjerojatnost nji-hova odgovora na neke anti-tumorske lijekove, lijekove za zgrušavanje krvi, antiepilep-tike i sl., dok će šira primjena svakako ovisiti o dodatnim ulaganjima. U Hrvatskoj se u nekoliko centara (KBC Za-greb, Rijeka i Split) provode neka od genetičkih testira-nja u svrhu liječenja tumora, procjene odgovora na neke lijekove kao i određivanja rizičnih faktora za nasta-nak kardiovasku-larnih bolesti, no valja očeki-vati veliki za-mah na ovom području. To bi trebalo bi-ti razumljivo jer koncept per-sonalizirane me-dicine podrazumi-jeva pomak s reakcije na prevenciju, te u konač-nici smanjenje ukupnih troš-kova liječenja, što će biti cilj medicine u idućem desetljeću ovog stoljeća.

“Često je važnije znati koja osoba ima neku bolest nego koju bolest ima neka osoba.”

Hipokrat

1898.
Sir Archibald Garrod skovao je termin “kemijska indivi-dualnost” kako bi opisao nasljednu predispoziciju za metaboliranje sulfonskih lijekova.
1900.
Istraživanja Gregora Mendela, provedena 1865.g. i uglavnom ignorirana, ponovno otkrivena, najavivši tako genetičku eru.
1902.
Lucien Cuenot unaprijedio je hipotezu da genetički uvjetovane razlike u biokemijskim procesima mogu biti uzrok neželjenim reakcijama nakon uzimanja lijeka.
1956.
Hipoteza “kemijske individualnosti” dokazana kad je pronađena povezanost genetičkog manjka enzima glukoza-6-fosfat dehidrogenaze i toksičnosti lijeka protiv malarije.
1959.
Njemački genetičar Friedrich Vogel skovao termin “farmakogenetika”.
1967.
Probijen genetički kod, iz čega se moglo zaključiti kako sekvenca DNK kodira nastanak proteina.
1975.
Izmišljena tehnika sekvenciranja DNK.
1977.
Otkriveno da je metaboliranje lijekova pomoću susta-va enzima CYP450 ključni uzrok genetički determinira-ne varijacije u odgovoru na lijekove.
1983.
Izmišljena tehnika lančane reakcije polimerazom (PCR) za in vitro umnažanje sekvenci DNK.
1990.
Pokrenut Projekt humanog genoma.
- Travanj 2003.
Potvrđen dovršetak sekvenciranja humanog genoma nakon 13 godina i uložene 3 milijarde dolara.
- Listopad 2005.
Objavljena mapa haplotipa ljudskog genoma, moćno sredstvo za povezivanje genetičkih varijacija s pojava-ma bolesti i odgovorom na liječenje.
- Kolovoz 2006.
Senator Barack Obama uveo “Genomics and Personali-zed Medicine Act”
- Lipanj 2007.
Wellcome Trust Case Control konzorcij analizirao 17.000 Britanaca kako bi pronašli genetičke varijacije povezane s bipolarnim poremećajem, visokim krvnim tlakom, koronarnom arterijskom bolesti, Crohnovom bolesti, dijabetesom tipa 1 i 2 i reumatoidnim artriti-som.
- Travanj 2008.
Genom Jamesa Watsona koji je otkrio strukturu DNK, sekvenciran za dva mjeseca i trošak od \$1,000,000.
- Listopad 2008.
Deset eminentnih osoba ustupilo je svoje genetičke podatke kao dio Personal Genome Projecta.
- Ožujak 2009.
Massachusetts General Hospital najavila planove za genetičko testiranje svih pacijenata oboljelih od raka kako bi implementirali personaliziranu medicinsku skrb.
- Travanj 2009.
Američki Senat uvrstio personaliziranu medicinu u raspravu o budžetu.

Hrvatsko filozofsko društvo

Hrvatsko filozofsko društvo profiliralo se ne samo kao glavni medij našega filozofskog života nego i kao jedna od temeljnih kulturnih institucija u Hrvatskoj

Osnivanje HFD-a koincidi- ras etabliranjem hrvatske ne-omarksističke filozofije koja je kroz časopis HFD-a Praxis i međunarodni skup Korčulanska ljetna škola doživjela zamjetnu svjetsku reputaciju. Početkom osamdesetih hrvatska filozofija časopisom Filozofska istraživanja dobiva značajan razvojni impuls koji je ispunio prazninu nastalu gašenjem Praxisa sredinom sedamdesetih. U sklopu istog projekta ubrzo kreće i međunarodni časopis Synthesis philosophica te Biblioteka "Filozofska istraživanja", s više od 140 dosad objavljenih knjiga suvremenih hrvatskih filozofa.

Praxis, Filozofska istraživanja i Bioetički forum

Istoga ranga je i treći, bioetički projekt koji je u institucionalnom okrilju HFD-a razvio stalnu međunarodnu konferenciju Bioetički forum za jugoistočnu Europu (od 2005.), redovitu Međunarodnu ljetnu školu integrativne bioetike (od 2006.) te Referalni centar za bioetiku u jugoistočnoj Europi (od 2006.). Uz redovite godišnje simpozije u Zagrebu, HFD organizira stalne međunarodne skupove Dani Frane Petrića u Cresu (od 1992.), Dubrovačka međunarodna konferencija o sanskrtskim epovima i puranama u Dubrovniku (od 1997.), u suradnji s Odsjekom za indologiju i dalekoistočne studije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a pod pokroviteljstvom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Lošinjski dani bioetike u Malom Lošinj (od 2002., u suradnji s Hrvatskim bioetičkim društvom i Gradom Malim Lošnjem), Filozofija i demokracija u Dubrovniku (od 2005.), te Mediteranski korijeni filozofije u Splitu (od 2007., u suradnji s Odsjekom za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu).

HFD neprekidno skrbi za srednjoškolsku i visokoškolsku nastavu filozofije i srod-

nih predmeta, izdaje i časopis Metodički ogledi, specijaliziran za problematiku odgoja. Problematikom srednjoškolske nastave filozofske grupe predmeta osobito se bavi Odbor za srednjoškolsku nastavu filozofije, logike i etike HFD-a, osnovan 2008. HFD sudjeluje i u radu Međunarodne filozofske olimpijade, svjetskog natjecanja iz filozofije za učenike srednjih škola, koju organiziraju FISP i UNESCO. Jedno je vrijeme HFD izdavao i stručni časopis Logika, te bilten Filozofski glasnik, a od kraja devedesetih redovito se objavljuju respektabilni zbornici radova sa znanstvenih skupova u organizaciji Društva. U izdanju HFD-a objavljuju se i Sabrana djela Pavla Vuk-Pavlovića. Upravo na inicijativu članova HFD-a, od 2003. godine se u Hrvatskoj, različitim aktivnostima, redovito obilježava Svjetski dan filozofije, pod pokroviteljstvom UNESCO-a.

Međunarodna suradnja

U cilju unapređenja rada Društvo je osnovalo podružnice - Zadarski filozofski krug i Splitski filozofski krug - te potiče i organizira različite aktivnosti i u drugim gradovima. HFD djeluje i kroz sekcije za pojedine filozofske probleme ili discipline (Sekcija za istočne filozofije, SIZIF - Sekcija za filozofiju medija, Sekcija za kršćansku filozofiju, Sekcija za filozofiju svijeta). O 2001. HFD je član Asocijacije filozofa iz jugoistočne Europe, a od 2006. Međunarodne federacije filozofskih društava (FISP). Međunarodnu suradnju HFD-a od 2008. koordinira Odbor za međunarodnu suradnju.

Za više vidi broj 111 (3/2008) časopisa Filozofska istraživanja s temom "Suvremena hrvatska filozofija" i tekstom Gorana Grgeca, "Pola stoljeća Hrvatskoga filozofskog društva kao istraživački izazov".

(UNV)

Filozofska istraživanja i zadaća bioetike

Razgovor s Antom Čovićem, glavnim urednikom Filozofskih istraživanja, krenuo je od prikaza časopisa u kontekstu ukupne djelatnosti HFD-a i ubrzo skrenuo na životnu preokupaciju našega sugovornika - probleme bioetike i integrativno mišljenje na prijelomu epoha

RAZGOVARAO:
Duško ČIZMIĆ MAROVIĆ

Časopisi su najvitalniji punkto- vi znanosti i kulture u kojima se generiraju i preko kojih se šire nove spoznaje i ideje. Imajući u vidu tu njihovu iznimnu važnost za znanost i nacionalnu kulturu s jedne te njihovu medijsku zanemarenost s druge strane, Universitas će nastojati predstaviti sve istaknute hrvatske časopise. Nakon CMJ, prva su na redu našla Filozofska istraživanja pa smo za razgovor zamolili glavnog i odgovornog urednika, profesora Antu Čovića, koji je istu dužnost obnašao i u razdoblju 1984.-1993. te 2006.-2009. Rođen 1949. u Splitu, Ante Čović na zagrebačkom Filozofskom diplomira filozofiju i latinski. Od 1976. je na Katedri za etiku zagrebačkog Odsjeka za filozofiju kojemu je na čelu od 2010. Referalni centar za bioetiku u jugoistočnoj Europi vodi od osnivanja 2006. Autor je brojnih znanstvenih radova; utemeljitelj i urednik biblioteke "Bioetika" izdavačke kuće Pergamena; vodio je nacionalne i međunarodne projekte, inicirao i programatski definirao brojne hrvatske i međunarodne znanstvene skupove u većini posvećene bioetici. Bio je predsjednik HFD-a, suosnivač je Hrvatskoga bioetičkog društva kojemu je danas na čelu. U Vladi demokratskog jedinstva Republike Hrvatske obnašao je dužnost ministra znanosti, tehnologije i informatike. Za postignute rezultate u razvijanju međunarodne bioetičke suradnje te u stvaranju bioetičkih institucija dobio je priznanja kući i u inozemstvu.

No Ante Čović Filozofska je istraživanja stavio u širi kontekst polustoljetnog djelovanja Hrvatskoga filozofskog društva koje se po svojim kapitalnim projektima svrstalo uz bok našim najvažnijim nacionalnim kulturnim institucijama. Stoga je sam časopis, kao tek jedan od tih projekata, ovaj put ostao u drugome

Ante Čović

planu. Takav smjer razgovora najavili su već natpisi na vratima prostorije koju je prof. Čović izabrao za razgovor: "Hrvatsko filozofsko društvo", "Opća bioetička biblioteka", "Referalni centar za bioetiku u jugoistočnoj Europi".

Projekti prerasli u institucije

Profesore Čoviću, kako biste preliminarno skicirali portret Vašeg časopisa?

Filozofska istraživanja bilježe 31. godinu izlaza. Časopis je od publikacije prerastao u nakladnički projekt s bibliotekom istog naziva te međunarodnim časopisom Synthesis philosophica. Dojmljiva likovna oprema poznatoga gra-

fičkog dizajnera Zorana Pavlovića ističe kontinuiranu numeraciju koja, za uzvrat, osnažuje individualnost svakoga pojedinog sveska. Kao stoti svezak časopisa 2005. je izdana impozantna bibliografija objavljenih radova. Kada bismo htjeli okupiti autore koji su u prvih sto brojeva časopisa objavili tekst, za taj imaginarni skup s više od tisuću sudionika trebali bismo nekoliko najvećih kongresnih dvorana.

Časopis Synthesis philosophica pokrenut je 1986. kao međunarodno izdanje Filozofskih istraživanja. Izlazi dvaput godišnje i donosi članke na engleskom, njemačkom i francuskom. Dvije godine kasnije utemeljena je edicija "Filozofska istraživanja" kao biblioteka suradničkog kruga oko istoimenog časopisa, u kojoj je dosad objavljeno oko 140 naslova. Biblioteka je jedinstvena po tome što je to najveća i teško nadmašiva kolekcija djela domaćih filozofskih autora.

U programatskom uvodniku na pragu novog uredničkog mandata, 2006. godine, časopis Filozofska istraživanja nazvali ste "projektom integrativnog mišljenja". Što u tom kontekstu znači integrativno mišljenje?

Taj pojam označava no-

vu filozofsku orijentaciju, školu mišljenja ili, ako hoćete, novu paradigmu znanja koja korespondira s potrebama prijelomnog vremena u kojemu se čovječanstvo nalazi. To se može činiti preširokim kontekstom za jedan časopis, čak i za jedan nakladnički projekt, no sam je časopis proizveo kontekst u kojemu se više ne čini preuzetnim raspravljati o pitanjima u svjetsko-epohalnom razmjeru važnosti. Časopis je proklamiranim i prakticiranim načelom integrativnosti, najprije unutar svojih korica, a potom u okviru institucije koja ga izdaje, stvorio produktivnu klimu te odredio smjer kretanja. Programске crte integrativnosti prelazile su na projekte koje je Društvo kasnije pokretalo te su u konačnici orisale duhovni profil Društva.

Broj projekata koje potpisuje Hrvatsko filozofsko društvo čini ga jednom od najvažnijih nacionalnih institucija na kulturno obrazovnom i istraživačko duhovnom planu?

Istina, HFD je nositelj niza projekata od kojih se nemali broj razvio u zasebne znanstveno-kulturne institucije s dugotrajnim djelovanjem u kontinuitetu. Nakon projekta Filozofskih istraživanja najdužu tradiciju ima časopis Metodički ogledi koji je - kao i izdavanje sabranih djela Pavla Vuk-Pavlovića - osmislio i vodi profesor Milan Polić. Kad govorim o "zasebnim kulturnim institucijama", mislim na stalne godišnje znanstveno-kulturne manifestacije sa širim kulturnim odjekom koje su se razvile u organizacijskom okrilju Hrvatskoga filozofskog društva. To su Dani Frane Petrića, Lošinjski dani bioetike i Mediteranski korijeni filozofije, niz manifestacija čiji vremenski slijed tvori zanimljivu numeričku simetriju: Dani Frane Petrića 2011. obilježili su dvadesetu obljetnicu djelovanja, Lošinjski dani bioetike desetu, a Mediteranski korijeni filozofije petu. Uza sve razlike, u ovom se kontekstu mora navesti i stalnu Međunarodnu konferenciju o sanskrtskim epovima i puranama koju - u suorganizaciji HFD-a i Odsjeka za indologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu - na Interuniverzitetskom centru u Dubrovniku u trogodišnjem ritmu vodi akademik Mislav Ježić.

nastavak na 12. stranici

hrvatsko filozofsko društvo

nastavak sa 11. stranice

PROBLEMSKA ŠIRINA I PLURIPERSPEKTIVIZAM FI

Fascinantan je taj tematski raspon od sanskrtskih epova do bioetike u projektima Hrvatskoga filozofskog društva. A u toj je problemskoj širini osobito instruktivna konstanta praktične orijentiranosti Društva. Već je časopis "Praxis" prekinuo akademističku redukciju hrvatske filozofije što je kasnije na bitno drugačijim osnovama, nastavljeno uvođenjem filozofije u interdisciplinarnu, a zatim i pluriperspektivnu interakciju u najširem znanstvenom i kulturnom prostoru. Da li bi se moglo reći da je bioetički pluriperspektivizam na određeni način zamijenio mišljenje revolucije promovirano kroz časopis Praxis i Korčulansku ljetnu školu?

Teza je zanimljiva i donekle provokativna. Rekao bih da u trezoru Hrvatskoga filozofskog društva ima dovoljno mjesta za sva postignuća te da svako postignuće dobiva ne tek svoju policu, nego mjesto s kojeg – u skladu s vlastitom snagom – suoblikuje cjelinu i potiče razvoj. Časopis Praxis i Korčulanska ljetna škola iznimni su projekti s ostvarenjima trajne vrijednosti, prema kojima se Društvo odnosi s dužnim poštovanjem, ali oni u duhovnom pogledu nisu više aktivni. Između ere časopisa Praxis i ere časopisa Filozofska istraživanja u internoj povijesti Hrvatskoga filozofskog društva, ali i eksternoj povijesti hrvatske filozofije, postoji vakuumska cezura koja traje čitavo jedno desetljeće: od prestanka izlazenja časopisa Praxis 1974. godine do konsolidacije časopisa Filozofska istraživanja 1984. godine.

Značaj časopisa 'Filozofska istraživanja'

Zar Filozofska istraživanja nisu pokrenuta već 1980. ?

U izdavačkom smislu to je točno. Ali u programskom i duhovnom pogledu mjerodavna je 1984. godina kada se naizgled oklo uređivačke, a de facto oko idejne orijentacije časopisa u tadašnjem Upravnom odboru Hrvatskoga filozofskog društva, koji je obavljao funkciju Savjeta časopisa, razmahao sukob koji će biti razriješen na godišnjoj skupštini Društva. Od tog momenta kreće uspon časopisa, njegovo prerastanje u nakladnički projekt, zatim prerastanje projekta u ideju koja će obilježiti ukupnu djelatnost Društva i postati zamjetnom na međunarodnom planu.

FILIZOFIJE U HRVATSKOJ

Mislite li na 'ideju' pluriperspektivizma?

To je u neku ruku krajnji rezultat koji je poprimio ulogu zaštitnog znaka. No, do tog rezultata put je vodio preko svojevrsne intelektualne avanture u koju se Društvo upustilo 1998. godine kada je u sklopu "Dana Frane Petrića" organiziralo svoj prvi bioetički skup pod znakovitim naslovom "Izazovi bioetike".

Danas se u Hrvatskoj filozofiji čini ne samo normalnim nego maltene samorazumljivim baviti se bioetikom. Pretpostavljam da je do takva stanja stvari trebalo premostiti i neke barijere... Ali da krenemo od Vas osobno. Dolazite s Katedre za etiku na kojoj se posebna pažnja tradicionalno posvećivala njemačkom klasičnom idealizmu uz gotovo kulturni odnos prema Kantovoj praktičkoj filozofiji. Odakle je stigao početni poticaj da se bavite bioetikom?

Pa, ako slučaj uopće postoji, rekao bih - sasvim slučajno. Zapravo, upornošću kolege Mislava Kukoća, koji me je kao glavni i odgovorni urednik časopisa "Društvena istraživanja", doista teškom mukom uspio nagovoriti da na jednoj tribini prezentiram novoizšli broj časopisa (br. 3-4/1996) u kojem je objavljen tematski blok o bioetici. Temat je uredio profesor Ivan Šegota, jedan od pionira hrvatske bioetike, a sadržavao je priloge ključnih imena svjetske bioetičke scene. Prigodom tog "prisilnog" susreta s bioetikom shvatio sam da je orijentacijske odgovore na urgentna pitanja našeg vremena moguće pružiti samo u sinergiji i striktnoj povezanosti filozofske etike i bioetike.

Očigledno niste ostali pri samom uvidu nego je uslijedila vaša takoreći grozničava aktivnost na tom 'planu'. Organizirali ste spomenuti bioetički skup u okviru manifestacije 'Dani Frane Petrića'. Kako je teklo dalje?

Drugi bioetički skup u sklopu "Dana Frane Petrića" održan je 2001. godine pod naslovom "Bioetika i znanost u novoj epohi". Ako slučaj uopće postoji, onda igrom slučajno ovaj skup nije održan u Cresu, gdje se održavaju manifestacije "Dana Frane Petrića", nego u Malom Lošinj. Skup je zadobio povijesnu i simboličku važnost jer je njime uspostavljena izravna povezanost bioetike u Hrvatskoj s "ocem bioetike" Van Rensselaerom Potterom, koji je sudionicima skupa, kratko prije smrti, poslao snimljenu videoporuku. Poruka sadrži proročku poantu, jer je Potter - izražavajući nadu da će simpozij "dati novi poticaj bioetici u Hrvatskoj kao i u susjednim zemljama na cijelom području koje mi nazivamo Balkan" - zapravo najavio slijed kasnijih zbivanja koji u tom trenutku nitko nije mogao naslutiti. Potterova nada počela se ostvarivati nevjerojatnim tempom. Već iduće godine (2002.) osnovani su Lošinjski dani bioetike kao institucionalni izdanak manifestacije "Dani Frane Petrića", koji se čak i geografski zadržao na istom arhipelagu. Dvije godine kasnije (2004.) konferencijom na In-

teruniverzitetskom centru u Dubrovniku krenuo je veliki međunarodni projekt uspostavljanja bioetičke suradnje i izgrađivanja bioetičkih institucija u području jugoistočne Europe. U nastavku na Dubrovačku konferenciju iduće godine (2005.) u Malom Lošinj počela je s radom stalna međunarodna konferencija Bioetički forum za jugoistočnu Europu, a godinu dana potom (2006.) i Međunarodna ljetna škola integrativne bioetike. Iste godine u sklopu Hrvatskoga filozofskog društva osnovan je u Zagrebu Referalni centar za bioetiku u jugoistočnoj Europi. Opća bioetička biblioteka, u kojoj vodimo ovaj razgovor, tek je jedan je od 14 predviđenih odjela koje bi Centar u stadiju dovršenosti trebao sadržavati. No, najvažniji rezultat ovog projekta, po kojem svi ostali rezultati dobivaju pravi smisao, svakako je stvaranje inovativnog koncepta integrativne bioetike.

Bioetički potencijal splitskog Sveučilišta

U tom nas je trenutku prekinuo telefonski poziv. Profesor Čović javio se uz komentar koji je sugerirao da poziv nije slučajna, tj. da je s temom našeg razgovora u ozbiljnoj vezi. Po razdraganosti mog sugovornika moglo se zaključiti da je posrijedi dobra vijest. Na moj upitni pogled uslijedila je cjelovita informacija:

Zvala je kolegica Sunčana Roksandić-Vidlička, asistentica profesorice Turković s Pravnog fakulteta. Javlja da je Senat Sveučilišta u Zagrebu prihvatio razvojni projekt "Integrativna bioetika: razvijanje centra izvrsnosti i doktorskog studija na Sveučilištu u Zagrebu", koji sam prijavio zajedno s profesoricom Ksenijom Turković. Projekt obuhvaća respektabilan krug suradnika sa sedam zagrebačkih fakulteta i više drugih institucija. Naša je ambicija da se pri Zagrebačkom sveučilištu uformi centra izvrsnosti ustanovi Međusveučilišni centar za integrativnu bioetiku, što znači da bismo preko ovog projekta u okviru međusveučilišne mreže trebali potaknuti osnivanje bioetičkih centara na onim sveučilištima koja imaju odgovarajući bioetički potencijal.

Kako biste u tom kontekstu ocijenili "bioetički potencijal" Sveučilišta u Splitu i mislite li da se ono može uključiti u ovaj projekt?

Ako izuzmemo Zagrebačko sveučilište, možda je "bioetički potencijal" Splitskog sveučilišta čak i najsnažniji u hrvatskim okvirima. Kažem "možda" jer je doista teško presuditi u konkurenciji s Riječkim sveučilištem na kojem djeluje u bioetičkoj vizuri glasovita Katedra za humanističke i društvene znanosti u medicini, na kojoj je do odlaska u mirovinu djelovao profesor Ivan Šegota, a sada joj je na čelu poduzetni profesor Amir Muzur, koji je već uspio pokrenuti niz ambicioznih bioetičkih projekata. No, splitske se prednosti zasnivanju, prije svega, na tri nezaobilazna imena, posebno zaslužna u kontekstu razvijanja koncepta integrativne bioetike. To su profesori Nikola Visković, Luka Tomašević i Mislav Kukoć, koji djeluju u različitim institucionalnim okvirima i heterogenim idejnim ambijentima pa utoliko već tvore, doduše još uvijek neosvijestenu mrežu integrativne bioetike na Splitskom sveučilištu. Tome pridolazi i povijesna prednost koja nedvojbeno pripada Splitu, jer se u djelu Nikole Viskovića nalaze korijeni integrativne bioetike u Hrvatskoj. Pritom mislim podjednako na njegove metodološke spise kao i na kapitalna djela, kako je on naziva, "naturalne bioetike": Životinja i čovjek (1996.) i Stablo i čovjek (2001.).

Želite li reći da bi mogući Centar za integrativnu bioetiku na Splitskom sveučilištu jednoga dana mogao nositi ime Nikole Viskovića?

Zašto ne? Ali, kako se ime ne daje po živućima, nadam se da ćemo se dobrano načekati dok takav centar ne dobije Viskovićevo ime. Međutim, na njegovo osnivanje ne bise smjelo više čekati. Mogu zamisliti štetu koja će nastupiti, ako se u skoro vrijeme ta ideja ne ostvari. Ako se, naime, ne stvori odgovarajući institucionalni okvir poput jednog takvog centra, neprocjenjivo blago Viskovićeve hermeroteke, koje već godinama neiskorišteno leži u ormarima pred ulazom u knjižnicu Pravnog fakulteta, definitivno će se pretvoriti u mrtvi intelektualni kapital, ako već ne završi u "starom papiru".

Pozdravljamo se uz dogovor da ćemo časopis 'Filozofska istraživanja' predstaviti drugom prilikom. Premda je možda i ovo bio razgovor o časopisu.

Knjige Nikole Viskovića

Epohalni obzor bioetičke problematike

Povijest bioetike ima tri razvojne faze: nova medicinska etika određena je moralnom refleksijom, globalnu bioetiku karakterizira ekološki kontekst, a integrativna bioetika u povijesno filozofskom svjetlu tematizira prijelom epohe

Piše:

ANTE ČOVIĆ*

Povijesni razvoj bioetike prema stadiju integrativnosti odvijao se na metodološkom planu kao postupno širenje kruga perspektiva u sagledavanju bioetičkih problema, od prihvaćanja etičkog pluralizma, preko znanstvene interdisciplinarnosti, do pluriperspektivizma. S druge strane, paralelno se odvijao proces širenja, ali i produbljivanja problemskog područja kojim se bioetika bavila, od polazišnih problema medicinske skrbi i biomedicinskih istraživanja, preko problematike ne-ljudskih živih bića i općih uvjeta održanja života (ekologija), do poniranja u dubinsku, filozofijsko-povijesnu dimenziju tih problema.

Povijest bioetike možemo periodizirati u tri razvojne faze u kojima su zamjetni pomaci u metodološkom konstituiranju bioetike i određivanju predmetnog područja kojim se ona bavi. Razvojne mijene potvrđene su na mjerodavan način u etapnim definicijama bioetike koje nalazimo u prvom i drugom izdanju Enciklopedije bioetike, te u novijim tekstovima koji su nastali u okviru projekta "integrativne bioetike". Precizno vremensko razgraničavanje razvojnih faza otežano je činjenicom da su etapne forme bioetike nastavile paralelno egzistirati. U nastavku navodimo razvojne faze bioetike s pripadajućim etapnim definicijama i ključnim publikacijama u kojima su artikulirane njezine metodološke i predmetne značajke u dotičnom razdoblju.

Tri razvojne faze bioetike

Prvo, razvojna faza "nove medicinske etike". U početnom stadiju bioetika je metodološki bila određena neposrednom moralnom refleksijom (principalizam), dok je predmetno bila ograničena na zdravstvenu skrb i biomedicinska istraživanja. W. T. Reich u "Uvodu" u prvo izdanje Enciklopedije bioetike (1978.) definirao je bioetiku u početnoj fazi njezina razvoja kao "... sustavno proučavanje ljudskog ponašanja u području znanosti o životu i zdravstvene skrbi, ukoliko se to ponašanje ispituje u svjetlu moralnih vrijednosti i principa." Godinu dana poslije izdali su T. L. Beauchamp i J. F. Childress utjecajnu knjigu Principi biomedicinske etike koja je postala temeljnim djelom principalizma.

Drugo, razvojna faza "globalne bioetike". U drugom razvojnom stadiju bioetika je metodološki bila definirana pomoću etičkog pluralizma i znanstvene interdisciplinarnosti, dok se predmetno proširila na problematiku života uopće, te na društveno-politički i globalno-ekološki kontekst. U drugom izdanju Enciklopedije bio-

etike (1995.) W. T. Reich u novoj definiciji registrira metodološku preobrazbu koju je bioetika u međuvremenu prošla i određuje je "... kao sustavno proučavanje moralnih dimenzija - uključujući moralne poglede, odluke, postupke i težnje - u znanostima o životu i zdravstvenoj skrbi, koje se služi različitim etičkim metodologijama u interdisciplinarnom okružju." Za proširenje predmetnog područja bioetike upravo do globalnih razmjera mjerodavna je druga knjiga V. R. Pottera, "oca bioetike", koja izlazi u tom razdoblju (1988.) pod znakovitim naslovom Globalna bioetika: zasnivanje na Leopoldovu nasljeđu.

Treće, razvojna faza "integrativne bioetike". U aktualnoj razvojnoj etapi bioetiku je u metodološkom pogledu obilježila ideja pluriperspektivizma, dok se njezino predmetno područje produbilo rastvaranjem filozofijsko-povijesne dimenzije u kojoj se rasvjetljuje karakter znanstveno-tehničke epohe i uloga moderne znanosti, razmatraju mijene u temeljnim odnosima čovjeka prema povijesnim zadanostima te detektiraju procesi prelamanja svjetsko-povijesnih epoha.

Horizont europske bioetike

U dijaloškom okviru bioetičke suradnje koja se 2004. godine iz središta u Hrvatskoj počinje razvijati u području jugoistočne, južne i srednje Europe, bioetika je na samom početku definirana kao "... pluriperspektivno područje u kojem se u interakciji raznorodnih perspektiva stvaraju uporišta za orijentiranja u pitanjima koja se odnose na život ili na uvjete njegova održanja." Od mnoštva radova koji su objavljeni u sklopu projekta "integrativne bioetike" za našu je temu nezaobilazan članak Hrvoja Jurića "Uporišta za integrativnu bioetiku u djelu Van Rensselaera Pottera".

Dok se bioetika u prvim dvjema razvojnim etapama formirala uglavnom u Sjedinjenim Američkim Državama, njezin najnoviji razvojni pomak premjestio se u Europu, u područje jugoistočne Europe koja je postala središtem intenzivne i produktivne bioetičke rasprave.

Upravo u razdoblju zaokruživanja koncepta integrativne bioetike, Hans-Martin Sass je objavio senzacionalno otkriće da je njemački teolog i pastor Fritz Jahr još 1927. godine u popularno-znanstvenom časopisu "Kosmos" ne samo uveo naziv "Bio-Ethik" nego i razradio izvorni koncept te discipline koji se prema metodološkim i predmetnim značajkama može smatrati pretečom ideje integrativne bioetike. Tom koincidencijom zatvorio se horizont europske bioetike u kojem se odsad u punom sjaju mogu pojavljivati bioetički doprinosi eurokontinentalne filozofske misli i duhovne tradicije uopće od Platona preko Franje Asiškog i Kanta do Alberta Schweitzera.

* Iz teksta predgovora knjizi "Integrative Bioetik und Pluriperspektivismus, Academia Verlag, Sankt Augustin, 2011.

hrvatsko filozofsko društvo

Mediterranski korijeni filozofije

RAZGOVARAO:
ANTE MIHOVILOVIĆ

Povod za razgovor s Mislavom Kukočem su Mediteranski korijeni filozofije, najmlađi, ali ne najneznačajniji od naših tradicionalnih filozofijskih simpozija, kojih je prof. Kukoč pokretač i voditelj.

Kako se dogodilo da je, na pragu svoje 50. obljetnice, Hrvatsko filozofsko društvo 2007. baš u Splitu pokrenulo filozofski i znanstveni interdisciplinarni skup Mediteranski korijeni filozofije?

U Splitu, drevnom, dvomilennijskom gradu antičkih rimskih korijena, sveučilišnom, znanstvenom i kulturnom centru hrvatskog Mediterana, tek je 2006. osnovan Filozofski fakultet, te na njemu pokrenut studij filozofije, na kojem predajem od početka. Nepunu godinu dana poslije, kao predsjednik HFD-a, osmislio sam i predložio simpozij Mediteranski korijeni filozofije, koji je već dao ne samo iznimno doprinos razvoju filozofskog života u nas, nego je dao vidan poticaj deprovincijalizaciji duhovne atmosfere u široj društvenoj sredini, poglavito zato što je tijekom vremena prerastao u međunarodni regionalni susret filozofa i stručnjaka iz srodnih disciplina, s Mediteranom kao svojom temeljnom preokupacijom.

Specifičnosti mediteranskog multikulturnog prostora

Zašto naziv Mediteranski korijeni filozofije?

Prvo, Mediteran je kolijevka zapadnoeuropske filozofije i znanosti koja, zajedno s također mediteranskim naslijeđem hebrejsko-kršćanske religijske tradicije, utemeljuje zapadnoeuropsku kulturu i civilizaciju. I daljnji razvoj antičke filozofije, od helenizma do srednjovjekovne epohe, preko novih središta filozofske misli, također je sudbinski vezan uz Mediteran. Stvaranje, sukobljavanje i međusobno prožimanje mediteranskih kultura, specifični mediteranski multikulturalizam – grčka i rimska antika, helenističko-rimsko naslijeđe, Bizant, orijentalne arapske tradicije – dao je bitno obilježje daljnjem razvoju filozofije Zapada. Drugo, hrvatska se filozofija, kako u počecima, tako i u svojim najsajnijim vrhuncima, korijeni u mediteranskom dijelu svojega višeregionalnoga kulturnog identiteta. Počev od Hermana Dalmatina, preko Marka Marulića, pa do

Blok-temu posvećenu djelovanju Hrvatskoga filozofskog društva zaključujemo razgovorom s Mislavom Kukočem, profesorom etike na Filozofskom fakultetu u Splitu, bivšim predsjednikom Hrvatskog filozofskog društva i današnjim članom Upravnog odbora Međunarodne federacije filozofskih društava (FISP), svjetskog krovnog filozofskog udruženja s više od 130 nacionalnih i međunarodnih članova

Fra Luka Tomašević i Mislav Kukoč - dvije dimenzije etike na splitskome Sveučilištu

Matije Vlačića Ilirika, Frane Petrića i Rudera Boškovića, da spomenem samo najznamenitije. Treći sklop tema odnosi se na filozofsko, ali i interdisciplinarno promišljanje specifičnosti mediteranskoga multikulturnog prostora koji je iznjedrio aktualne međucivilizacijske napetosti koje prijete globalnim sukobom civilizacija, ali i otvaraju mogućnosti dijaloga i pomirenja.

Je li se taj odabir pokazao plodnim?

U ožujku 2011. proslavili smo prvi jubilej – do sada je priređeno pet simpozija Mediteranskih korijena filozofije. U tih pet godina na simpoziju je predstavljeno više od dvjestotine priopćenja, u kojima su spomenuti aspekti mediteranske kulture, filozofije i znanosti široko i interdisciplinarno razglabani od strane uglednih domaćih i inozemnih filozofa i znanstvenika iz svih dijelova Hrvatske, te autora iz Belgije, Bosne i Hercegovine, Makodonije, Njemačke, Slovenije

i Srbije. Među njima posebno bih istaknuo Predraga Matvejevića, vodećeg hrvatskog i svjetskog "mediteranologa", čija je knjiga "Kruh nas" predstavljena tijekom prošlogodišnjeg simpozija. Nezaobilazno treba spomenuti i objavljeni zbornik Filozofija Mediterana sa simpozijским radovima. Prilozi sa simpozija također su tiskani i u dva sveska časopisa Filozofska istraživanja.

I tradicija i međunarodne veze

Jubilarni je simpozij izazvao čak i medijsku pažnju?

Da, premda je o pravom zanimanju naših medija za važne teme teško govoriti. Jubilarne Mediteranske korijene filozofije posvetili smo 300. obljetnici rođenja velikog hrvatskog i svjetskog filozofa i svestranog prirodoslovca i humanista Rudera Josipa Boškovića, i to je – koliko mi je poznato – bio prvi od svih znanstvenih skupova o Boškoviću u zemlji i svijetu kojima je obilježena ta

velika obljetnica. Sve u svemu, premda najmlađi od svih godišnjih simpozija Hrvatskog filozofskog društva, Mediteranski korijeni filozofije vrlo su se brzo afirmirali i etablirali kao nezaobilazan dio simpozijskog kalendara HFD-a, koji u svakom godišnjem dobu organizira po jedan, već tradicionalan simpozij: Mediteranske korijene filozofije u proljeće, Lošinjske dane bioetike početkom ljeta, Dane Frane Petrića u ranu jesen u Cresu, te godišnji simpozij u Zagrebu početkom zime.

Član ste Upravnog odbora FISP-a, svjetskog filozofskog udruženja?

Za vrijeme mog predsjedničkog mandata, Hrvatsko filozofsko društvo postalo je članom Međunarodne federacije filozofskih društava (FISP), svjetskog krovnog filozofskog udruženja s više od 130 nacionalnih i međunarodnih članova. Na kongresu u Seulu 2008. izabran sam za člana Upravnog odbora te prestižne filozofske asocijacije. To je pri-

međunarodne uspjehe i afirmaciju na području integrativne bioetike.

Intenzivan filozofijski život Splita

Kakvo mjesto u toj hrvatskoj filozofskoj živosti ima splitska Katedra filozofije?

Splitski studij filozofije u kratkom šestogodišnjem razdoblju postojanja postigao je izvanredne rezultate, začuđujuće s obzirom na oskudan broj stalno zaposlenih nastavnika. No taj manjak u ponećemu je i koristan: stalno nam gostuju istaknuti stručnjaci za pojedine filozofske grane i discipline, poput međunarodno priznatog eksperta za istočne filozofije, akademika Mislava Ježića, ili prof. Danijela Bučana, najpoznatijeg hrvatskog arabista. Uspjeli smo organizirati i dodiplomski i diplomski studij filozofije na kojemu je diplomiralo već desetak magistara, a na novom poslijediplomskom doktorskom studiju huma-

nističkih znanosti splitskoga Filozofskog fakulteta, filozofija je jedan od stozernih modula. Veliku i važnu ulogu u stvaranju poticajne filozofske i općenito duhovne klime u našoj sredini imaju i izvannastavne aktivnosti. Iz Mediteranske korijene, od iznimna je značenja i Splitski filozofski krug koji organizira javna predavanja i tribine s filozofima iz zemlje i inozemstva. Prošle jeseni gostovao je akademik Mislav Ježić, a početkom prosinca Bruno Čurko je predstavio "filozofiju za djecu", novu filozofsku disciplinu o kojoj se u nas malo zna, a koja se u svijetu ubrzo razvija. Sve ovo je od osobita značenja za kvalitetu srednjoškolske nastave filozofije. Na kraju bih želio naglasiti veliki interes, entuzijazam i predanost naših studenata koji u zamjetnom broju i s velikim interesom prate sva ova filozofska događanja. Neki od njih već su i nastupali sa svojim referatima, i to ne samo na našem splitskom simpoziju, nego i na drugim međunarodnim konferencijama u organizaciji Hrvatskog filozofskog društva, što je živi dokaz da se na Splitskom sveučilištu njeguje i razvija kreativno filozofsko mišljenje.

znanje ne samo meni osobno, nego i HFD-u koji je već dvaput bio domaćin godišnjeg zasjedanja Upravnog odbora FISP-a: 2007. na Lošinjskim danima bioetike, i prošle, 2011. godine, tijekom jubilarnih 20. dana Frane Petrića u Cresu, gdje se pripremao sljedeći 23. svjetski filozofski kongres koji će se održati 2013. u Atini s temom "Filozofija kao istraživanje i kao način života". U Upravnom odboru FISP-a posebno sam se aktivirao u odborima za bioetiku i za međunarodne filozofske kontakte gdje nastojim promovirati suvremenu hrvatsku filozofiju koja, pod inspirativnim vodstvom Ante Čovića, postiže zapažene

sa sveučilišta

Unapređenje pristupa osobama s invaliditetom kroz uslužno učenje - Service Learning

Piše:
IVANA BILIĆ

Projekt "Equal Access Through Service Learning for Person with Disabilities" nastao je kao rezultat suradnje američkih alumni programa JFDP (Junior Faculty Development Program) iz Makedonije i Hrvatske. Novac za provođenje ovog projekta osiguran je iz Alumni Engagement Innovation Fund koji US Department of State dodjeljuje američkim alumnijima svake godine (više na <https://alumni.state.gov/landing-page>). Sam projekt "Equal Access Through Service Learning for Person with Disabilities" bio je treće rangirani projekt na globalnoj razini. Cilj projekta je utvrditi trenutno stanje u dostupnosti visokog obrazovanja osobama s invaliditetom te kroz suradnje stručnjaka iz različitih područja obrazovanja i udruga osoba s invaliditetom razviti priručnik koji bi služio ne samo nastavnom osoblju nego i svim zainteresiranim za bolje shvaćanje navedene problematike.

Realizacija projekta

Projekt se realizira kroz 5 radionica i finalnu konferenciju. Prve 4 radionice održane su u Skoplju na Mašinskom fakultetu od 13.–17. veljače 2012. godine. Voditelj cijelog projekta je doc. dr. sc. Ana Lazarevska s Mašinskog fakulteta u Skoplju koja sa suradnicima iz Makedonije provodi projekt u Makedoniji. Voditelj projekta za Hrvatsku je dr. sc. Ivana Bilić s Ekonomskog fakulteta u Splitu, koja je, u suradnji s dr. sc. Jerkom Markovinom s Agronomskog fakulteta u Za-

Najveći problem u pristupu visokom obrazovanju za osobe s invaliditetom ogleda se u brojnim arhitektonskim barijerama, nedostatku literature na Brailleovu pismu, kao i nedostatku nastavnih programa namijenjenih osobama s invaliditetom

Dr. sc. Ivana Bilić, viša asistentica, s timom studentica iz Splita (Andrea Raguž, Doris Vulić) i Zagreba (Martina Miškulin i Katarina Vrabac)

grebu, odgovorna za provedbu u Hrvatskoj.

Set od 4 radionice koji je upravo završen u Skoplju svim sudionicima pružio je uvid u uslužno učenje (engl. Service Learning), inkluzivno obrazovanje (engl. Inclusive education), kao i integraciju osoba s invaliditetom u nastavu. Kroz razmjenu

praksi u pristupu visokom obrazovanju od strane zemalja partnera, Makedonije i Hrvatske, bitno je naglasiti i doprinose koje su kroz izlaganje pružile Katherine van Haren, Peace Corps volonter, profesorica engleskog jezika koja trenutno boravi u Makedoniji, kao i Fulbrightova stipendistica Jennifer Birdsall,

stručnjakinja u području posebne edukacije, namijenjene osobama s invaliditetom, koja trenutno boravi na South East European University (SEEU) u Tetovu. Birdshall je sudionike radionica upoznala i s osnovnim stavovima, predrasudama i pogreškama koje nastavno osoblje, studenti, kao i druge osobe, zbog nedovoljnog poznavanja problematike, čine u svojim kontaktima s osobama s invaliditetom.

Splitski i zagrebački tim

Tijekom radionica koje su održane u Skoplju predstavljena je i analiza stanja u pristupu visokom obrazovanju, kao i drugim institucijama za osobe s invaliditetom u Skoplju, Splitu i Zagrebu. Studenti s Arhitektonskog fakulteta iz Skoplja predstavili su svoje projekte, provođenjem kojih bi se postojeće zgrade fakulteta učinile pristupačnijima osobama s invaliditetom. Splitski tim, sastavljen od triju studentica Ekonomskog fakulteta, Andree Raguž, Doris Vulić i Monike Shkreli, u svojoj analizi stanja istražio je pristup osobama s invaliditetom splitskim fakultetima i

drugim resursima potrebnim studentima poput knjižnice, studentskih domova i drugih sadržaja koji predstavljaju studentski život. Može se reći kako Sveučilište u Splitu, u mnogim situacijama predstavlja primjer 'dobre prakse', što posebno dolazi do izražaja kod novih zgrada kojih je veliki broj u Splitu. Očekivati je kako će situacija biti još i bolja uskoro, useljenjem novih zgrada u Sveučilišnom kampusu na Visokoj.

Drugi tim, koji je radio pod vodstvom dr. sc. Jerka Markovine s Agronomskog fakulteta u Zagrebu, predstavile su studentice agronomije Katarina Vrabac i Martina Miškulin. Kod Sveučilišta u Zagrebu najbolji primjer predstavlja Filozofski fakultet, dok je kod nekih fakulteta, kao npr. Pravnog fakulteta u Zagrebu, problem što nije moguće izvršiti prilagodbu zgrade jer je riječ o objektu koji je zaštićen.

Priručnik za poboljšanje komunikacije

Nadalje, cilj projekta koji je predviđen za 5. radionicu koja se održava u svibnju odnosi se na izradu priručnika u kojem

bi bile sadržane smjernice za poboljšanje komunikacije prema osobama s invaliditetom, kao i kampanja za podizanje svijesti javnosti o pristupu osobama s invaliditetom. Svi materijali koji se razvijaju kroz ovaj projekt bit će javno dostupni svim zainteresiranim korisnicima na službenoj web stranici projekta: <http://www.equalaccess4pwds.org/>.

U završnoj fazi projekta, za rujan 2012. g. predviđena je finalna konferencija u Skoplju, na kojoj bi znanstvenici iz raznih područja trebali predstaviti svoje radove u kontekstu pristupa visokom obrazovanju osobama s invaliditetom.

Najveći problem u pristupu visokom obrazovanju za osobe s invaliditetom svakako se ogleda kroz brojne arhitektonske barijere, ali ne treba zanemariti ni druge probleme poput nedostatka literature na Brailleovom pismu, kao i nedostatak nastavnih programa namijenjenih osobama s invaliditetom. U komunikaciji s osobama s invaliditetom prisutna nesigurnost s obje strane, a sve što takva osoba očekuje je ravnopravan odnos uz pristup koji je prilagođen njihovoj hendikepu.

Digitalna radiografija – suvremena metoda zaštite umjetnina

Treće u ciklusu javnih predavanja nastavnika i studenata Odsjeka za konzervaciju restauraciju Umjetničke akademije "Digitalna radiografija" održano je 23. veljače na UMAS-u, Gripe. Digitalna radiografska snimanja već se godinama primjenjuju u konzervaciji restauraciji, a prve snimke napravljene su odmah nakon otkrića rendgenskih zraka.

Isprijava se kao receptor radiografske slike koristila staklena fotograf-

ska ploča, a poslije radiološki film u svim mogućim inačicama. Tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća, razvoj radiološke tehnologije omogućio je prijelaz s analognih tehnologija na digitalne radiografske metode.

One su, pak, omogućile naknadnu obradu i analizu dobivenih dvodimenzionalnih slikovnih podataka. Primjenom kompjutorizirane tomografije (CT) omogućena je vizualizacija kulturnih dobara u tro-

dimenzionalnom prikazu te njihovo istraživanje. Radiografske tehnike restauratorima mogu dati informacije nužne za određivanje tijeka konzervatorsko-restauratorskog zahvata, pri čemu je važno naglasiti da nisu destruktivne za umjetninu.

Primjenu također nalaze u istraživanju ponašanja materijala od kojih su umjetnine izrađene te materijala koji se koriste u konzervatorsko-restauratorskim zahvatima. (A.Ž)

Okrugli stol 'Kako gospodariti otpadom?'

U organizaciji Hrvatske udruge Benedikt, 28. veljače u Sveučilišnoj je knjižnici održan okrugli stol „Kako gospodariti otpadom?“. Na okruglom stolu gostovali i sudjelovali u raspravi:

- predstavnici grada Splita predvođeni prof. dr. sc. Jakšom Miličićem, savjetnikom gradonačelnika za Karpovac
- gradonačelnik Solina Blaženko Boban
- gradonačelnik Kaštela Josip Berket
- voditelj podružnice ZH ZGOS dr. sc. Zlatko Milanović,
- voditeljica Odbora za zaštitu okoliša HUB-a mr. sc. Goranka Adam,
- članica Povjerenstva za praćenje stanja okoliša grada Kaštela mr. sc. Ivana Rajčić,
- samostalni savjetnik za zaštitu okoliša dr. sc. Viktor Simončić,
- predstavnik tvrtke CEMEX
- predstavnik Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije
- Ante Oman, udruga „Rast Zagore“
- Ljiljana Prebenda i Gabrijela Medunić Orlić-Orlić, dipl. ing., udruga „Sunce“
- prof. UMAS-a, Tomislav Lerotić, angažirani ekologist

Moderator okruglog stola bio je dr. sc. Mirko Ruščić, voditelj Odbora za znanstveno-stručne aktivnosti HUB-a.

znanost

Od Splita do CERN-a i C

Mislav Baloković: Studenti koji rade više nego što se mora, samo zato jer im je neki problem zanimljiv, na dobrom su putu prema karijeri u znanosti - treba imati na umu da su za doktorat na vrhunskom sveučilištu najvažnije snažna osobna motivacija i inicijativa

RAZGOVARAO:
TOMISLAV ČIZMIĆ MAROVIĆ

Marko Kovač radi kao znanstveni novak na FESB-u, doktorski studij iz eksperimentalne fizike elementarnih čestica upisao je na École Polytechnique grand Écoleu u Parizu, a odnedavno u CERN-u aktivno sudjeluje u potrazi za Higgsovim bozonom. Mislav Baloković se nalazi na doktorskom studiju astrofizike na California Institute of Technology (Caltech) u Pasadeni, u blizini Los Angelesa. Bavi se istraživanjem razvoja galaksija u ranom svemiru pomoću teleskopa koji rade u različitim područjima elektromagnetskog spektra. Osim što su svoje obrazovanje nastavili na vrhunskim znanstvenim institucijama, Marku i Mislavu je zajedničko i što su svoje preddiplomske ili diplomske studije završili na Sveučilištu u Splitu. U zajedničkom intervjuu, Marko i Mislav otkrivaju što je usmjerilo njihove karijere prema vrhunskim znanstvenim institucijama i ključne elemente na koje trebate obratiti pažnju ako želite njihovim putem.

Što je usmjerilo vaš znanstveni put prema doktoratu u inozemstvu, odnosno mjestima na kojima trenutno studirate?

•**MISLAV BALOKOVIĆ:** Prve tri godine istraživačkog studija fizike završio sam na PMF-u u Zagrebu, a četvrtu i petu godinu na PMF-u u Splitu. Svoj put prema doktoratu u inozemstvu počeo sam graditi na drugoj godini studija, kada sam ostvario prve kontakte s domaćim i stranim astrofizičarima na jednoj zimskoj školi. Od tada sam svake godine dio ljeta provodio radeći na projektima, prvo u Njemačkoj, a kasnije i u SAD-u. Zahvaljujući inicijativi hrvatskih astrofizičara iz inozemstva, u Splitu je 2008. godine otvoren diplomski studij astrofizike, koji sam upisao kao logičan nastavak studija fizike i pripremu za nastavak prema doktoratu iz astrofizike. Diplomirao sam 2010. godine, nakon što sam već bio dobio stipendiju zaklade Fulbright za doktorat u SAD-u. Nakon prilično dugotrajnog procesa selekcije, odlučio sam upisati doktorski studij na Caltechu - primarno zbog širokog spektra istraživanja u astrofizici i mogućnosti pristupa vrhunskim tele-

skopima. Trenutno radim na analizi podataka s radio interferometra CARMA, a uskoro ću početi raditi s podacima redgenskog satelita NuSTAR, koji će biti lansiran za mjesec dana.

•**MARKO KOVAČ:** Neko-liko je ključnih trenutaka koji su usmjerili moj istraživački rad prema CERN-u. Sve je započelo mojim sve većim zanimanjem za fiziku visokih energija i astrofiziku, što me vodilo na diplomski studij astrofizike na PMF-u u Splitu. Nakon toga sam upoznao prof. Ivicu Puljka i ostale fizičare s FESB-a koji vrlo intenzivno surađuju s grupom fizičara iz Pariza (École Polytechnique) te zajedno tragaju za Higgsovim bozonom analizirajući podatke prikupljene CMS detektorom na CERN-u. Grupa s FESB-a također aktivno sudjeluje i u MAGIC eksperimentu te se na Katedri za fiziku FESB-a uvijek mogu raditi zanimljivi završni i diplomski radovi. Ovo je vrlo važno jer se studentima pruža prilika da u ranoj fazi studija rade na nekim od najvećih svjetskih znanstvenih eksperimenata. Nedugo zatim sam dobio CERN-ovu stipendiju za "CERN Summer Student program" te sam tijekom 2 mjeseca boravka na CERN-u napravio većinu svog diplomskog rada. Sudjelovanje u "CERN Summer Student" programu je bilo jedno jako lijepo i inspirirajuće iskustvo te bih preporučio svim kolegama zainteresiranim za fiziku visokih energija da se prijave jer će upoznati mnogo zanimljivih ljudi, vidjeti je li to što se radi na CERN-u doista ono što ih zanima i ako da, pokušati ostvariti kontakte s ljudima koji bi ih mogli u budućnosti povezati s CERN-om u vidu diplomskog rada ili doktorske disertacije.

Na čemu konkretno radiš u CERN-u?

•**MARKO:** Do sada sam radio razne teorijske proračune služeći se programima za računanje npr. udarnih presjeka, a odnedavno aktivno sudjelujem u analizi podataka, tj. potrazi za Higgsovim bozonom. Dio analize kojim se bavim tiče se identifikacije elektrona što je vrlo važno u potrazi za Higgsovim bozonom kroz leptonske kanale raspada.

Marko Kovač

Mislav Baloković

Ova godina bi trebala biti "godina otkrića", tj. bit će prikupljena dovoljna količina podataka za potvrdu ili isključenje postojanja Higgsova bozona. Važno je napomenuti da LHC nije samo "Higgs machine" te da postoji mnogo otvorenih pitanja u fizici i jako puno posla za nadolazeću generaciju fizičara.

Može li se usporediti studiranje u Hrvatskoj i SAD-u?

•**MISLAV:** Studirao sam na dva hrvatska sveučilišta, ali od američkih je Caltech jedino koje dobro poznajem. Caltech je privatno i neobičajeno malo sveučilište (manje od 2200 studenata, od toga 1200 doktorskih), u potpunosti orijentirano na istraživanja u znanosti i tehnologiji. U SAD-u, kao i u Hrvatskoj, postoje velika državna sveučilišta s mnogo većim brojem studenata i širokim spektrom studijskih programa, čiji je primarni fokus obrazovanje studenata. Neka od njih ujedno imaju i kompetitivne istraživačke projekte u pojedinim područjima, ali u pravilu najviše novca za znanstvene i tehnološke programe imaju privatna sveučilišta. Razlika u prisutnosti financijske potpore i njenom nedostatku na hrvatskim sveučilištima vrlo je očita. Važno je naglasiti da je u SAD-u duboko ukorijenjena tradicija doniranja sredstava sveučilištima od bogatih pojedinaca i zaklada, što je iznimno važan izvor prihoda koji u Hrvatskoj, nažalost, praktički ne postoji. Sveučilišta na kojima se aktivno razvija nova tehnologija i radi vrhunska znanost često posjeduju najveći stručnjaci iz cijelog svijeta, tako da je mnogo lakše pokrenuti suradnju na najzanimljivijim projektima. Zanimljivost i relevantnost projekta vjerojatno su najbitniji faktori za dobar doktorski rad, a mreža suradnika je svakako jedan od važnijih faktora kod zapošljavanja u znanosti nakon doktorata.

Na koji način, za vrijeme preddiplomskog studija, povećati šanse za upis na neko od vrhunskih sveučilišta?

•**MARKO:** Najbolji način je čim prije početi raditi na nekom znanstvenom projektu. Radom na projektu studenti mogu vrlo rano steći iskustvo bavljenja znanošću i vidjeti je li im problematika kojom se bave zanimljiva i na taj način suziti izbor znanstvenih područja kojima bi se željeli baviti u budućnosti. Još važnije je što će rad na projektu rezultirati novim poznanstvima i profesori s kojima ćete surađivati će vam sigurno napisati dobre preporuke koje su jako važne pri upisu na strana sveučilišta. U najboljem slučaju rad na projektu mo-

Caltech

že rezultirati znanstvenim člankom na kojem ste već kao student preddiplomskog/diplomskog studija jedan od autora, što značajno povećava šanse za upis na vrhunska sveučilišta.

•**MISLAV:** Iz primjera svojih kolega i vlastitog iskustva mogu zaključiti da oni koji odu na studij u inozemstvo, uz iskustvo u znanstvenom radu, gotovo uvijek imaju i dobre ocjene. Ipak, ocjene nisu glavni faktor kod upisa na doktorski studij u inozemstvu - rad na znanstvenim ili tehnološkim projektima je mnogo važniji. Šanse za upis na vrhunska sveučilišta rastu s količinom truda uloženog u rad na projektima i povezivanje s relevantnim stručnjacima u području interesa, a izda-

ma i što će mu zaista biti korisno u budućnosti. S druge strane, preporuka vam kaže kako se student snalazi u novoj situaciji, tj. istraživanju i radu na projektu, je li predan onom što radi, kako primjenjuje stečeno znanje na rješavanje novih problema, koliko je spreman učiti nove stvari, kakav je kao osoba... Mislim da bi vas kao profesora koji traži studenta s kojim će surađivati nekoliko godina informacije iz preporuka sigurno više zanimale nego prijelaz ocjena.

Kad govorimo o izboru mjesta za nastavak studija, koliko važnom smatraš reputaciju sveučilišta, a koliko konkretno istraživanje kojim se želiš baviti?

•**MISLAV:** Reputacija institucije je vrlo važna, jer količina financijske potpore za istraživanja praktički direktno ovisi o reputaciji. Što se tiče izbora prema istraživanju ili konkretnoj grupi, stvar je malo drukčija u Europi i SAD-u, a ovisi i o osobnim afinitetima. Doktorski studij u Europi, barem u prirodnim znanostima, traje 3 godine i direktno je vezan za rad u istraživačkoj grupi mentora, koja se bira odmah nakon upisa studija. USAD-u studij traje 5 godina i nije nužno vezan za rad na jednom projektu, što se meni više sviđa jer želim istražiti više različitih područja astrofizike prije nego što odlučim što će biti tema mog doktorskog rada. Također, nekim je studentima jako važno imati dobar osobni odnos s mentorom i ostatkom istraživačke grupe, tako da sama tema istraživanja nije jedini faktor kod izbora. Ostale stvari koje možda treba uzeti u obzir su pozitivna/negativna iskustva starijih studenata, lokacija sveučilišta, život izvan kampusa i slično.

•**MARKO:** Mislim da je najvažnija stvar istraživanje kojim se pojedinac želi baviti jer dobar znanstvenik istražuje neki problem u znanosti zato što baš to voli, a ne zato što se time bavi grupa na nekom vrhunskom sveučilištu/institutu. Izabrali vrhunska sveučilišta/institut samo zbog reputacije i raditi na projektu koji vas ne zanima je po meni opcija unaprijed osuđena na propast. Najbolje je u razmatranje uzeti nekoliko sveučilišta/instituta gdje postoje grupe koje se bave problematikom koja vas zanima te konačnu odluku donijeti na temelju kvalitete znanstvenog rada tih grupa. Svaki pojedinac koji zna što želi, uz malo talenta te jako puno rada i zalaganja može od brucosa na malom fakultetu doći do rada na najvećem svjetskom eksperimentu. Bitno je truditi se, ne odustajati, prijavljivati se za stipendije/ljetne škole te upoznavati nove ljude i prilika za napredak se mora stvoriti.

Članovi 'Oceanusa' sa smećem izvađenim tijekom akcije u Tučepima

Umjesto na kavu, na pauzu s dupinima

PIŠE:
NESTIJA JURETIĆ

Studirati je lijepo. To će vam vjerojatno potvrditi svi studenti, posebice oni redovni (koji imaju pravo na iksicu). Uči se puno. Uči se puno na svakom fakultetu. Ali, učiti se mora. Pa što je onda tu lijepo? Ljepota je u tome što dane provodite s vršnjacima, što na dnevnoj bazi otkrivате nove stvari, dolazite u dodir s novim znanjem, divite se postignućima ljudskog roda, modernim tehnologijama, suvremenim objašnjenjima starih stvari i, nekoć, velikih pitanja.

Ispitni stres – noći kave

Svremena na vrijeme, divite se i profesorima, koji su, u jednom trenutku svoje povijesti, postali hodajuće enciklopedije. Ponekad, kad vas kompeticijski duh i ljubav na sekundu napuste, divite se i kolegama koji pred vašim očima pišu prve stranice svoje enciklopedije... I onda, bum! Usred sve te divote, ispitni rokovi! Sve se strmoglavljuje prema vodi, dubokoj, hladnoj voduri! Tonete, kao u filmu strave, usred najstrašnije scene. Teško je, gradiva je puno, nerijetko, i previše, a vrijeme, ono kao da se topi, ishlapljuje, nestaje. Noći postaju dječiji sekunda, kava glavni napitak. Sve vrišti: 'Stres, stres, stres!'. Kampanjici!!!

Dogodi se i to koji put. Nekako, poput bakterija u sporama, preživimo i taj šok. I sve ispočetka. Opet se divite studiranju i prekrasnom, bezbrižnom studentskom životu svjesni da ovo, samo 5-6 godina dugo, razdoblje (kako kome!), tzv. studentsko razdoblje je posljednji period u velikoj eri Školovanje. Za Školovanjem ekstremnom brzinom juri era Zapošljavanje koja je vremenski pu-

Kroz sljedeće mjesece, uoči državne mature i prijamnih ispita, donosimo članke studenata koji budućim kolegama predstavljaju vlastite studije. Ovaj put studentica Biologije i ekologije mora na Centru za studije mora i predsjednica udruge 'Oceanus', ocrtava ljepote, muke i izazove studiranja i vlastitoga studijskog usmjerenja

no duža i ozbiljnija od prethodne. Era je to u kojoj se preuzima gospođa Velika odgovornost na svoja leđa. Dama koja se mnogo puta izbjegavala, i čija se odsutnost opravdavala mladošću. Samim time, ova era mnogima je i mrska.

Ali, nešto moram primijetiti. Studirati pri Sveučilišnom studijskom centru za studije mora (kraće Centar za studije mora), još je i ljepše. Da, imamo dug naziv, ali vrijedan je pamćenja. Brojčano smo mali, ali to nam daje posebnu draž. Imamo studente opredijeljene u dva smjera, Biologija i ekologija mora i Morsko ribarstvo. Na svakom smjeru 20 pametnih glava. Naravno, vrlo različitih glava. Mladi ljudi različitih interesa i ideja o budućnosti i svi nekako povezani morem. S obzirom na brojnost, atmosfera među kolegama je ležerna, gotovo obiteljska.

Pomalo je i simpatično kako se Centar trudi biti što funkcionalniji, pa su, npr. u zgradi rektorata čak i one najmanje prostorije dodijeljene Centru modificirane u multifunkcionalne laboratorije. Unatoč trudu, ipak nemamo dovoljno svojih učionica te, osim redovitih posjeta Institutu za oceanografiju i ribarstvo, odlazimo i na druge fakultete poput PMF-a, KTF-a, FESB-a, Pomorskog fakulteta. Moglo bi se reći da vidimo od svega po malo. Upoznajemo profesore iz različitih sfera znanosti, ostvarujemo kontakte, poneki i suradnje. Svugdje nas ljubazno primaju, a mi samo upijamo i upijamo. Kad pogledam malo bolje, ovo

'podstanarstvo' je jedna velika prednost. Srećemo ljude koje možda, da je situacija drukčija, ne bismo nikada upoznali. Mogućnosti su nam velike.

Institut – ljepša dimenzija studiranja

Selidba u studentski kampus me veseli radi većeg broja laboratorija i predavaonica koje ćemo imati na raspolaganju, pa ćemo imati i malo kompaktniji raspored. Međutim, nastava se za sada velikim dijelom održava na Institutu za oceanografiju i ribarstvo na Marjanu. Iako se dio kolega ne bi složio, mislim da je to prava privilegija. Jest da nemamo ni menze ni kafića u krugu od kilometar, dva, ali zato imamo neograničene količine mira. Zgrada Instituta nalazi se na odličnoj poziciji. Udaljena od gradske buke, s pogledom na more. Osim prostorija, studenti imaju i privilegiranu terensku nastavu na istraživačkom brodu Bios 2 u vlasništvu Instituta. Koliko studenata može reći da su u pauzi između dva predavanja vidjeli dupine na udaljenosti od samo nekoliko metara, da su čuli šum valova iz predavaonice ili da su iz laboratorija promatrali kako se nebo i more u daljini miješaju u jedno? Koliko ih može reći da su analizirajući pogledom more oko lučice Instituta odmah nakon predavanja mogli primjenjivati naučeno, prepoznajući morsku floru i faunu? To vam mogu reći samo studenti Centra za studije mora. Ovdje studiranje ima neku drugu dimenziju. Ljepšu dimenziju.

Ambiciozniji studenti Centra za studije mora u slobodno vrijeme okupljaju se u studentskoj udruzi "Oceanus" čiji su glavni ciljevi promicanje biologije i ribarstva kao struke, poticanje i unaprjeđenje kulturnih, zabavnih, sportskih i edukativno-istraživačkih djelatnosti studenata te vrednovanje, očuvanje i zaštita prirode i biološke raznolikosti.

Akcije 'Oceanusa'

U svrhu ostvarivanja navedenih ciljeva studenti članovi pišu razne projekte, organiziraju predavanja, izlete, edukativne i radne akcije. Neki od projekata su 'Caulerpa' Marije Plazonić, 'Popisivanje komercijalnih vrsta ribe s ribarnice' i herbarij Ivane Radonić, a posljednja u nizu je bila akcija čišćenja podmorja mjesta Tučepi koja je izvedena u suradnji s općinskim načelnikom, g. Antom Čobranićem, Turističkom zajednicom i Komunalnim poduzećem Općine te ronilačkim centrom "Butterfly". Odrađena su ukupno 4 ronilačka zaroni koja su obuhvatila veliku površinu podmorja u neposrednoj blizini lokalne plaže. U akciji je sudjelovalo ukupno devetero studenata-volontera. Uz veći otpad poput šatora, starih vrši, automobilske gume, ležaljke, ruksaka, raznih kanti, itd. izvađeno je i 50-ak vreća sitnijeg smeća poput plastičnih, staklenih i metalnih boca, raznih posuda, peraja, maski, naočala i sl. Uz uklanjanje samog otpada studenti su radili i inventuru flore i faune, tako da su zapravo imali praktičan sat na terenu provjeravajući svoja znanja iz udžbenika. Ovom akcijom studenti su željeli istaknuti da je potreba za očuvanjem mora i njegovih stanovnika velika.

Kao što vidite, studirati je lijepo, a studirati na Centru za studije mora još ljepše!

bolonjski proces

Novi zakoni o znanos školstvu, Bologna, nas

Piše:

MATKO MARUŠIĆ

Profesori Siniša Rodin i Zoran Kurelić objavili su 11. studenoga 2011. u časopisu "Ban-ka" deset teza za reformu visokoga obrazovanja.

Njihov je prijedlog izazvao veliku raspravu na portalu istoga časopisa pa je jako teško navesti i sumirati sve stavove. Držim da je srž najbolje definirao prof. Darko Polšek: "Za mnoge je čak i takav prijedlog dovoljno radikalna da ga ni nova ni stara nomenklatura politički ne uzme u obzir." Potpuno sam suglasan i s Polšekom procjenom da je sustav visokog obrazovanja nesposoban samostalno provesti potrebne reforme te da reforma mora biti provedena "izvana". Osim toga, raspravi bih pridonio i ovo što slijedi.

O Bolonji

Bolonjski je sustav razvijen zato što s napretkom standarda i tehnologije društvo ima mogućnost i potrebu što više ljudi što bolje obrazovati. Za mnoge poslove više nije dostatna srednja škola i bolonjski sustav na to odgovara otvaranjem sveučilišne razine obrazovanja većem broju kandidata. Zato je on dobar, pošten, socijalan i progresivan. Budući da kandidati koji se u tom sustavu upisuju na sveučilišta dijelom ne žele, a dijelom ne mogu završiti klasične fakultete, bolonjski koncept uvodi sustav 3-2-3 (prvostupnik - magistar znanosti - doktor znanosti), s pretpostavkom da dio studenata nakon prve tri godine napusti studij i nađe posao koji mu te tri godine studiranja otvaraju. Za ambicioznije i sposobnije slijedi diplomski studij koji završava magisterijem, te poslijediplomski, koji završava doktoratom.

I za Hrvatsku je, dakle, bilo ispravno uvesti bolonjski sustav studiranja, ne samo zato što to traži pridruživanje Europskoj uniji, nego ponajprije zato što smo i mi po bogatstvu i tehnologiji razvijeno društvo.

"Iz manje ili više prikrivenog nedovoljnog financiranja fakulteta od strane države, koja ih je pak i osnovala, vreba njihovo 'pravo' na aktivnosti koje donose 'vlastiti prihod'."

Sustav je, međutim, u nas sabotiran i gotovo uništen od same akademske zajednice, ali ne zato što je ona mislila da nije dobar, nego zato što joj nije odgovarao, jer je tražio intenzivniju, predaniju i moderniju nastavu i manje studentske skupine, a ukidao je zarade mimo državnih plaća. Akademija nije pristajala na smanjenje studentskih skupina jer je od upisa studenata zarađivala golem novac, a povećavajući edukacijske skupine (kršeći time sve propise koje je sama donijela), omogućila je otvaranje fakulteta koji nisu imali dovoljno nastavnika. To je stvorilo bezgranično polje tezgarenja – zarade mimo plaće od školarina, a za nastavu s neprimjerenim i neprimjereno velikim studentskim skupinama.

Tu nalazimo i licemjerno naglašavanje zauzetosti i preopterećenosti, te potpuni zaborav da sveučilišni nastavnik mora biti i znanstvenik. Sveučilišna se nastava pretvorila u večernju školu, lošiju od najlošijih srednjih i osnovnih škola.

Sustav nije zatajio zato što je loš, nego zato što nije prihvaćen. Kada ga je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta nametnulo, on je sabotiran i izvitoperen. Malo koji fakultet prati rezultate studiranja, a još ih manje te rezultate objavljuje, pa se oni ne znaju, nitko za njih ne odgovara, niti se po njima ravna. Rezultati jesu zastrašujuće loši, a za to je optužen bolonjski sustav kao ne-

Za mnoge poslove više nije dostatna srednja škola i bolonjski sustav na to odgovara otvaranjem sveučilišne razine obrazovanja većem broju kandidata, što ga čini dobrim i progresivnim. Sustav je, međutim, u nas gotovo uništila sama akademska zajednica, ali ne zato što je ona mislila da nije dobar, nego zato što joj nije odgovarao

primjeren i neprimjenjiv. Njemu su pripisani slabi rezultati studiranja, iako oni ni prije nisu bili bolji, a loši su zbog loše nastave, primarno zbog prevelikog broja upisanih studenata. U osnovnim točkama, bolonjski se sustav u nas pokazao neuspješnim zbog sljedećih razloga.

Zašto je bolonjski sustav u Hrvatskoj zakazao?

Broj upisanih: Prvi udarac uvođenju bolonjskoga sustava studiranja došao je od ustrajanja fakulteta da upisuju prevelik broj studenata. To se pravdalo akademskom autonomijom, iako se zapravo radilo o školarinama i probijanju svih nastavnih normi, a dovelo je do (nastavka) rušenja kvalitete nastave.

Veličina studentskih nastavnih skupina: Veličine studentskih skupina za predavanje, seminare i vježbe propisane su, kao i godišnja nastavnička norma. Nepoštovanje tih propisa znači kršenje zakona i pravilnika. Prevelike studentske skupine udaljavaju studenta od nastave i nastavnika, ugrožavaju disciplinu, pažnju i administraciju, a prevelik angažman nastavnika u nastavi i izbjivanje s posla radi putovanja na druge fakultete uništava njihov znanstveno-istraživački rad, posvećenost studentima, mentorski rad i međunarodnu suradnju. Dobiva se učinak leptirova krila: mala pogrješka, velika nesreća.

Odbijanje sustava blokove organizacije nastave: Bolonjski koncept držanja nastave u blokovima, predmet po predmet, odbijen je s različitim licemjernim izlikama, ponajprije onom da u kratkom vre-

menu studenti ne mogu usvojiti propisano gradivo. Naravno da ne mogu ako se nastava održava na stari način i ako se ne prilagodi novom sustavu. Blok-sustav je uspješan u suzbijanju kampanjskoga učenja, pojačava usredotočenost studenata na nastavu koju slušaju i polažu i izjednačava "važnost" sati malih i velikih predmeta. Razlozi odbijanja su u tome što blokovski sustav traži stvarnu brigu za studenta i onemogućuje izbjivanje s posla. Za nastavnike koji nastavu blefiraju napose je nepovoljno što bi 60 posto ispitne ocjene trebalo doći iz sustava ocjenjivanja za vrijeme nastave.

Odbijanje primjerene podjele programa preddiplomskoga i diplomskoga studija: Budući da bolonjski sustav nije prihvaćen od akademske zajednice zbog opasnosti od gubitka dodatne zarade i otvaranja pitanja kvalitete nastave, programi preddiplomskoga i diplomskoga studija razdvojeni (podijeljeni) su "s figom u džepu"; posljedica je da preddiplomski ne osposobljava za posao, a diplomski ne osposobljava za znanost. Tu leži veliki problem, koji još nije ni dostatno sagledan, a kamoli riješen.

Odbijanje integracije pred-

"Autonomija sveučilišta se odnosi na programe i slobodu mišljenja, a ne na poštovanje državnih zakona, odgovornost za državni novac i odgovornost za uspješno studiranje."

meta i sveučilišta: Bolonjski sustav traži integraciju nastave srodnih i logički povezanih predmeta, što nije učinjeno. Razlozi srodnosti navedenima: zbog nastave na drugim fakultetima, profesore je teško ujediniti u nastavu, a integriranu bi nastavu trebalo osuvremeniti i usuglasiti, što je razmjerno velik i ozbiljan posao, napose kad se odnosi na više različitih fakulteta. Integracija sveučilišta znači da se ono administrativno ustrojava prema odjelima, npr. za kemiju, biologiju itd., a sadašnji fakulteti se pretvaraju u studijske programe koje opslužuju odjeli. Tako bi i dalje postojala vijeća i dekani studijskih programa, ali bi sva administracija, politika, strategija, upravljanje i novac prešli na razinu sveučilišta, odnosno odjela. Sadašnja vlast, ustroj u kojemu se dekan skriva iza vi-

Sti i visokom ša budućnost i mi

“
Nikakve reforme,
poboljšanja,
akademske rasprave
ni ekspertne
skupine ne mogu
popraviti stanje
hrvatske akademske
zajednice, nego samo
promjena zakona koji
reguliraju njezin rad

jeća, vijeće iza demokracije, a radi se po klanovskim pogodbama u našoj akademskoj zajednici izaziva jezu i zgražanje. Onome koji zna kako ona sada radi, to je potpuno razumljivo. Tako, na žalost, proistječe da bi sadašnju korupciju i katastrofalne rezultate hrvatske akademske zajednice trebalo razobličiti pred javnošću i pravosuđem. No, u zemlji koju su iznevjerili svi autoriteti i uzori, teško je odustati od zadnje nade moralnosti, znanja i ugleda. Morat će se.

Odbijanje bolonjskoga režima studija: Bolonjski sustav traži blok-nastavu, manje ispitnih rokova i unaprijed zadane

rokove, jasne kriterije, pismene ispite, Gausove krivulje uspješnosti polaganja itd. To ne odgovara ni studentima ni nastavnicima, studentima jer im se (krivo) čini da je više ispitnih rokova za njih dobro, a nastavnicima jer bi se otkrilo studentsko neznanje, koje je posljedica neodržavanja nastave, zastarjelih nastavnih metoda i programa.

Samo promjena zakona može popraviti sustav

Nikakve reforme, poboljšanja, akademske rasprave ni ekspertne skupine ne mogu popraviti stanje hrvatske aka-

demske zajednice, nego samo promjena zakona koji reguliraju njezin rad. U tom su pogledu i Rodin-Kurelić prijedlozi manjkavi upravo u onome najvažnijem. Zato ovdje navodim one bitne stvari koje treba napraviti, a koje su za akademsku zajednicu u njezinu današnjem stanju duha i rada potpuno neprihvatljive. Ovih se promjena akademska zajednica zapravo boji.

Autonomija sveučilišta: Autonomija sveučilišta namjerno se krivo tumači, u načelu u svakoj prigodi kada se odbija odgovornost i nadzor. Autonomija se odnosi na programe i slobodu mišljenja, a ne na poštovanje

a) državnih zakona, b) odgovornost za državni novac i c) odgovornost za uspješno studiranje. U ta tri područja akademska zajednica mora odgovarati javnosti i država nad tim elementima mora moći, zakonski i operativno, provoditi nadzor. Treba jasno reći da to znači da javnost, tj. porezni obveznici, preko Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, mora sudjelovati u radu i nadzoru rada akademske zajednice. Onaj komu je to “hereza”, treba odgovoriti gdje na svijetu postoji sustav da netko dobije novac za rad, a onaj tko je novac dao nema pravo znati kako se novac troši i koji su rezultati toga ulaganja, odnosno, još jasnije, da financijer nema pravo intervenirati kada je novac potrošen nenamjenski ili protuzakonito (nalazi državne revizije 2011.) ili kad su rezultati ulaganja toga novca ispod svih kriterija prihvatljivosti (rezultati studiranja na većini hrvatskih fakulteta i sveučilišta). Da, u samom početku ove rasprave trebalo bi odgovoriti na naizgled vrlo jednostavno pitanje: tko je kriv kad većina studenata jednoga fakulteta (sveučilišta) ne položi ispite, gubi godine i unedogled produljuje studij? Tri su moguća krivca: studenti, nastavnici (dekan) ili država (ministar). Netko od njih mora ponijeti odgovornost. To znači – otići iz sustava.

Integracija sveučilišta: Integracija je nužna jer je racionalnija i učinkovitija od staroga sustava, a Europa će na tome ustrajati. Otpor će biti vrlo jak, jer dekani fakulteta u sadašnjem sustavu imaju potpunu vlast, a pošteđeni su ikakve kontrole – od novca, preko izbora do odgovornosti za znanstvene i nastavne rezultate. Problem o kojemu se ne misli, a koji će zadugo od ovoga pitanja stvarati noćnu moru jest činjenica da su sveučilišta ne samo ustrojena nego i građena kao fakulteti i nitko se neće željeti seliti. Integracija ne može biti potpuna (dakle i plodna i učinkovita) bez fizičke integracije.

Financiranje: Država bi trebala definirati potrebe za visokoobrazovanim stručnjacima, potom odrediti programe (bivše fakultete) fakultete koje će financirati i onda ih – potpuno i primjereno financirati. Pritom državni fakulteti (sveučilišta) ne bi smjeli nimalo utjecati na upisne kvote, a trebali bi potpuno odgovarati za zakonitost i rezultate. Ne vjerujem da će se ova i ovakva država u sljedećih deset godina usuditi na taj način pogledati istini u oči i postupiti kako treba postupiti. No, iz manje ili više prikrivenog nedovoljnog financiranja fakulteta od strane države, koja ih je pak i osnovala,

vreba njihovo “pravo” na aktivnosti koje donose “vlastiti prihod”. Budući da znanstveno i stručno nerazvijeni fakulteti ne znaju i ne mogu zaraditi novac nego prodajom loše nastave i bezvrijednih diploma, iza vlastitih prihoda čući tezgarenje, pohlepa i propast znanosti i nastave. U krajnjoj crti, za takvo stanje ipak je odgovorna državna vlast. No, koliko ja znam, vlast ne može biti bolja od naroda kojim upravlja. To je prirodni zakon.

Školarine: Do kraja razine prvostupnika školarine ne smiju postojati. Studenti trebaju plaćati svoje zaostatke u studiranju prema propuštenim bodovima ECTS, ali prema ekonomskoj cijeni. Budući da prvostupnički status čovjeka teoretski osposobljava za posao, teoretski – diplomski i poslijediplomski studiji ne bi trebali biti besplatni.

Upisne kvote: Treba ih odrediti Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, na osnovi podataka koje mu dostavi Agencija za znanost i visoko obrazovanje, a prema državnim potrebama, koje također treba procijeniti Agencija. Regulacijski mehanizam treba se osnivati na uspješnosti studiranja (v. državni ispit): uspjeh treba pratiti iz godine u godinu, a slabiji uspjeh za posljedicu treba imati smanjenje upisnih kvota.

Privatizacija: Europska unija preporuča i školarine i privatne fakultete/sveučilišta. To je razumljivo, prirodno i korisno. Zloporabe i niska kvaliteta izobrazbe mogu se lako spriječiti: a) zabranom da državni nastavnici rade na privatnim sveučilištima i b) uvođenjem državnih ispita za sve diplomce. Te državne ispite treba organizirati Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, jednako i jednako kvalitetno kako je organiziralo državnu maturu.

U sve ovo teško je povjerovati, ali osim balkanskoga blata i noćne more, druge mogućnosti nema.

“
Budući da
prvostupnički status
čovjeka teoretski
osposobljava za
posao, teoretski
– diplomski i
poslijediplomski
studiji ne bi trebali biti
besplatni.

sa sveučilišta

Piše:

ANTE MIHOVILOVIĆ

U sklopu ovogodišnje nastave iz Obiteljske medicine, nastavljena je dobra tradicija terenske nastave kao obvezatnog oblika nastave iz tog kolegija. Ove godine su studenti 6. godine studija Medicina tjedan dana proboravili na srednjodalmatinskim otocima u ambulantom obiteljske medicine gdje su, kao finalnu glazuru studija, usavršavali i vježbali brojne dijagnostičke i terapijske postupke, koji su dobar uvod u samostalnu praksu koja studente čeka za samo nekoliko mjeseci.

Prednosti i mane

Specifičnosti ovakvog oblika nastave su brojne, a temelje se na posebnim uvjetima života i rada liječnika obiteljske medicine u tim uvjetima. To su ambulate kojima su strani pojmovi veliki laboratoriji čiji nalazi misle umjesto liječnika, nepoznanica su bolničke ambulantne djelatnosti za sve manje stvari koje se objektivno mogu odraditi u ordinacijama obiteljske medicine. Uzusi takve djelatnosti sa sobom nose i prednosti i mane, kako za liječnika koji mentorira studente, ali isto tako i za studente. Od glavnih prednosti takve nastave koju dobiju studenti su učenje na posebnoj vrsti populacije iz manjih sredina, holistički pristup pacijentu i potpuna skrb za njegovo zdravlje bez nepotrebnog uključivanja liječnika ostalih specijalnosti, učenje i vježbanje u osnovnim, ali pomalo zanemarenim bazičnim medicinskim vještinama, te individualni odnos s nastav-

Praksa obiteljske medicine na srednjodalmatinskim otocima

Ovježbanju medicinskih zahvata, koji su u gradskim sredinama relativno rijetki, pa zato i zanemareni, ovisi osnovna sigurnost rada budućih liječnika. Stoga studenti šeste godien Medicije već tradicionalno tjedan dana borave na praksi u ambulantom obiteljske medicine na srednjodalmatinskim otocima.

Medicinska sestra Slavica Kuljiš, Ante Mihovilić i dr. Ivančica Bogat-Popovska u ambulanti obiteljske medicine u Komizi na otoku Visu
FOTOGRAFIJA: GORAN BJAŽEVIĆ

nikom-mentorom. Liječnici obiteljske medicine iz ambulanta na otocima Braču, Hvaru, Visu, Korčuli te poluotoku Pelješcu također su dolaskom studenata ostvarili individualne i profesionalne koristi, kao što su vježbanje u nastavničkim umijećima, osvježanje od svakodnevnih, zimskih rutine ambulantne djelatnosti, doživjeli su profesionalne izazove u podizanju vlastitog standarda te su se na ovaj način jače povezali s djelatnošću Fakulteta i Sveučilišta. Ovakav vid nastave ima i svoje probleme koji se očituju u ponešto sporijem radu ambulanta, javljaju se pitanja liječnik-pacijent povjerenja te pojačana potreba za dodatnim angažiranjem u pripremi za rad liječnika.

Komunikacijske vještine i "pismo pacijentu"

Vježbanje medicinskih zahvata koji su u gradskim sredinama donekle zanemarene, predstavljaju osnovu sigurnosti rada budućih liječnika, osobito nakon što su na terenskoj nastavi, uz svoje mentore, odradili i dežurstva, tj. pripravnosti tih liječnika koji za područje svoje ambulate odraduju sve što u gradskim sredinama odraduje hitna pomoć. Tu su i vježbanja u kućnim posjetima, te skrb o terminalnim bolesnicima uz njihove bolesničke krevete u njihovim domovima. Uz praksu temeljnih medicinskih vještina

(manji kirurški zahvati, apliciranje raznih oblika injekcija i infuzija, očitavanje elektrokardiograma, odstranjenje stranog tijela iz oka, uvođenje urinarnog katetera...), ovakvim vidom nastave studenti uče i usavršavaju svoje komunikacijske vještine, osobito ulazeći u dijaloge s ljudima različitih dobnih skupina te različitog stupnja edukacije, što osobito zahtjeva prilagodbu i iskazivanje većeg stupnja komunikacijske empatije.

Uz praktičnu nastavu, studenti su, kao dio ispita iz obiteljske medicine, trebali pacijentima napisati "pismo pacijentu". Struktura tog pisma odskaka od klasične medicinske prakse, te se studentima na taj način željelo ukazati na potrebu jednostavnosti i pristupačnosti pacijentu, uzimajući u obzir problematiku bolesti te sveukupni biopsihosocijalni status bolesnika.

Uz terensku nastavu na otocima, ove godine su studenti odradili i terensku nastavu u gradskim ambulantomata te su tako bili osposobljeni kritički i objektivno procijeniti strukturalne probleme te prednosti i mane rada u gradu i na otocima.

Izgleda da je ove godine, recesijskim problemima zahvaćujući, iz nastave obiteljske medicine isključena terenska nastava u ruralnim sredinama dalmatinskog zaleđa, što je objektivni manjak u edukaciji studenata, koji su liječnici iz grada i s otoka svojim dodatnim angažmanom nastojali nadoknaditi.

Peti tjedan psihologije na Ekonomskom fakultetu u Splitu

U tjednu od 20. do 26. veljače 2012. održavao se 5. tjedan psihologije u Hrvatskoj. Cilj događanja je prikaz širokih i različitih mogućnosti pomoću kojih psiholozi mogu pridonijeti poboljšanju kvalitete življenja pojedinca i zajednice. Društvo psihologa u Splitu tradicionalno se uključilo u obilježavanje ove manifestacije, te između ostalog, u suradnji s dr. sc. Ivanom Bilić na Ekonomskom fakultetu u Splitu, 23. veljače 2012. g. održalo dvije radionice.

Važnost neverbalne komunikacije u prezentaciji sadržaja

Prvu radionicu o temi "Važnost neverbalne komunikacije u prezentaciji sadržaja" za studente Ekonomskog fakulteta održala je prof. psihologije Sandra Čanić, voditeljica planiranja i razvoja kadrova, CEMEX Hrvatska.

Prema riječima prof. Sandre Čanić, neverbalna komunikacija obuhvaća tzv. jezik tijela te karakteristike glasa. Niz istraživanja potaknutih prvim televizijskim debatama još šezdesetih godina prošlog stoljeća imalo je za cilj provjeriti važnost neverbalne komunikacije tijekom javnih nastupa. Iako se sadržaj u potpunosti prenosi verbalno, neverbalnom komunikacijom govornik prenosi vla-

Ekonomisti već kroz studij, a osobito u budućem radu vrlo često moraju prezentirati sebe, proizvode tvrtke kao i samu tvrtku. Stoga su znanja o prezentacijske vještine za studente ekonomije od posebne važnosti. Stoga se na tjednima psihologije upoznaju s osnovnim elementima pripreme za razgovor, ponašanjem na razgovoru, posebno s govorom tijela i najčešćim pogreškama

stite osjećaje i stavove prema sadržaju, osobito uvjerenje u ono o čemu govori. Ako je ono što govorimo neusklađeno s onim kako govorimo te kako izgledamo i ponašamo se tijekom prezentacije, publika je sklona povjero-

vati potonjem.

Vodeći računa kako kroz studij, ali i u budućem radu, vrlo često moraju prezentirati sebe, proizvode poduzeća kao i samo poduzeće, znanje o prezentacijama kao i prezentacijske vje-

štine posebno su važne za studente ekonomije. Kroz samu radionicu studenti su se upoznali s osnovnim elementima neverbalne komunikacije poput stava tijela, kontakta očima, gesta i odijevanja te učinkom ko-

ji ti elementi imaju na njihovu ciljnu publiku. Na ovoj radionici sudjelovalo je 12 studenata stručnog, preddiplomskog i diplomskog studija Poslovne ekonomije i Ekonomije. Tijekom radionice studenti su raspravljali i o tome kako im neverbalna komunikacija može pomoći, a kako odmoći tijekom prezentiranja te navodili primjere iz vlastitog iskustva. Zaključili su, između ostalog, kako je pri odabiru odjeće važna prikladnost za pojedinu publiku te da je poželjno uspostaviti kontakt očima s različitim dijelovima auditorija kao i to da je osmijeh dobrodošao. Razgovaralo se o ključnoj važnosti pravilnog disanja i korištenja pravovremenih pauza u govoru.

Razgovor za posao

Druga radionica s temom "Razgovor za posao" bila je posebno interesantna studentima završnih godina studija koji uskoro izlaze na tržište rada. Prof. psihologije Tanja Bitanga, viša stručna savjetnica za profesionalno savjetovanje i obrazovanje iz Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, uputila je studente, polaznike radionice u to kako se što bolje predstaviti na razgovoru za posao. Na samom početku radionice prof. Bitanga uputila je studente u osnovne pogreške

koje počinu pripremajući svoje životopise i ponude, šaljući tipske dokumente svakom poslodavcu. Posebno zanimljiv je bio dio koji inače muči mlade kod traženja prvog posla, nedostatak praktičnih iskustava i njihovih pogrešnih pretpostavki kako su svi isti. Pri tom im je prof. Bitanga ukazala na to kako njihovi dosadašnji interesi iskazani kroz nastavne aktivnosti, poput seminara, projekata i završnih radova ukazuju na razlike među njima i kako to istaknuti u svojim životopisima, ponudama za posao kao i na samom razgovoru za posao.

U daljnjem tijeku radionice studenti su upoznati s osnovnim elementima pripreme za razgovor, ponašanja na samom razgovoru, govora tijela, najčešćih pogrešaka koje čine na razgovorima. Za kraj studenti su upoznati s tim kako se nositi s pitanjima na samom razgovoru, počevši od onih koja su tipična i očekivana, do toga kako se nositi s neugodnim pitanjima kao i to što je to što se od njih samih, kao kandidata očekuje kao pitanje na razgovoru za posao. Ova radionica je također bila posjećena od studenata svih razina studija i za sigurno će im pomoći u boljem snalaženju na tržištu rada, posebno u ovim recesijskim vremenima. (1.B)

Kako pravilno postupati s knjigama?

Nepravilno rukovanje knjigama, iz vaše kućne knjižnice ili iz javnih knjižnica, može prouzročiti velika oštećenja. Poželjno je, stoga, pridržavati se nekih pravila:

- Nikada ne uzimajte knjigu s police tako da je vučete za hrbat. Umjesto toga, gurnite je prema sebi ili pomaknite susjedne knjige natrag pa je uhvatite za knjižni blok ("tijelo") i polagano izvucite.
- Umjesto da pravite uši na uglovima listova, upotrebljavajte knjižne označivače (eng. book markers).
- Ne koristite metalne spajalice, jer su podložne koroziji. Produkti korozije onečišćuju i oštećuju papir.
- Nikako nemojte ljepljivom vrpcom (selotejpom) popravljati poderotine.
- Povremeno obrišite prašinu s knjiga i provjetrite ih.
- Nikako nemojte pisati bilješke po knjigama, upotrebljavati markere ili prešati cvijeće u knjigama.
- Idealni uvjeti za čuvanje knjiga su: temperatura 18 – 22 °C i relativna vlažnost zraka 50 – 55 %.

Kako čuvamo knjige za buduće generacije?

RAZGOVARALA:
ANASTAZIA CAMBI

Odjel za zaštitu i digitalizaciju knjižnične građe osnovan je 2008. godine, kada se knjižnica preselila u novu zgradu na kampusu. U Splitu, restauratori knjiga i papira mogu se izbrojati na prste jedne ruke pa nas je zanimalo što uopće jedan restaurator radi u knjižnici.

Diplomu ste stekli na Umjetničkoj akademiji u Splitu. Specijalizirali ste konzerviranje i restauriranje slika i polikromiranih skulptura, a sada se bavite restauriranjem papirne građe. Kako je do toga došlo?

Povijesna građa, bez obzira na vrstu materijala, zanimala me tijekom cijeloga studija. Nakon diplome, kratko sam se bavila restauriranjem polikromne skulpture i štafelajnih slika, ali se tijekom vremena u meni probudio interes za papir i knjige. S obzirom na to da su stručnjaci koji se bave zaštitom papirne građe malobrojni na području Splita, uz podršku svoga bivšeg profesora Jure Matijevića, odlučila sam se usmjeriti u konzerviranje i restauriranje papira.

S kakvim se problemima u radu najčešće susrećete? U kakvom stanju građa dolazi u vašu radionicu?

Problemi s kojima se susrećemo brojni su i raznoliki. Preseljenje građe iz stare zgrade u Zagrebačkoj ulici u novu zgradu na sveučilišnom kampusu bio je naš prvi, ujedno i najzahtjevniji projekt. U njega je uloženi veliki napor svih djelatnika knjižnice. Svu je građu trebalo propisno zapakirati te osmisliti zaštitnu ambalažu, koja bi štitila osjetljivu papirnu građu od mogućeg

Što svaki restaurator mora znati?

- Restaurator papirne baštine treba dobro poznavati anatomiju knjige. Mora posjedovati osnovna znanja o sirovinama i tehnologijama od kojih nastaje papir i zapis na njemu. Jednako je važno poznavati procese pripreme kože za uveze, kao i povijesne tehnike uvezivanja, zatim vrste oštećenja i njihove uzroke. Važno je, također, poznavati povijest knjige, odnosno tiskarstva, i ta znanja znati primijeniti u poslu. U radu je najvažnije da konzervator-restaurator djeluje kao dio tima. U knjižnici, tim čine stručnjaci različitih profila, knjižničari i informatičari.

PETAR KROLO,
RAVNATELJ:
Naša misija u zaštiti baštine

Kada smo davne, 2001. godine, pisali elaborat o novoj zgradi Sveučilišne knjižnice, nužno je bilo predvidjeti prostor, opremu i kadrove za zaštitu građe. Radionica je bila predviđena veoma ambiciozno, jer u tom trenutku na cijelom jugu Hrvatske, zapravo nigdje osim u Zagrebu, u Nacionalnoj sveučilišnoj knjižnici i Hrvatskom državnom arhivu, nije bilo takvih punktova. (Rad Državnog arhiva u Splitu bio je usmjeren na specifičnu vrstu građe.) Na 250 m² prostora, funkcionalno odvojenog od knjižničnih zbirki, trebalo je organizirati knjigovežnicu, laboratorij za konzervaciju i restauraciju, laboratorij za mikrofilmiranje i skeniranje te, naposljetku, tiskaru. U međuvremenu se od tiskare odustalo, ali je nabavljena oprema za digitalizaciju, laminaciju i skeniranje. Danas, kada su dalmatinska periodika i najveći dio specijalnih zbirki proglašeni pokretnim kulturnim dobrom, ova radionica dobiva svoj puni smisao, jer ta građa ima i poseban tretman. Naša je namjera da svu tu građu obnovimo ako je oštećena, mikrofilmiramo, digitaliziramo i "podignemo" na naše stranice, kako bi bila dostupna i bez fizičkog dodira s knjižnicom. Tako bi se ostvarila misija o zaštiti baštine što je čuva Sveučilišna knjižnica.

Sveučilišna knjižnica u Splitu posjeduje bogatu knjižničnu građu. Poput umjetničkih djela, i knjige su podložne propadanju pa trebaju aktivnu skrb da bi se sačuvale. Razgovaramo s restauratoricom Anom Radić Bizjak, članicom četveročlanoga tima koji brine o očuvanju fonda Sveučilišne knjižnice

Kakvi su uvjeti čuvanja građe u knjižnici danas?

U novim spremištima, uvjeti čuvanja knjižnične građe u skladu su sa standardima i preporukama struke. Mikroklima je regulirana, a spremišna oprema je prilagođena vrsti građe.

Čini li restauriranje glavninu vašeg posla u knjižnici?

Restauriranje je posljednji korak u zaštiti knjižne građe. S obzirom na to da su restauratorski zahvati izuzetno složeni, delikatni, dugotrajni i skupi, veću važnost treba pridavati preventivnoj zaštiti. Učinkovitim preventivnim mjerama može se zaštititi cijeli fond, dok se restauriranjem obuhvaća samo određeni predmeti. Naš Odjel obavlja različite poslove, od kontrole stanja knjižnične građe i uvjeta u kojima se ona čuva, do cjelovitih konzervatorskih i restauratorskih zahvata i digitalizacije. Posjedujemo sofisticiranu opremu, no ima puno materijala i alata koje trebamo nabaviti da bismo mogli još kvalitetnije raditi. Da bi se ostvario zacrtani program, nužno je povećati radni tim.

U koje ste projekte trenutno uključeni?

Pokrenuli smo projekt preventivne konzervacije dijela specijalnih zbirki, točnije zbirke knjiga tiskanih od

vremena prvih početaka tiskarstva do sredine 19. stoljeća i zbirke rukopisa, koja obuhvaća građu od 13. do 20. stoljeća. Prilikom selidbe izdvojili smo najugroženije knjižne jedinice – njih gotovo 800 – koje treba dezinficirati, mehanički s njih ukloniti insekte i nečistoću, učvrstiti im oštećene korice te izraditi zaštitne košuljice od beskiselinskog papira.

Da bi knjižnična građa bila dostupna svim zainteresiranim korisnicima, uključili smo se u Nacionalni projekt digitalizacije. Trenutno skeniramo Pučki list, novine koje su izlazile u Splitu od 1891. do 1922. godine. Novine su, naime, podložne brzom i intenzivnom propadanju, ponajviše zbog svojstava papira na kojemu su tiskane. Zaštitu novina podrazumijeva zaštitu novinskog izvornika, ali i zaštitu informacija koje su u njemu sadržane – zato smo se uključili u nacionalni projekt digitalizacije. Digitalizacija novina nije jednostavan posao, jer građu prije skeniranja treba razvezati, oštećene listove sanirati i, prema potrebi, ojačati. Sve se to radi na našem Odjelu.

Hoće li knjižnice s napretkom digitalizacije postati muzeji, odnosno mjesta na koja se dolazi samo u izvanrednim, istraživački potaknutim slučajevima, ili će i dalje imati svoju svakodnevnu ulogu?

Knjižnice su jako stare ustanove. Od doba staroga vijeka čuvale su i očuvale zapise ljudskog znanja. Takvu misiju, između ostalih, imaju i danas, a imat će, vjerujem, i u budućnosti. Digitalizacija građe je samo još jedan način da se knjižnice približe korisnicima, čitateljima. Nikada neće biti moguće digitalizirati cjelokupno ljudsko znanje.

fildžan viška

Koliko je važno što studiramo?

Piše:
FILIP ŠIMUNOVIĆ

Autor koji je s više od 20 romana zadužio svjetsku književnost i koji je izjavio da ne bi uopće pisao da nije bio u dugovima, mizantrop koji je liječničku karijeru proveo pomažući zaboravljenima, antisemit i pacifist, L.-F. Céline je u veličini svoje ličnosti ujedinjavao nekoliko naizglednih proturječnosti.

Najgora vrsta ekstremnog siromaštva

On nije dvoumio o izboru studija. Doktori njegove majke u siromašnom predgrađu Pariza bili su vjerojatno jedini ljudi koje je u životu poštovao, i oduvijek je želio postati liječnik. Odrastajući u, kako je rekao, "najgoroj vrsti ekstremnog siromaštva", u kojem je nužno očuvati dostojanstvo, bio je ravnodušan prema književnosti (otac je završio studij književnosti) i trgovini (majka je šila čipku). Roditelji su vidjeli sina na položaju prodavača robne kuće, a maštali su o tome kako će on jednoga dana ušetati u jedan od elegantnih pariških butika – kao kupac.

Céline je razmišljao drukčije. U 18. se godini dobrovoljno prijavio u vojsku. To je bilo 1912., i tako u neredu velikog rata počinje nered njegova života, prikazan u još većem neredu "Putovanja". U ratu je ranjen i otklikovan, ženi se u čudnim okolnostima u Londonu. Bježi od žene i odlazi za Kamerun kao zaposlenik Francuske kolonijalne administracije. Razočaran i bolestan od malarije, u 25. godini se nalazi u Rennesu, gdje ženi kćerku dekana medicinskog fakulteta, koji upisuje i završava. Dobiva kćer i provodi nekoliko godina mirnog života, nakon čega napušta i drugu obitelj i s Ligom naroda polazi na nova putovanja. Nakon povratka u Pariz, otvara privatnu praksu i počinje pisati.

Korak dalje od Zole

"Putovanje" izlazi 1932. godine: financijski neuspješnom liječniku i piscu debitantu je 38 godina. Donosi mu uspjeh, nešto novca, a zamalo i najveću francusku književnu nagradu "Goncourt". Više donosi svijetu. Objavljivanje "Putovanja" se po utjecaju na umjetnost danas može usporediti s prvim izlaganjem Monetove slike "Impresija, izlazak sunca".

(Louis-Ferdinand Céline: Putovanje na kraj noći, Éditions Denoël-Steel: 1932.)

Ljudi su do tada pisali književnim jezikom i tek je Zola počeo uvoditi kolokvijalizme u govor svojih likova. Céline odlazi korak dalje i dopušta da se jezik ulice prelje iz dijaloga u pripovjedni tekst. Tu stvar ne završava, pa je njegov jezik po potrebi književni, medicinski, pa i s poetičnim izletima koji prepadnu čitatelja spremnog na dodatne izljeve bjesnili o krivo nasadenom svijetu.

Kompozicija na prvi pogled nije inovativna – čitamo pikarski roman u kojem antijunak Ferdinand Bardamu prolazi kroz postaje piščeva života (rat, kolonijalna Afrika, američki kapitalizam, medicinska praksa). Ipak, epizode nisu povezane, tako da smo iz Amerike u trenutku prebačeni u Pariz, bez mnogo obzira prema čitatelju. Kao što pripovijeda samo ono što ga zanima, tako su i opisi gradova polufiktivni, valjda prema onome što je autoru u tom trenutku odgovaralo.

Na Istoku stare priče, na Zapadu ništa novo

Koliko je snaga ove knjige ovisna o vremenu objavljivanja, odnosno kako se tekst čita danas, kada nas malo što još može iznenaditi? U svijetu je malo novoga – ratovi se vode radi profita, kolonijalizam je zamijenjen neokolonijalizmom, fizičko izrabljivanje je zamijenjeno dobro osmišljenom financijskom ovisnošću. Ukratko, na Istoku stare priče, na Zapadu ništa novo, tako da je tematski i dalje aktualan, stilski originalan i zabavan (ali nikako šokantan), dok pripovjedački više nije svjež, ina trenutke nepotrebno zahtjevan. "Putovanje" zahtijeva poštovanje, ali, ako ga izvadimo iz konteksta vremena, posumnjat ćemo u laudacije koje ga nazivaju najvećim, najnemilosrdnijim romanom dvadesetog stoljeća. Upoznali smo i većih i nemilosrdnijih pisaca.

Literarni uspjeh nije Célineu donio spokoj, paje proslavljeni mizantrop počeo koncentrirati mržnju – prema Židovima. Budući da je bio i pacifist, okupatori nisu znali što bi s njim, a Francuzi su ga nakon rata morali osuditi. Bježi u Dansku, opet se ženi, nakon rehabilitacije živi, piše i prakticira medicinu u Francuskoj.

Kako vidimo, eksplozivni karakter kao što je Célineov, spisateljska snaga i – ma što on govorio – ljubav prema ljudima, došli bi do izražaja i da nije studirao medicinu, nego da je postao, recimo, prodavač neke fine pariške robne kuće.

Louis-Ferdinand Céline

Studenti, u kazališta!

Nekoliko razloga zbog kojih bi mladi splitski intelektualac - a studenti su na putu da to postanu - trebao ići u kazalište

Piše:
HANA KONSA

Što dramska predstava može ponuditi mladom biću današnjice? U vremenima kada mu je sve dostupno brzo i lako, kada s dva-tri klika mišem za tren dođe od Aljaske do tumačenja fuzije, fisije, kardiovaskularnih bolesti, najnovijih trendova, dizajna, izračuna... pa i mnogih kazališnih predstava probranih diljem svijeta putem osobnih računala... Student ste, mladi ste, ali ne toliko da ne biste znali razlikovati privid od jave. Gledati lijepog pripadnika suprotnog spola na ekranu ili osjetiti dodir mekoću nečije puti; poljubiti ili zamišljati; gledati video clip, trailer ili osobno svjedočiti umjetnosti koja se događa ovog trenutka...

Trenutak žive umjetnosti

Kazu učeniji da je kazalište preživjelo jer nudi ono što nema ni jedna druga umjetnost. A to je trenutak žive umjetnosti. Ona se događa pred gledateljem, u interakciji svjetala pozornice s brojnim očima iz mraka partera. Sve druge umjetnosti nastaju tamo gdje ne živi, kako je to lijepo napisao Tin Ujević, uživatelj umjetnosti. Slikar i pisac umjetničko djelo stvaraju negdje daleko od vas. Kazališna umjetnost tek vašom nazočnošću to i postaje. Zato, dragi mladi sugrađani, pretendenti na laskav na-

slov akademskog građanina, poklonite svoje povjerenje kazalištu koje je Grad još davnih dana stvorio baš za Vas nazvavši ga Gradsko kazalište mladih Split. Usporedo s jačanjem studentske kulturne scene, čiji zamah očekujemo u jesen osnivanjem SKUC-a, i GKM Split planira producirati niz predstava koje će se obraćati mladima. Rastimo zajedno, budimo tim u nadolazećim vremenima u kojima će nam kultura biti važna.

Cijene prilagođene studentima

Uz emocije dobrodošlice s kojom Vas pozivamo u Gradsko kazalište mladih, naravno da smo i cijenu ulaznica prilagodili studentskom standardu. Za 20 kuna, uz dokaz da ste student, te za 25 kuna za osobu u vašoj pratnji koja nije student, ove zime i proljeća možete pogledati niz naslova. Za one među vama koji cijene duhovitost, tu je naslov "Pitur", spisatelja Donalda Churchilla, u režiji Stojana Matavulja. Kritike navode da je riječ o briljantnoj komediji u kojoj Boccaccio i Shakespeare pomažu riješiti pitanje nevjere. Dodite i pogledajte kako je jedan sasvim običan soboslikar završio u krevetu s dvije privlačne gospode. Pitura igra Nikola Ivošević, a zgodne dame Nada Kovačević i Ana Gruica. Nikako ne propustite praižvedbu po motivima Dinka Šimunovića "Krčma, Alkar i Duga". Suvremena

režija mladog Splićanina Ivana Lea Leme u sinergiji s glumačkim ansamblom GKM-a ponijet će vas kao kakvim lupingom prikazujući vrtloge tjelesne strasti, muke i radosti odrastanja, kao i ozbiljnu analizu na vječnu temu – ostati svoj ili se prikloniti masi.

Bajke za sve uzraste

U dane ljubavi oko Valentinova, 16. veljače, događa se naša nova premijera "Stolčiću, prostri se", po bajkama braće Grimm, u režiji zagrebačke redateljice Nine Keflin. Scenografiju radi Osman Arslanagić, jedan od najnagrađivanih scenografa ovog dijela Europe. Scenografija je rijetko viđena na splitskim pozornicama, trodimenzionalna na način da glumci doslovce ispadaju iz bajke.

Ni slučajno nemojte misliti da ste prerasli bajke, jer u ovom slučaju kazalište priprema bajku za starosnu dob od 0 do beskonačno. I za kraj, prije nego nas nazovete na tel. 344-979 i osigurajte svoju ulaznicu, parafrazirajmo divnu rečenicu o ljubavi: "Imati nekoga tko će se brinuti o tome gdje si kada padne noć, a ti još nisi stigao kući – to je prava ljudska potreba." Vjerojatno se, dragi mladi ljudi, čitajući ovu posljednju rečenicu, između učenja kemijskih formula ili memoriranja brojnih ljudskih kostiju i košćica, pitate: "Kakve veze ljubav ima s mojim odlaskom u kazalište?" Ima.

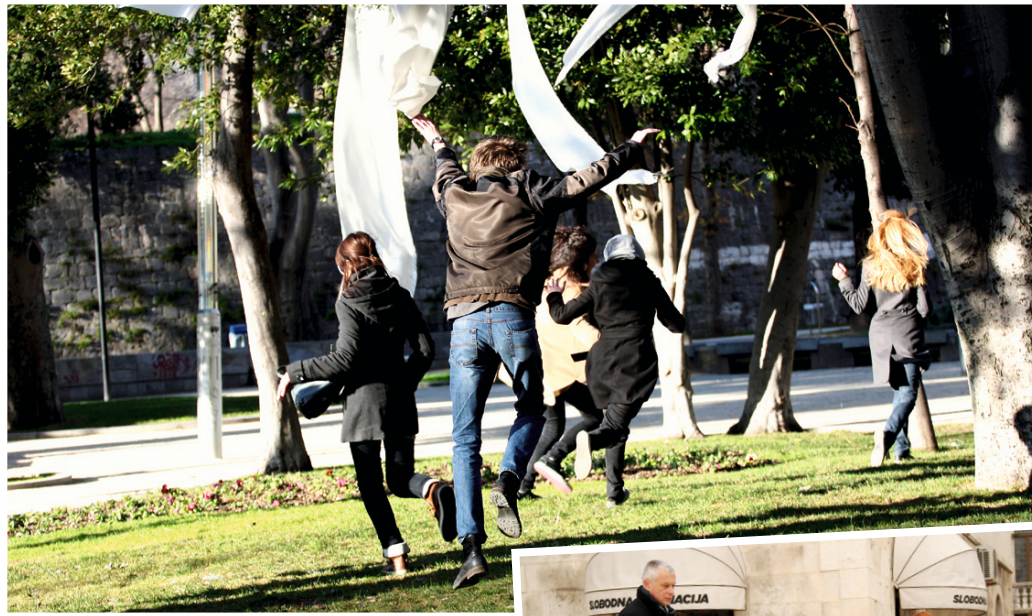
NUS ispunio i premašio očekivanja

U Akvariju na splitskim Bačvicama, ali i na raznim lokacijama unutar centra grada te u amfiteatru Doma mladeži, od 13. do 20. siječnja održavao se prvi NUS, za vrijeme kojega je Split, barem nakratko, postao svojevrsni centar suvremene umjetničke prakse novih generacija talentiranih mladih europskih umjetnika

Manifestacija u organizaciji nekoliko splitskih studenata, okupljenih u *Neafirmiranu umjetničku scenu* (NUS) ostvarila je i premašila svoj cilj - kvalitetnim i raznolikim programom splitskoj je publici u 7 dana prezentirano više od 100 umjetničkih radova nastalih u najrazličitijim tehnikama - od ulja ili akrila na platnu, enkaustike, grafika, kolaža i fotokolaža, fotografije, skulpture, instalacije, ambijenta pa sve do multimedije. Na izložbi je sudjelovalo 70 umjetnika iz Italije, Francuske, Slovenije, Rumunjske, Bosne i Hercegovine, Srbije, Mađarske, Češke, Crne Gore, Makedonije i Hrvatske, a na samo otvorenje manifestacije osobno je došlo više od 40 izlagača te je time Split barem nakratko postao svojevrsni centar suvremene umjetničke prakse novih generacija talentiranih mladih europskih umjetnika.

Među mnoštvom umjetnina iščitavali su se različiti pogledi mladih umjetnika na političku, ekonomsku, socijalnu, medijsku problematiku ali i na pitanje gubitka identiteta pojedinca u konzumerističkom društvu u kojem živimo. Možda i najveći razlog za oduševljenje publike zapravo je sama interaktivnost cijelog događanja - publici gotovo i nije bilo dopušteno da ostane pasivna, svakih nekoliko koraka nailazila je na novi umjetnički rad koji je pozivao na akciju. Šaroliki program NUS-a pokazao se kao pun pogodak i upravo ona stvar koja je Splitu nedostajala. S obzirom na pozitivne reakcije i publike i struke te suradnju NUS-a s gotovo svim za kulturu i umjetnost relevantnim institucijama poput Hrvatskog udruženja likovnih umjetnika, Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Splitu, Srednje škole likovnih umjetnosti, Multi-medijalnoga kulturnog centra, Hrvatskoga narodnog kazališta, Gradskog kazališta lutaka, Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti te Matice hrvatske, treba očekivati i financijsku potporu institucija, a time i još kvalitetniji program NUS-a idućih godina. Split i Splitski prolazili su tjedan pokazali da znaju cijeniti suvremenu umjetnost i da su manifestacije poput NUS-a u ovom gradu i više nego dobrodošle!

MARTINA VUKOVIĆ

Bosanski umjetnik Nemanja Čađo u Đardinu postavlja svoju instalaciju 'Put svile'

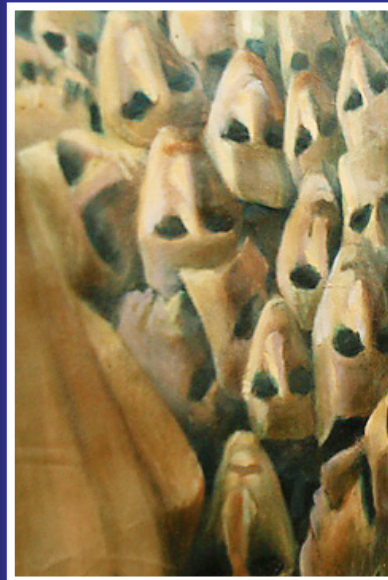
Performans 'Post mortem high fashion', Tajči Čekada

Spomenik splitskom radniku, Jasna Čagalj i Arijana Fridrich Lekić

'Nedjelja, navečer', akcija Komične Hunte o aktualnim društvenim zbivanjima

Učenici Škole likovnih umjetnosti su kao grupni rad napravili naljepnice 'Like'

'Izbor', Performans DADAnata

Sagita Mirjam Sunara drži predavanje u amfiteatru Doma mladeži o restauraciji i konzervaciji suvremene umjetnosti

Vrijeme je za plan zaštite sakralne baštine

Javnim predavanjem na UMAS-u obilježen je dovršetak restauracije Gospe Lurdske, u kojoj je sudjelovalo šest generacija studenata. Usporedo sa zahvatom, studenti su popisali inventar dviju crkava u splitskoj Zagori. Potaknuti predavanjem, iz Splitsko-makarske nadbiskupije najavljuju otvaranje Ureda za sakralnu baštinu

PIŠE:
SAGITA MIRJAM SUNARA

Dovršetak petogodišnjeg konzervatorsko-restauratorskog zahvata na slici Gospe Lurdske iz crkve Imena Isusova/Imena Marijina u Postinju Gornjem obilježen je javnim predavanjem na Umjetničkoj akademiji, prvim u nizu javnih predavanja kojima nastavnici i studenti Odsjeka za konzervaciju-restauraciju žele upoznati stručnu i širu javnost sa svojim radom. Pored restauratorskog zahvata na slici, prezentiran je rad studenata i odsjeka na popisivanju kulturne baštine u splitskoj Zagori. Potaknuti predavanjem, čelni ljudi Splitsko-makarske nadbiskupije predlažu osnivanje Ureda za sakralnu baštinu, koji bi se bavio pitanjima očuvanja kulturnih dobara u vlasništvu Crkve.

Učenje kroz rad na umjetninama

Sve je počelo 2005. godine, kada je don Ivan Barišić, tada novi župnik župe Donji Muć, pronašao teško oštećenu sliku s prikazom Gospe Lurdske. Slika je rad nepoznatog slikara, a datira s kraja 19. stoljeća. Potječe iz crkve Imena Isusova/Imena Marijina u Postinju Gornjem. Osamdesetih godina prošloga stoljeća crkva je preuređena, a slika odljepljena sa stropa, smotana u rolu i pohranjena u podrum obližnje kuće.

Kad ju je Barišić pronašao, slika je bila kontaminirana gljivicama i jako prljava, platno izobličeno i na više mjesta poderano, a slikani sloj razmravljen. Njezino je restauriranje povjerenost Odsjeku za konzervaciju-restauraciju Umjetničke akademije u Splitu, točnije radionici za restauriranje slika. Zahvat je izveden u sklopu specijalističkog kolegija na četvrtoj godini studija, trajao je pet godina, a u njemu je sudjelovalo šest generacija studenata konzervacije-restauracije.

Ministarstvo kulture za projekt je osiguralo nešto više od dvadeset tisuća kuna. Skroman je to iznos, ako se u obzir uzme opseg posla, odnosno broj utrošenih radnih sati. Ipak, voditeljima radionice važnija od zarade bila je činjenica da su sačuvali baštinu za buduće generacije. Uz to, rad na umjetninama studentima je prilika za učenje i razvijanje praktičnih vještina.

Studenti su na terenu fotografirali i opisivali umjetnine iz dviju crkava

Budući da slika nije bila zaštićena, odnosno registrirana kao kulturno dobro, Ministarstvo kulture nije odmah odobrilo sredstva za projekt. Postupak (preventivne) zaštite proveo je nadležni konzervatorski odjel na inicijativu voditeljice projekta. Ni druge umjetnine u crkvi Imena Isusova/Imena Marijina nemaju status kulturnoga dobra, a ni one u crkvi Marijina Rođenja u Muću Donjem. (Dvije crkve pripadaju istoj župi.) Činjenica da nezaštićene i neregistrirane umjetnine lako dospjevu na crno tržište ponukala je autoricu ovoga teksta da se, usporedo sa zahvatom na slici Gospe Lurdske, pozabavi tim problemom.

Pod njezinim su mentor-

stvom studenti konzervacije-restauracije (popisali pokretni inventar dviju crkava).

Situacija na terenu bila je alarmantna: utvrđeno je da su neke umjetnine nestale, dok ih je velik broj izmijenjen nestručnim restauriranjem. Nestao je, primjerice, kip Bogorodice s Djetetom iz kamene edikule koja je nekoć bila ugrađena u zid groblja pored crkve Marijina Rođenja. Veliki je to gubitak, budući da se radi o jedinoj figuralnoj kamenoj skulpturi u splitskoj Zagori. Drveno polikromirano raspelo iz iste crkve, importirano iz Venecije u 18. stoljeću, "restaurirao" je neki dobro namjerni župljanin. Izvorni drveni križ s kartušom zamijenio je novim, potpuno

neprijemnim, a skulpturu premazao debelim slojem laka za drvo. Restauratorima će trebati mjeseci da odstrane taj premaz, a križ i kartuša nepovratno su izgubljeni. Bilo je i lijepih iznenađenja: među odbačenim umjetninama u potkrovlju crkve Marijina Rođenja pronađeni su ostaci srebrnog procesionalnog križa. Izgled te umjetnine poznajemo samo s jedne fotografije iz 1958. godine.

Obrazovanje vlasnika baštine

Prečesto se događa da se "ljepše" i "vrjednije" umjetnine nekoliko puta restauriraju, dok one skromije umjetničke vrijednosti – a takva

Detalj slike Gospe Lurdske u fazi rekonstruiranja preparacije i nakon restauratorskog zahvata

Petogodišnji restauratorski zahvat

Projekt restauriranja slike Gospe Lurdske vodila je Sagita Mirjam Sunara, uz asistenciju Jurice Matijeveća i Lane Kekez. U njemu je sudjelovalo 15 mladih stručnjaka za restauriranje štafelajnih slika i polikromiranog drva: Ivana Babić (Bojić), Lana Kekez, Tomislav Grzunov, Maja Đapić Kranjac, Elena Jurić, Tanja Bačić, Bruna Kordić, Ana Dukić, Aida Grga, Kristina Krivec, Jerko Matoš, Petar Radović, Petra Perlain, Jelena Zagora te Stjepan Krešić. Od studenata, najviše se istaknula Jelena Zagora, koja zajedno s kolegicom Petrom Perlain želi predstaviti projekt izložbom u Postinju Gornjem, no još uvijek traže sponzore za tiskanje izložbenih panoa.

je, ako ćemo iskreno, glavni našeg umjetničkog blaga – trunu po tavanima i podrumima. Iz toga je razloga uz popis umjetnina sastavljena i lista prioriteta za konzervatorsko-restauratorske zahvate. Na temelju stručnog elaborata o umjetninama iz crkve Marijina Rođenja, prošloga je ljeta cijela zbirka preventivno zaštićena. (Zahvale idu Marijeti Babin iz Konzervatorskog odjela u Trogiru, koja je provela taj postupak.) Elaborat o pokretnim kulturnim dobrima iz crkve Imena Isusova/Imena Marijina privodi se kraju, a u njemu će svoje mjesto naći i nedavno restaurirana slika Gospe Lurdske.

Inventarizacija i edukacija – preduvjeti za očuvanje baštine

Inventarni popisi nužan su preduvjet za očuvanje kulturne baštine, no edukacija vlasnika nije ništa manje važna. Ono što mi u crkvama prepoznajemo kao umjetnine, župnici uglavnom vide kao predmete koji imaju ili nemaju funkciju. Ako nemaju funkciju, završit će na tavanu ili u kontejneru. Naš je zadatak poučiti vlasnike što je vrijedno čuvanja, a zatim kako se čuva.

Nadalje, trebamo im objasniti da se restauriranjem smiju baviti samo školovani stručnjaci. Župljanin koji je u crkvi Marijina Rođenja "restaurirao" raspelo iz 18. stoljeća učinio je to, vjerujem, u najboljoj namjeri. No, dobre namjere nisu dovoljne: potrebne su godine školovanja, puno sati učenja kemije, fizike, povijesti umjetnosti, ikonologije...

Da bi upoznale širu javnost s onim čime se bave, pa i sa zahvatom na slici Gospe Lurdske, dvije studentice konzervacije-restauracije, Jelena Zagora i Petra Perlain, prošle su godine pokrenule blog Stažiranje među umjetninama. Javno predavanje o konzervatorsko-re-

stauratorskom zahvatu na slici Gospe Lurdske imalo je istu svrhu: predstaviti projekt i podignuti svijest o propadanju sakralne baštine u Dalmatinskoj zagori.

Rezultat nije izostao: nakon predavanja, generalni vikar Splitsko-makarske nadbiskupije, don Ivan Čubelić, iznio je ideju o osnivanju Ureda za sakralnu baštinu koji bi se bavio katalogizacijom, poticanjem konzervatorsko-restauratorskih zahvata i očuvanjem kulturnih dobara. Na Odsjeku za konzervaciju-restauraciju taj je prijedlog dočekan s oduševljenjem, budući da je suradnja s Crkvom, kao vlasnikom najvećeg dijela hrvatske kulturne baštine, godinama priželjkivana. Baštinu ne bismo trebali čuvati od vlasnika, već s njima, a ovo je veliki korak u tom smjeru.

Vjerujem da možemo učiniti još više! Dugo se već govori o potrebi uvođenja kolegija o očuvanju sakralne baštine u studijske programe Katoličko-bogoslovnog fakulteta: na nama je da tu ideju provedemo u djelo. Možda ne možemo značajno promijeniti sadašnje stanje, ali možemo utjecati na budućnost.

Pružanje 'prve pomoći' najoštetjenijim umjetninama